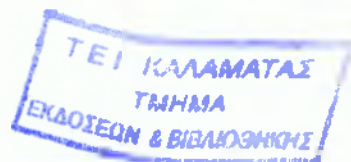

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
ΣΠΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ - ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΜΑΚΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

Ευχαριστίες

Από τη θέση αυτή θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες προς τον επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής μου εργασίας, Καθηγητή του τμήματος Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας κ. Ηλία Μακρή, τόσο για την πολύτιμη βοήθεια του όσο και για την συνεχή καθοδήγηση και υποστήριξη που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους υπαλλήλους και τον διευθυντή του καταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στην πόλη της Χαλκίδας, για την παροχή πληροφόρησης σε ότι τους ζητήθηκε εκ μέρους μου και αφορούσε την επιχειρηματική τραπεζική χρηματοδότηση.

Τη μέγιστη ευγνωμοσύνη μου θα ήθελα να εκφράσω προς την οικογένεια μου, για την αμέριστη υλική και ηθική συμπαράσταση καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
-----------------------	---

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Χρηματοδοτικές ανάγκες επιχειρηματικών μονάδων	9
1.1. <i>Κεφάλαια Κίνησης</i>	9
1.2. <i>Κεφάλαια χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων</i>	10
1.3. <i>Κεφάλαια χρηματοδότησης παγίων περιουσιακών στοιχείων</i>	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Τραπεζικός κλάδος και χρηματοδότηση επιχειρήσεων	13
2.1. <i>Τραπεζική χρηματοδότηση</i>	13
2.1.1. <i>Πλεονεκτήματα</i>	16
2.1.2. <i>Μειονεκτήματα</i>	18
2.2. <i>Ελληνικό τραπεζικό σύστημα</i>	19
2.2.1. <i>Εξελίξεις και μεταβολές</i>	19
2.2.2. <i>Τραπεζική χρηματοδότηση ελληνικών επιχειρήσεων</i>	22

ΜΕΡΟΣ Β

<i>Εισαγωγή</i>	27
-----------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Γενικά στοιχεία για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	29
1.1. <i>Ιστορικά στοιχεία</i>	29
1.2. <i>Εταιρική παρουσίαση</i>	32
1.3. <i>Τραπεζική επιχειρήσεων</i>	33
1.3.1. <i>Χρηματοδοτικά επιχειρηματικά προγράμματα</i>	34
1.3.1.1. <i>Επιχειρηματικό πολυδάνειο</i>	34
1.3.1.2. <i>Ανοιχτό επαγγελματικό πλάνο</i>	35
1.3.1.3. <i>Δάνειο Αμέσως</i>	36

1.3.1.4. Ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις	37
1.3.1.5. Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου για εξοπλισμό	39
1.3.1.6. Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου για κτιριακές εγκαταστάσεις	39
1.3.1.7. Εθνοαναπτυξιακό	39
1.3.1.8. Ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα	40
1.3.2. Δομή τραπεζικής επιχειρήσεων Εθνικής Τράπεζας.....	40
1.3.2.1. Ανώτερη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων	41
1.3.2.2. Γενική Διεύθυνση Εταιρικής και Επενδυτικής Τραπεζικής	41
1.3.2.3. Διεύθυνση Πιστοδοτήσεων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	42
1.3.3. Δομή επιχειρηματικής τραπεζικής καταστήματος Χαλκίδας	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Επιχειρηματική τραπεζική Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.....	44
2.1. Επίπεδα έγκρισης επιχειρηματικών χορηγήσεων	44
2.2. Πλαίσια πιστοδοτήσεων	45
2.2.1. Γενικοί κανόνες	45
2.2.2. Ειδικοί κανόνες.....	46
2.3. Αξιολόγηση επιχείρησης	48
2.3.1. Αξιολόγηση επιχειρήσεων μεγάλου μεγέθους	49
2.3.1.1. Ποιοτικά κριτήρια	49
2.3.1.2. Ποσοτικά κριτήρια.....	50
2.3.2. Αξιολόγηση επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους.....	53
2.3.2.1. Ποιοτικά κριτήρια.....	53
2.3.2.1. Ποσοτικά κριτήρια.....	53
2.4. Σύστημα κατάταξης των επιχειρήσεων.....	54
2.5. Καταστήματα και αξιολόγηση επιχειρήσεων.....	56
2.5.1. Ενέργειες καταστημάτων.....	56
2.5.2. Πληροφορίες και σχόλια καταστήματος	58
2.6. Αξιολόγηση αιτημάτων	61
2.6.1. Αξιολόγηση αιτήματος παροχής κεφαλαίου κίνησης.....	61
2.6.1.1. Στοιχεία εξέτασης αιτήματος	62
2.6.1.2. Χορηγήσεις κεφαλαίου κίνησης που αποφεύγονται ή δεν επιτρέπονται. 63	
2.6.1.3. Αξιολόγηση ικανότητας αποπληρωμής χορηγούμενων κεφαλαίων	64

2.6.2. Αξιολόγηση αιτήματος χρηματοδότησης επενδυτικού προγράμματος.....	65
2.6.2.1. Κριτήρια αξιολόγησης	65
2.6.2.2. Στοιχεία εξέτασης κατά την αξιολόγηση του αιτήματος	66
2.6.2.3. Έλεγχος στοιχείων επενδυτικού προγράμματος	68
2.7. Αποδοτικότητα χορηγήσεων	70
2.8. Προτάσεις και έγκριση χρηματοδότησης.....	71
2.9. Χρηματοδοτήσεις προς επιχειρήσεις	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	
Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας	74
3.1. Στοιχεία έρευνας.....	74
3.2. Παρουσίαση και ανάλυση ευρημάτων έρευνας.....	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	102

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι για τη χρηματοδότηση της, μία επιχειρηματική μονάδα, κατά κόρον στρέφεται στον τραπεζικό τομέα. Οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν την μοναδική σχεδόν λύση για τις ελληνικές επιχειρήσεις και σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξακρίβωση της πολιτικής που εφαρμόζεται κατά την αξιολόγηση επιχειρηματικών προτάσεων χρηματοδότησης. Η επίτευξη αυτού του σκοπού επιτυγχάνεται με την εφαρμογή πρωτογενούς μελέτης επί του σημαντικότερου τραπεζικού ιδρύματος της ελληνικής χρηματοπιστωτικής αγοράς, την Εθνική Τράπεζα.

Η πραγματοποίηση της έρευνας αναμένεται να προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα, που σε συνδυασμό με ανάλογες πραγματοποιηθείσες έρευνες επί των επιχειρήσεων, συμβάλλουν στην πλήρη κατανόηση του τρόπου με τον οποίον οι τράπεζες χρηματοδοτούν τις επιχειρηματικές μονάδες. Απώτερος σκοπός της εκπόνησης της εργασίας είναι να καταστεί ένας χρήσιμος οδηγός με διττό αποτέλεσμα. Αφενός να συντελέσει στη κατανόηση εκ μέρους των επιχειρήσεων της διαδικασίας της τραπεζικής χρηματοδότησης, που θα τις επιτρέψει εν τέλει να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις που θέτουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Αφετέρου να βοηθήσει την ίδια τη Τράπεζα, να μεταβάλει την διαδικασία αξιολόγησης και να αναγνωριστούν σημεία της διαδικασίας που πρέπει να αναθεωρηθούν προς όφελος των επιχειρήσεων και της ίδιας.

Συμπληρώνοντας την πραγματοποιηθείσα έρευνα, η παρούσα εργασία αναλύει τις κύριες χρηματοδοτικές ανάγκες των επιχειρήσεων, για τη κάλυψη των οποίων απαιτείται συχνά χρηματοδότηση. Απευθυνόμενες οι επιχειρήσεις στον τραπεζικό τομέα για την εξασφάλιση των χρηματοδοτικών αναγκών τους, είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τα στοιχεία που περιβάλλουν το σύστημα της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Για το λόγο αυτό, καταγράφονται οι τομείς στους οποίους το τραπεζικό σύστημα υπερτερεί και αυτοί στους οποίους υστερεί, ώστε να καταστεί ευκολότερη η κατανόηση των συνθηκών της χρηματοδοτικής πολιτικής των τραπεζών.

Τα αποτελέσματα και οι συμπερασματικές θέσεις της παρούσας εργασίας, αναλύουν ένα βασικό κομμάτι της λειτουργίας των επιχειρηματικών μονάδων, δηλαδή τη τραπεζική χρηματοδότηση. Η πολιτική των τραπεζικών ιδρυμάτων επί των επιχειρήσεων αποτελεί διαχρονικό ερευνητικό ζήτημα των επιστημονικών εργασιών, καθώς ανέκαθεν το χρηματοοικονομικό σύστημα περιπλέκεται και εξαρτάται για τη βιωσιμότητά του, από τη σχέση τραπεζών και επιχειρήσεων.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Χρηματοδοτικές ανάγκες επιχειρηματικών μονάδων

Η απρόσκοπτη λειτουργία της επιχείρησης και η επιδιωκόμενη ανάπτυξη της, έχουν ένα κοινό συντελεστή την ανάγκη για χρηματοδότηση. Οι ανάγκες αυτές συνοδεύουν την επιχείρηση σε κάθε στάδιο, πηγάζουν από την λειτουργία της και η καταγραφή τους αποτελεί το πρώτο βήμα προς τη κατανόηση της χρηματοδοτικής τους λειτουργίας. Οι βασικές χρηματοδοτικές ροές που αναζητούν οι επιχειρήσεις, αφορούν κυρίως την χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους και ειδικότερα τη χρηματοδότηση των κυκλοφοριακών στοιχείων τους (ανάγκες σε κεφάλαια κίνησης), τη χρηματοδότηση των επενδυτικών τους προγραμμάτων καθώς και τη χρηματοδότηση λειτουργίας και ανάπτυξης των παγίων εγκαταστάσεων τους.

1.1. Κεφάλαια κίνησης

Στη πραγματικότητα οι ανάγκες σε κεφάλαια κίνησης ταυτίζονται με τις ανάγκες για χρηματοδότηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού, μεταβάλλονται συνεχώς και συνδέονται άρρηκτα με τις πωλήσεις της επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις χρειάζονται περιουσιακά στοιχεία για να διενεργούν πωλήσεις και οποιαδήποτε αύξηση των πωλήσεων απαιτεί αντίστοιχη αύξηση στα περιουσιακά της στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν τα ταμιακά αποθέματα για τη χρηματοδότηση της αγοράς πρώτων υλών, την πληρωμή των εργατικών και άλλων εξόδων παραγωγής για την παραγωγή των τελικών προϊόντων προς πώληση. Η πραγματοποίηση πωλήσεων άλλωστε, αποτελεί το βασικό στόχο κάθε επιχείρησης. Επίσης ο προσδιορισμός των αναγκών σε κεφαλαία κίνησης είναι απαραίτητος, ώστε να διαθέτει η επιχείρηση την αναγκαία ρευστότητα για τη χρηματοδότηση των διαρκών δαπανών της που αφορούν κυρίως τη παραγωγική δραστηριότητα της.

¹ Οι επικρατέστεροι ορισμοί του κεφαλαίου κίνησης είναι δύο: α) ο πρώτος ορισμός προσδιορίζει το καθαρό κεφάλαιο κίνησης ως τη διαφορά των κυκλοφοριακών στοιχείων μιας επιχείρησης σε σχέση με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της και αποτελείται από τα κυκλοφοριακά στοιχεία που παρέχονται στην επιχείρηση από τους φορείς της και τους πιστωτές της, β) ο δεύτερος ορισμός αναφέρει ως κεφάλαιο κίνησης μιας επιχείρησης το σύνολο των κυκλοφοριακών της στοιχείων (κυκλοφορούν και διαθέσιμο) και έχει οριστεί σαν μικτό ή συνολικό κεφάλαιο κίνησης (Νιάρχος 2004, σελ. 244-245)

Η ρευστότητα της επιχείρησης αποτελεί μείζων ζήτημα για τη λειτουργία της και συνδέεται άμεσα με το ύψος του κεφαλαίου κίνησης. Σε περίπτωση που το κεφάλαιο κίνησης μειωθεί, η επιχειρηματική μονάδα αντιμετωπίζει αυξημένο κίνδυνο έλλειψης ρευστότητας. Ουσιαστικά αυτό σημαίνει ότι η επάρκεια σε κεφάλαια εξασφαλίζει την δυνατότητα της επιχείρησης να εξοφλεί τις υποχρεώσεις της στις καθορισμένες ημερομηνίες, να μπορεί να αυξήσει όσο χρειάζεται το χρόνο πίστωσης προς τους πελάτες της και να μπορεί να προσδιορίζει η ίδια το είδος των απαιτούμενων κεφαλαίων κίνησης, δηλαδή την αναλογία βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης.

Οι ανάγκες για χρηματοδότηση σε κεφάλαια κίνησης, αποτελεί για τις επιχειρήσεις κρίσιμο παράγοντα ώστε να αντιμετωπίζουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους και η επάρκεια τους, τις βοηθά στο να κατέχουν διαπραγματευτική ισχύ προς τους χρηματοδότες τους όταν απαιτηθεί η χρηματοδότηση άλλων τομέων της λειτουργίας τους.

1.2. Κεφάλαια χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων

Το επενδυτικό σχέδιο περιλαμβάνει τις ενέργειες που αναλαμβάνει να υλοποιήσει η επιχείρηση ώστε να δημιουργήσει μια νέα μονάδα ή να επεκταθεί, εφόσον λειτουργεί ήδη και παράγει προϊόντα και υπηρεσίες. Η υλοποίηση λοιπόν αυτού του σχεδίου αποτελεί το κόστος της επένδυσης που δημιουργεί τις χρηματοδοτικές ανάγκες για την επιχείρηση. Το κόστος της επένδυσης περιλαμβάνει τις δαπάνες που θα χρειαστούν για τα πρώτα στάδια της επένδυσης. Οι δαπάνες αυτές αφορούν την απόκτηση παγίων περιουσιακών στοιχείων και τις αρχικές δαπάνες λειτουργίας. Επιπλέον απαιτούνται κεφάλαια για την αρχική αγορά αποθεμάτων (εμπορεύματα, πρώτες ύλες κ.α.) και για τις λοιπές δαπάνες που προϋποθέτει η ολοκλήρωση του σχεδίου.

Κάθε επιχείρηση βασίζει την περαιτέρω ανάπτυξη της στην υλοποίηση των σχεδίων αυτών, τα οποία απαιτούν μεγάλο ύψος κεφαλαίων καθώς η δημιουργία τους ξεκινά από μηδενική βάση. Συνήθως είναι σχέδια με ορίζοντα ολοκλήρωσης πέραν των πέντε χρόνων και σε αυτό το διάστημα πρέπει να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη χρηματοδότηση τους, χωρίς αντίστοιχη εισροή εσόδων, διότι δεν πραγματοποιούνται πωλήσεις (Μακρής, 2008). Επίσης τα επενδυτικά σχέδια απαιτούν συνήθως μεγάλου μεγέθους κεφάλαια για τη χρηματοδότηση τους και εξαιτίας αυτού, οι ανάγκες που δημιουργούν εξασφαλίζονται με μακροπρόθεσμου χαρακτήρα χρηματοδοτήσεις.

Χρηματοδοτικές ανάγκες δημιουργούνται επίσης από πιθανά επενδυτικά σχέδια για επέκταση της λειτουργίας της επιχείρησης, μέσω της εξαγοράς λειτουργούντων

επιχειρηματικών μονάδων. Επίσης κεφάλαια απαιτούνται και σε περιπτώσεις που η επιχείρηση σχεδιάζει συνέργειες με άλλες επιχειρήσεις στο τομέα της ανάπτυξης νέων προϊόντων.

1.3. Κεφάλαια χρηματοδότησης πάγιων περιουσιακών στοιχείων

Τα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν επενδύσεις που θα παραμείνουν στην επιχείρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα και ως εκ τούτου η επιχείρηση, πρέπει να εξασφαλίσει το κατάλληλο ύψος κεφαλαίων ώστε να καλύψει τις ανάγκες των παγίων που διαθέτει ή για τις επενδύσεις σε πάγια που προτίθεται να υλοποιήσει στο μέλλον, ώστε να πραγματοποιήσει την επέκταση της παραγωγικής της δραστηριότητας. Η παραγωγική λειτουργία γεννά καθημερινές ανάγκες σε κεφάλαια για πιθανή συντήρηση ή αντικατάσταση των παγίων μηχανημάτων, λόγω της ανάγκης για απρόσκοπτη συνέχιση της παραγωγικής διαδικασίας.

Εκτός από τα υλικά πάγια στοιχεία η επιχείρηση μπορεί να αναζητήσει χρηματοδότηση και για άυλα περιουσιακά στοιχεία όπως την απόκτηση ενός σήματος, μιας επωνυμίας (brand name), μιας αποκλειστικής μεθόδου παραγωγής διανομής (patent), ή για την ενοικίαση ενός γνωστού ονόματος για την εμπορική χρησιμοποίηση του (franchising). Οι ανάγκες που πηγάζουν από τα πάγια περιουσιακά στοιχεία συνήθως δεν είναι μεγάλου μεγέθους, απαιτείται όμως η άμεση ανεύρεση τους.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες των επιχειρηματικών μονάδων συνοψίζονται κυρίως στις παραπάνω, οι οποίες αφορούν κατά κόρον τα κεφάλαια που παρέχονται για τη χρηματοδότηση τους. Πρέπει να επισημανθεί ότι χρηματοδοτικές ανάγκες υφίστανται και για ειδικές περιπτώσεις, όπως λόγω χάρη σε περιπτώσεις που η επιχείρηση αποσκοπεί σε είσοδο της σε αγορά διαπραγμάτευσης (χρηματιστήριο), όμως αυτές αποτελούν αντικείμενο ειδικών χρηματοδοτικών μηχανισμών και δεν παρέχονται συνήθως από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Η παροχή χρηματοδότησης για τη κάλυψη των κεφαλαιακών αναγκών των επιχειρήσεων αποτελεί ιδιαίτερο τομέα της χρηματοοικονομικής και κατ' επέκταση της γενικότερης λειτουργίας της επιχείρησης. Η ανεύρεση των πηγών που θα καλύψουν το λεγόμενο χρηματοδοτικό "κενό", δημιουργεί πάντα προβληματισμό στις επιχειρήσεις,

καθώς δεν έχουν πληθώρα επιλογών και συνήθως περιορίζονται σε μονοδιάστατους τρόπους χρηματοδότησης. Η εξασφάλιση τους είναι ζωτικής σημασίας, καθώς τυχόν δυσκολία χρηματοδότησης των αναγκών τους και ειδικά σε κεφάλαια κίνησης, είναι πιθανόν να τις οδηγήσει σε παύση λειτουργίας.

Η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης, ιδιαίτερα νέας, αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη παράμετρο για την επιτυχημένη λειτουργία της. Η μεγάλη ανάπτυξη της τεχνολογίας και η απελευθέρωση των αγορών εξαναγκάζει τις επιχειρήσεις να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα, ώστε να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα για να το επιτύχουν. Εξάλλου «οι επιχειρήσεις δεν πτωχεύουν από ζημιογόνες χρήσεις, πτωχεύουν από έλλειψη ρευστότητας»².

² Νίκος Χαριτάκης, «Ολιγοπωλιακές τραπεζικές δομές και ασφυξία στην αγορά», εφημερίδα «Καθημερινή» (14.11.2009)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Τραπεζικός κλάδος και χρηματοδότηση επιχειρήσεων

2.1. Τραπεζική χρηματοδότηση

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες των επιχειρηματικών μονάδων καλύπτονται επί το πλείστον με εξωτερική δανειακή χρηματοδότηση, λόγω της αποστροφής των επιχειρήσεων προς τη συμμετοχική χρηματοδότηση³. Η εξωτερική δανειακή χρηματοδότηση βρίσκει έναν κύριο εκφραστή, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και πιο συγκεκριμένα τις εμπορικές τράπεζες. Η κεντρική λειτουργία των εμπορικών τραπεζών αφορά στην άντληση κεφαλαίων από καταθέσεις και εργασίες διαφόρων μορφών και μετέπειτα τη διάθεση τους σε βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες τοποθετήσεις. Αποτελούν το μεσάζοντα μεταξύ των κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια και των δανειζόμενων που χρειάζονται κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους (Κιόχος, Παπανικολάου 2000). Το σύστημα των εμπορικών τραπεζών καθορίζει τη γενικότερη λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος, ειδικά σε αναπτυσσόμενες χώρες⁴, αφού σε αυτές οι εμπορικές τράπεζες διαχειρίζονται τόσο τις καταθέσεις όψεως, όσο και τις καταθέσεις ταμειευτηρίου και προθεσμίας (Σκούντζος 1990).

Οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν αναπόφευκτα, την απάντηση στις ανάγκες των επιχειρήσεων και έτσι αντιμετωπίζονται πλέον και από τις τελευταίες. Παρέχοντας πλέον ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, από τη παροχή δανείων έως την επενδυτική διαχείριση των ρευστών διαθεσίμων, οι τράπεζες δείχνουν να λαμβάνουν ολοένα και περισσότερο την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων, ίσως και λόγω των περιορισμένων επιλογών χρηματοδότησης που έχουν. Η σχέση τους χαρακτηρίζεται από αμοιβαίες υποχρεώσεις και παραχωρήσεις, όπως η σχέση εντολέα- εντολοδόχου, όπου η τράπεζα (εντολέας) παρέχει στην επιχείρηση (εντολοδόχος) την αναγκαία χρηματοδότηση που απαιτείται για τα

³ Στη συμμετοχική χρηματοδότηση, ο χρηματοδότης αποκτά μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης ως αντιστάθμισμα των κεφαλαίων που παρέχει, και αυτό πολλές φορές συνεπάγεται απώλεια του ελέγχου της επιχείρησης από τους ιδιοκτήτες. Επίσης, οι χρηματοδότες της μορφής αυτής απαιτούν την εφαρμογή της πολιτικής που θα τους αποφέρει την υψηλότερη δυνατή απόδοση στα κεφάλαια τους και πιέζουν προς αυτή τη κατεύθυνση τη διοίκηση της επιχείρησης. Καθώς η εργασία διερευνά τη τραπεζική χρηματοδότηση δεν παρουσιάζονται εκτενώς στοιχεία της συμμετοχικής χρηματοδότησης. Ο αναγνώστης μπορεί να αναζητήσει περισσότερες πληροφορίες στον Μακρή (2008).

⁴ Ως αναπτυσσόμενη χώρα στο τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, λόγω των χαρακτηριστικών που επικρατούσαν, θεωρείται και η Ελλάδα μέχρι την ένταξη της στη ζώνη του ευρώ (Κιόχος 2002).

επενδυτικά σχέδια της, η πλήρης υλοποίηση των οποίων αποτελεί τη δέσμευση της τελευταίας. Υλοποιώντας την υποχρέωση της η επιχειρηματική μονάδα αναλαμβάνει και την υποχρέωση δημιουργίας επαρκούς απόδοσης για την ομαλή εκτέλεση του προγράμματος αποπληρωμής του δανείου (Μακρής 2008).

Οι τράπεζες με τη ρευστότητα που διαθέτουν μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Η ανάπτυξη των επιχειρήσεων συνδέεται με τη χορήγηση δανείων από τις τράπεζες προς αυτές. Μεταξύ των επιχειρηματιών επικρατούν δύο τάσεις όσον αφορά το τραπεζικό δανεισμό. Από τη μία πλευρά είναι οι επιχειρηματίες που αποφεύγουν το δανεισμό από τις τράπεζες και από την άλλη πλευρά, αυτοί που προτιμούν τη λήψη δανείων, ώστε να χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαια αυτά στην δραστηριότητα της επιχείρησής τους⁵. Η δεύτερη κατηγορία των επιχειρηματιών προβλέπει ότι η αξιοποίηση αυτών των δανείων θα τους αποφέρει έσοδα υψηλότερα από τους τόκους. Στην αντίπερα όχθη, οι τράπεζες δανείζουν αυτούς που θεωρούν ότι θα μπορούν να αντεπεξέρχονται στις υποχρεώσεις τους, εξασφαλίζοντας σε αντίθετη περίπτωση τα κεφάλαια τους μέσω των εγγυήσεων που απαιτούν για την παροχή της χρηματοδότησης.

Οι επιχειρήσεις στη μεγάλη τους πλειοψηφία στρέφονται στο τραπεζικό τομέα για την εξασφάλιση των δανειακών αναγκών τους, καθώς η πρόσβαση σε αγορές κεφαλαίων είναι συνήθως δυσκολότερη, ειδικά αν πρόκειται για μικρού βεληνεκούς επιχειρήσεις. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν την ίδια ευχέρεια πρόσβασης στις πηγές επιχειρηματικών κεφαλαίων και οι τράπεζες είναι αυτές που μπορούν να αντιμετωπίσουν με καλύτερο τρόπο την έλλειψη των απαραίτητων στοιχείων που επιθυμούν οι αγορές κεφαλαίων, αναπτύσσοντας μακροχρόνια συνεργασία με τις επιχειρήσεις πελάτες τους.

Τα χρηματοπιστωτικά συστήματα που έχουν ως επίκεντρο τις τράπεζες, όπως το ελληνικό, λειτουργούν καλύτερα σε αγορές που οι επιχειρήσεις δεν είναι μεγάλου μεγέθους και η άντληση κεφαλαίων από διαφορετικές πηγές είναι σχεδόν αδύνατη. Οι τράπεζες όμως δεν είναι διατεθειμένες να χρηματοδοτήσουν, αναλαμβάνοντας και το ανάλογο ρίσκο, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε καινοτόμους τομείς και αποφεύγουν την ενίσχυση της ανάπτυξης νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Ενδιαφέρονται κυρίως για τον τρόπο που οι υπάρχοντες πελάτες τους θα παραμείνουν αξιόπιστοι ώστε να είναι ομαλό το χρηματοδοτικό πρόγραμμα, κατευθύνοντας τη πλειονότητα των κεφαλαίων τους σε αυτή τη κατηγορία και στην αναχρηματοδότηση των δανείων που έχουν λάβει.

⁵ Οι τάσεις αυτές αναφέρονται σε αφιέρωμα της εφημερίδας «Ναυτεμπορική» για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. (17.7.2009)

Τα πιστωτικά ιδρύματα κερδίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο κόστος της απόκτησης των κεφαλαίων τους (τόκοι που πληρώνονται στους καταθέτες) και τα έσοδα που έχουν από τους τόκους που πληρώνουν οι δανειολήπτες. Σε χώρες όπου η κύρια πηγή εισροής κεφαλαίων για τις τράπεζες είναι οι καταθέσεις, η πολιτική τους όσον αφορά τη παροχή δανείων και ειδικά προς επιχειρήσεις είναι πιο συντηρητική, καθώς πρέπει να διασφαλίζουν τα χρήματα που διατηρούν οι πελάτες τους στους λογαριασμούς. Βέβαια αν δεν παραχωρήσουν δάνεια δεν μπορούν να αποκομίσουν κέρδη και αν δεν εισπράττουν κανονικά τις δόσεις των δανείων, δεν θα είναι σε θέση να εξυπηρετήσουν τους καταθέτες που επιθυμούν να λάβουν κάποιο μέρος από το κατατεθειμένο ποσό. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι οι επιχειρήσεις σε τέτοιου είδους αγορές, εγκλωβίζονται στην ισορροπία που επιθυμούν να διατηρούν οι τράπεζες και πολλές φορές αντιμετωπίζουν την άρνηση των τραπεζών.

Η διασφάλιση των καταθέσεων και οι αυστηροί κανόνες εποπτείας κάνουν τις τράπεζες απρόθυμες στην ανάληψη μέρους του κινδύνου των επιχειρηματικών σχεδίων και στη χρηματοδότηση της δημιουργίας επιχειρήσεων. Οι τράπεζες μπορούν να ακολουθήσουν πιο ελαστική πολιτική στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, χωρίς όμως να πάψουν να θεωρούν ότι η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και ειδικά των μικρομεσαίων είναι επισφαλής.

Η αντίληψη ότι η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και ειδικά των μικρότερων, ενέχει περισσότερους κινδύνους για τις τράπεζες, είναι αρκετές φορές αποτέλεσμα του τρόπου λειτουργίας των επιχειρηματικών μονάδων. Συχνά πρόκειται για νέες επιχειρήσεις χωρίς επαρκές ιστορικό που να εγγυάται στους χρηματοδότες τους τη μελλοντική επιτυχία. Δεν παρέχουν τις αναγκαίες πληροφορίες για την χρηματοοικονομική τους κατάσταση και ορισμένες φορές δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένες σε ότι αφορά την παρουσίαση των ιδεών τους, των προτάσεων και οποιωνδήποτε άλλων πληροφοριών που ζητούν οι τράπεζες. Συνήθως δεν υπάρχει επιχειρηματικός σχεδιασμός⁶ ενώ σε πολλές περιπτώσεις δεν διαθέτουν τις απαραίτητες εγγυήσεις, οι οποίες απαιτούνται ως μέτρο διασφάλισης, όταν αιτούνται καινοτόμο χρηματοδότηση και επιχειρηματικά κεφάλαια.

Το τραπεζικό σύστημα προτιμά να χρηματοδοτεί κατά κύριο λόγο τα πάγια στοιχεία, δηλαδή το μηχανολογικό μηχανισμό ή τα κτήρια και όχι την έρευνα και την ανάπτυξη νέων προϊόντων που ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο. Αντιμετωπίζει τις μικρές και

⁶ Υπολογίζεται ότι το 70% των αιτήσεων για δάνειο που υποβάλλονται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν συνοδεύονται από το κατάλληλο επιχειρηματικό σχέδιο (οικονομικό περιοδικό «χρήμα», Μάιος 2009).

πολύ μικρές επιχειρήσεις και κυρίως τις νέες επιχειρήσεις με μεγάλη καχυποψία. Η τακτική τους είναι η αναζήτηση εξασφαλίσεων, αποφεύγοντας την αξιολόγηση των επιχειρηματικών σχεδίων και της επιχειρηματικής ιδέας όσον αφορά τα ποιοτικά μέρη τους. Κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων χορήγησης δανείου, οι τράπεζες χρησιμοποιούν κριτήρια ευρέος φάσματος, εξετάζοντας στοιχεία όπως τη πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη, το περιθώριο κέρδους, τον επιχειρηματικό χαρακτήρα του υποψηφίου δανειολήπτη, το προορισμό και το ποσό του δανείου, τους όρους αποπληρωμής και τις εγγυήσεις σε περίπτωση μη εξόφλησης. Αυτό καταδεικνύει ότι οι τράπεζες είναι επιφυλακτικές απέναντι στους κινδύνους και επομένως είναι δύσκολο για τις επιχειρήσεις να εξασφαλίσουν τραπεζική χρηματοδότηση πριν το στάδιο της αρχικής τους ανάπτυξης, με εξαίρεση την περίπτωση ύπαρξης προσωπικής εγγύησης του φορέα της επιχείρησης.

Οι επιχειρήσεις προβληματίζονται προσπαθώντας να σταθμίσουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της τραπεζικής χρηματοδότησης, καθώς λόγω και των συνθηκών της αγοράς που δραστηριοποιούνται, αποτελεί αρκετές φορές τη μοναδική τους δυνατότητα για την άντληση κεφαλαίων.

2.1.1. Πλεονεκτήματα

Τα κάτωθι πλεονεκτήματα αναφέρονται σε αντιδιαστολή με τη συμμετοχική χρηματοδότηση, για την οποία μπορούν να θεωρηθούν μειονεκτήματα όταν ο ενδιαφερόμενος αξιολογεί τις διαθέσιμες χρηματοδοτικές επιλογές.

A. Διατήρηση του ελέγχου

Η χρηματοδότηση από τις τράπεζες παρέχεται με την εγγύηση εμπράγματων εξασφαλίσεων, και όχι με αντάλλαγμα τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης. Αυτό συνεπάγεται ότι οι φορείς της επιχείρησης διατηρούν τον έλεγχο της διοίκησης της και δεν υποχρεούνται να ακολουθούν τις πιεστικές προτροπές για απόδοση, όπως θα συνέβαινε στη περίπτωση συμμετοχικής χρηματοδότησης. Με αυτό τον τρόπο οι ιδιοκτήτες ακολουθούν τη δική τους πολιτική όσον αφορά την ανάπτυξη της επιχείρησης, ενδιαφερόμενοι κυρίως για την ομαλή τήρηση του προγράμματος αποπληρωμής του δανείου. Η μοναδική πιθανότητα να αποκτήσει η τράπεζα τον έλεγχο της επιχείρησης, είναι η έμμεση απόκτηση συμμετοχικού μεριδίου σε περίπτωση που η δανειολήπτρια επιχείρηση δεν καταφέρει να υλοποιήσει το επενδυτικό σχέδιο που είχε εκπονηθεί και καταλήξει σε εκκαθάριση για την αποπληρωμή των υποχρεώσεων της.

B. Διάθεση περαιτέρω υπηρεσιών

Οι εξελίξεις και οι μεταρρυθμίσεις στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα μετέτρεψαν τις τράπεζες σε ολοκληρωμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Παρέχουν πλέον εκτός από τις κλασσικές εργασίες και πληθώρα άλλων υπηρεσιών που περιλαμβάνουν επενδυτική διαχείριση των ρευστών διαθεσίμων των επιχειρήσεων, εξυπηρέτηση των εργοδοτικών τους υποχρεώσεων με αυτόματη παροχή πίστωσης, ευνοϊκά καταθετικά προγράμματα και παροχή τραπεζοασφαλιστικών προϊόντων. Επιπρόσθετα παρέχουν προνόμια σε περίπτωση ενεργοποίησης προγραμμάτων σταυροειδών πωλήσεων (cross-selling) όπως έκδοση πιστωτικών καρτών, ασφάλιση εργαζομένων κ.τ.λ. Οι επιχειρήσεις με αυτό τον τρόπο έχουν τη δυνατότητα της συγκέντρωσης των αναγκαίων υπηρεσιών σε έναν φορέα, παράγοντας που διευκολύνει την εν γένει λειτουργία της.

Οι τραπεζικές μονάδες εκτός των άλλων, έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν χρηματοοικονομικές συμβουλές και υπηρεσίες, απόρροια της ειδίκευσης των στελεχών που διαθέτουν πλέον οι περισσότερες, αλλά και της εμπειρίας από την αξιολόγηση μεγάλου μεγέθους επιχειρηματικών σχεδίων. Αυτό επιτρέπει στις επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε συγκεντρωμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, όπως νομικές, μάρκετινγκ κ.α., εγχείρημα που θα ήταν δύσκολο να επιτύχουν απευθυνόμενες σε εξωτερικούς συμβούλους.

Γ. Διευρυμένο δίκτυο

Η ολοένα και αυξανόμενη γεωγραφική διεύρυνση των τραπεζικών δικτύων, αποτελεί πλεονέκτημα για την ευκολότερη προσέλκυση πελατείας. Ο πελάτης έχει τη δυνατότητα να έλθει σε επαφή με τη συνεργαζόμενη τράπεζα, όποτε επιθυμήσει και σχεδόν σε κάθε περιοχή που τυγχάνει να βρίσκεται. Μπορεί με αυτό τον τρόπο να αναζητήσει λύση στα προβλήματα που προκύπτουν, όσον αφορά την ανεύρεση κεφαλαίων ακόμη και αυθημερόν, αξιοποιώντας τα σύγχρονα και ευέλικτα προγράμματα που προσφέρουν πλέον οι τράπεζες. Με τη διευρυμένη παρουσία τους λοιπόν, μπορούν να παρέχουν προνομιακή συνεργασία στις επιχειρήσεις, αξιοποιώντας και τη γνώση που έχουν αποκτήσει από τη μακρόχρονη παρουσία τους στις κατά τόπους περιοχές, μέσω των υποκαταστημάτων τους.

Τα πλεονεκτήματα της επιχειρηματικής χρηματοδότησης έναντι των άλλων επιλογών επισημαίνονται σε χρηματοπιστωτικές αγορές με διαθέσιμες αρκετές επιλογές άντλησης κεφαλαίων. Σε αντίθετη περίπτωση τα πλεονεκτήματα της τραπεζικής δανειοδότησης δεν είναι εμφανή καθώς δεν υφίσταται μέτρο σύγκρισης.

2.1.2. Μειονεκτήματα

A. Εξασφαλίσεις

Οι εμπορικές τράπεζες δεν αξιολογούν συνήθως τα επιχειρηματικά σχέδια στα ποιοτικά σκέλη αυτών, αλλά το ύψος των εγγυήσεων που προβλέπονται σε αυτά. Σε αρκετές περιπτώσεις, αν το επενδυτικό σχέδιο αφορά καινοτομικές δράσεις και εφόσον αποφασίσουν εν τέλει να το χρηματοδοτήσουν, οι απαιτούμενες εγγυήσεις που επιζητούνται υπερβαίνουν κατά πολύ το παρεχόμενο ποσό. Επίσης σε τέτοιου είδους χρηματοδοτήσεις που το επιχειρηματικό ρίσκο είναι αυξημένο, οι δανειολήπτες υποχρεούνται να αποπληρώσουν το κεφάλαιο με αυξημένο περιθώριο κέρδους, ώστε να αποφέρει αυτό επαρκή απόδοση για τη τράπεζα. Οι εξασφαλίσεις που επιζητούν οι τράπεζες δίνονται ως αντιπαραβολή του κινδύνου αθέτησης των υποχρεώσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων. Συνδέουν αρκετές φορές τις εξασφαλίσεις ακόμα και με τους φορείς της επιχείρησης, δεσμεύοντας την προσωπική τους περιουσία και αντιμετωπίζουν τις μικρότερες κυρίως επιχειρήσεις με επιφύλαξη και συντηρητική στάση.

B. Χρονικό διάστημα έγκρισης

Τα αιτήματα των επιχειρήσεων για χρηματοδότηση πολλές φορές γίνονται αντικείμενο διαδικασιών με μακρύ χρονικό διάστημα ολοκλήρωσης, λόγω των τυπολατρικών τρόπων με τους οποίους τα αξιολογούν οι τράπεζες. Ακολουθούν καθορισμένες διαδικασίες που προκαλούν σε αρκετές περιπτώσεις απώλεια πολύ σημαντικού χρόνου, παράγοντας που μπορεί να αποβεί μοιραίος για την υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων, ιδίως όταν αυτά περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πρωτότυπων τεχνολογικά προϊόντων. Οι διαδικασίες αυτές αναιρούν στη πράξη τα σύγχρονα προγράμματα που προσφέρουν με αυθημερόν καταβολή του δανείου, καθώς όταν τα αιτήματα εμπεριέχουν παραμέτρους που οι τράπεζες θεωρούν αβέβαιες, χρονοτριβούν κατά την αξιολόγηση εξετάζοντας κάθε επικίνδυνο για αυτές σημείο.

Γ. Ανεπάρκεια εξειδίκευσης

Η σφαιρική αξιολόγηση των αιτημάτων χρηματοδότησης απαιτεί, εκτός από την ύπαρξη τυποποιημένων υπολογιστικών μεθόδων, τα οποία εξετάζουν τα ποσοτικά δεδομένα, και την ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού εκ μέρους των τραπεζών, το οποίο θα διαθέτει εξειδίκευση επί ποιοτικών δεδομένων. Πρέπει να διαθέτουν στελέχη που θα μπορούν να αποτιμούν στοιχεία της επιχείρησης, όπως τυχόν κατοχυρωμένη αποκλειστική

παραγωγή ρηξικέλευθων προϊόντων ή το “όνομα” της επιχείρησης στην αγορά (brand name). Οι τράπεζες δεν είναι διατεθειμένες να επενδύσουν σε εξειδικευμένο στελεχιακό προσωπικό, ακολουθώντας σε μεγάλο βαθμό εκσυγχρονισμένες πρακτικές που πηγάζουν όμως από το παρελθόν.

Η σχέση μεταξύ των δύο πλευρών τραπεζών – επιχειρήσεων, είναι στενότερη στην Ελλάδα, καθώς οι επιλογές των ελληνικών επιχειρήσεων όσον αφορά την ανεύρεση κεφαλαίων είναι περιορισμένες⁷ και συνήθως μοναδική λύση για τις ανάγκες τους αποτελούν διαχρονικά τα τραπεζικά ιδρύματα. Η σχέση αυτή φαίνεται να ενισχύθηκε μετά τη ριζική μεταστροφή και τις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό και χρηματοοικονομικό σύστημα τις τρεις τελευταίες περίπου δεκαετίες. Η κατανόηση του τρόπου αξιολόγησης των αιτημάτων επιχειρηματικής χρηματοδότησης από τις τράπεζες, είναι αλληλένδετη με τη κατανόηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο οποίο λειτουργούν και συναναστρέφονται με τις επιχειρήσεις.

2.2. Ελληνικό τραπεζικό σύστημα

2.2.1. Εξελίξεις και μεταβολές

Οι κυριότερες μεταβολές και οι εις βάθος μεταρρυθμίσεις του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είχαν ως χρονική αφετηρία, την ολοκλήρωση της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1981. Η χρονική περίοδος κατά την οποία συντελέστηκαν οι ουσιαστικότερες μεταβολές ξεκινά στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και καταλήγει στην ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση το 2002. Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων σημειώθηκαν ριζικές αλλαγές στην οργάνωση και τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Η σταδιακή απελευθέρωση του συστήματος ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Μέχρι το 1985, το σύστημα λειτουργούσε ολοκληρωτικά κάτω από την κρατική κατεύθυνση, η οποία επηρέαζε την πολιτική των τραπεζών στο τομέα της παροχής των υπηρεσιών και ειδικά στις χρηματοδοτήσεις. Τα κύρια χαρακτηριστικά του μέχρι τότε

⁷ Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ελλάδα το 2008 δραστηριοποιήθηκε μία μόνο εταιρεία κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών η οποία τελεί πλέον υπό καθεστώς εκκαθάρισης, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (Έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, Ιούνιος 2009).

ήταν η ολιγοπωλιακή διάρθρωση⁸, ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων⁹, αρνητικά επιτόκια καταθέσεων, υπολειτουργία της κεφαλαιαγοράς, υπερβολική απορρόφηση των αποταμιεύσεων από το δημόσιο τομέα καθώς και κατανομή των πιστώσεων με διοικητικά μέσα, ενώ οι τράπεζες δεν μπορούσαν να παρέχουν ελεύθερα πέραν του 30% των κεφαλαίων τους (Λυμπερόπουλος 1994). Επίσης λόγω του υπερβολικού δανεισμού τους πολλές ελληνικές επιχειρήσεις, κατέληξαν σε προβληματική λειτουργία εκείνη τη περίοδο.

Η κατάσταση αυτή άρχισε να αλλάζει μετά το 1985 σταδιακά, με την προσαρμογή στην εθνική νομοθεσία έως το 1992, της Δεύτερης Κοινοτικής Τραπεζικής Οδηγίας και της απόφασης για την απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είχαν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του κρατικού παρεμβατισμού στο τρόπο λειτουργίας των ελληνικών τραπεζών και την γεωγραφική επέκταση των καταστημάτων. Ξεκίνησε με αυτό τον τρόπο η σταδιακή απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος. Συνέχισε παρόλα αυτά σε μικρότερο βαθμό, να επικρατεί περιορισμένος ανταγωνισμός¹⁰ και εναρμονισμένη τακτική μεταξύ των τραπεζών, ενώ πολλές υπηρεσίες που αποτελούσαν κλασσικές εργασίες για τα ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (όπως leasing, factoring κ.α.), μόλις είχαν ξεκινήσει να εισάγονται στις παρεχόμενες υπηρεσίες των εγχώριων τραπεζών. Ο ανταγωνισμός αυξήθηκε μεταξύ των τραπεζών μόνο στον τομέα του καθορισμού του ύψους των επιτοκίων ώστε να προσελκύσουν καταθέσεις, και στο τομέα της παροχής χρηματοδοτήσεων.

Ο λόγος που επέβαλε τις αλλαγές αυτές, εκτός από τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις, ήταν και η απώλεια εσόδων από τις μέχρι τότε συνήθειες εργασίες των τραπεζών. Η σημαντική και απότομη πτώση των επιτοκίων λόγω της προσαρμογής της χώρας στα πρότυπα που καθόριζε η ΟΝΕ, οδήγησε στη κάθοδο τα έσοδα των τραπεζών από τις παραδοσιακές τους εργασίες που περιορίζονταν σε καταθέσεις, χορηγήσεις και διαχείριση συναλλάγματος (Κουπούζος 2004). Κατά τη χρονική περίοδο από το 1990 μέχρι το 2002 υπήρξε συνολική αναδιοργάνωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος μέσω μεγάλου αριθμού ιδιωτικοποιήσεων, συγχωνεύσεων και εξαγορών με αποτέλεσμα τη δημιουργία

⁸ Το 1984 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 41 τράπεζες και ειδικά πιστωτικά ιδρύματα εκ των οποίων οι 21 ήταν ελληνικές και οι 15 από αυτές άνηκαν στο Ελληνικό Δημόσιο (Σκούντζος 1990)

⁹ Είναι χαρακτηριστικό ότι τα επιτόκια δανεισμού άγγιζαν ή και ξεπερνούσαν εκείνη τη περίοδο το 25% με 30% (Μαρουλής 1992).

¹⁰ Η Τράπεζα της Ελλάδος καθόριζε απόλυτα τα όρια στα οποία κινούνταν οι τράπεζες. Καθόριζε για παράδειγμα, ότι αγροτικά δάνεια είχε τη δυνατότητα να χορηγεί μόνο η Αγροτική Τράπεζα ή ότι τα στεγαστικά δάνεια έπρεπε να παρέχονταν μόνο από τη Κτηματική Τράπεζα (Κουπούζος 2004).

σύγχρονων χρηματοπιστωτικών ομίλων. Επιπλέον τα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα¹¹ μετατράπηκαν σε εμπορικές τράπεζες ενώ μειώθηκε η παρέμβαση του Δημοσίου με τη πώληση και ιδιωτικοποίηση των περισσότερων κρατικών τραπεζών. Στο ίδιο χρονικό διάστημα, ιδρύθηκαν αρκετές νέες ιδιωτικές τράπεζες οι οποίες ενίσχυαν συνεχώς το μερίδιο τους. Ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα μεταμορφώθηκε μεταβάλλοντας και τον τρόπο λειτουργίας του, ακολουθώντας τις ευρωπαϊκές μεταρρυθμίσεις μέχρι την ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη.

Οι τράπεζες εκμεταλλεύτηκαν τα νέα δεδομένα της απελευθερωμένης αγοράς και επένδυσαν στη διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών και στη γεωγραφική και αριθμητική επέκταση της παρουσίας τους, ιδρύοντας νέα υποκαταστήματα και ειδικά καταστήματα εξυπηρέτησης συγκεκριμένων κατηγοριών της πελατείας τους. Προσαρμόστηκαν επίσης στις τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της πληροφορικής και των μέσων επικοινωνίας επενδύοντας στην τεχνολογική προσαρμογή τους με νέα πληροφοριακά συστήματα. Μετέβαλλαν με αυτό τον τρόπο τη στάση τους προσεγγίζοντας περισσότερο τις προδιαγραφές ενός πελατοκεντρικού συστήματος (Κουπούζος 2004) ακολουθώντας τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Η ένταξη της Ελλάδας στη νομισματική ένωση το 2002 συνέβαλε στη διαμόρφωση χαμηλών επιτοκίων με αποτέλεσμα οι ελληνικές τράπεζες να στραφούν στο τομέα της λιανικής τραπεζικής. Ο συνδυασμός των χαμηλών επιτοκίων με την παράλληλη σταθερή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας οδήγησε στη μεγάλη σε ποσοστό αύξηση της παροχής δανείων προς επιχειρήσεις και ιδιώτες, με διατήρηση όμως συγκεκριμένων κριτηρίων και διαδικασιών αξιολόγησης από τις τράπεζες. Με τη κερδοφορία τους εντός συνόρων να αυξάνεται, οι τράπεζες εστίασαν τη προσοχή τους στην ανάπτυξη της παρουσίας τους στις χώρες της ευρύτερης περιοχής της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου, αναπτύσσοντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων. Οι συνθήκες σε αυτές τις περιοχές ήταν ιδανικές, καθώς οι οικονομίες των χωρών αυτών είχαν πολλά περιθώρια ανάπτυξης, φθάνοντας μάλιστα σε σημείο η πλειοψηφία των κερδών των ελληνικών τραπεζικών ομίλων¹² να προέρχεται από τις δραστηριότητες τους στο

¹¹ Ως ειδικά πιστωτικά ιδρύματα για παράδειγμα, λειτουργούσαν το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και η Αγροτική Τράπεζα που σήμερα έχουν μετατραπεί σε εμπορικές τράπεζες.

¹² Εξετάζοντας τα οικονομικά αποτελέσματα του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας για το έτος 2009 παρατηρούμε ότι τα συνολικά καθαρά κέρδη ανήλθαν σε 971 εκατ. €, εκ των οποίων τα κέρδη από τις δραστηριότητες του ομίλου στο εξωτερικό ήταν 573 εκατ. € αποτελώντας σε ποσοστό περίπου το 60%. Ειδικότερα τα κέρδη από τη δραστηριοποίηση μόνο στην Τουρκία ανήλθαν σε 425 εκατ. €.

εξωτερικό. Τα τελευταία έτη τα τραπεζικά ιδρύματα προσηλώθηκαν στην απορρόφηση των συνεπειών της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, χωρίς όμως να αντιμετωπίσουν μεγάλα προβλήματα ίσως και απόρροια της συντηρητικής τους στάσης. Παράλληλα έχουν επικεντρωθεί στη προσπάθεια της κατάκτησης μεγαλύτερων μεριδίων στο τομέα της ηλεκτρονικής τραπεζικής και της παροχής υπηρεσιών μέσω των ηλεκτρονικών δικτύων, τομέα στον οποίο επενδύουν συνεχώς προσφέροντας νέα προϊόντα ακολουθώντας τις γενικές παγκόσμιες τάσεις.

Οι εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ήταν ραγδαίες τα τελευταία εικοσιπέντε έτη και μεταμόρφωσαν τις ελληνικές τράπεζες, οι περισσότερες εκ των οποίων λειτουργούν πλέον στα πρότυπα των ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων, λόγω και του ανταγωνισμού τους από διεθνείς τράπεζες που δραστηριοποιούνται στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα¹³. Ακόμη βέβαια δεν δείχνουν να εγκαταλείπουν σε ορισμένους τομείς τις πρακτικές του παρελθόντος, απόρροια και των ιδιαιτεροτήτων με τις οποίες λειτουργούσαν πολλές αμιγώς κρατικές τράπεζες κατά το παρελθόν. Οι συνθήκες στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα μεταβάλλονται συνεχώς και οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να προσαρμόζονται σε αυτές εφαρμόζοντας νέες πρακτικές στη λειτουργία τους.

2.2.2. Τραπεζική χρηματοδότηση ελληνικών επιχειρήσεων

Οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες αυξάνουν συνεχώς τα χαρτοφυλάκια τους στο τομέα των επιχειρηματικών δανείων, με μικρότερους ρυθμούς όμως τα τελευταία χρόνια. Παρότι ο ρυθμός επέκτασης προς τις επιχειρήσεις είναι μικρότερος σε σύγκριση με την πιστωτική επέκταση προς ιδιώτες, ο τομέας των επιχειρηματικών δανείων αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων των ελληνικών τραπεζών.

Στην Ελλάδα σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος¹⁴, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρηματικών δανείων ύψους κάτω του 1 εκατ. ευρώ αφορά δάνεια προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι δύο εργαζόμενους. Πρόκειται δηλαδή στην ουσία για δάνεια προς πολύ μικρές και ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες επηρεάζονται άμεσα σε στιγμές που η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, κάνοντας έτσι τις ελληνικές τράπεζες να είναι πιο επιφυλακτικές προς αυτές, όσον αφορά τη παροχή χρηματοδότησης.

¹³ Στα τέλη του 2008, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (Έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, Ιούνιος 2009), λειτουργούσαν στην Ελλάδα 66 πιστωτικά ιδρύματα. Από αυτά, 49 είναι εμπορικές τράπεζες, εκ των οποίων 19 με έδρα την Ελλάδα και 30 με έδρα του εξωτερικού. 16 είναι συνεταιριστικές τράπεζες και ένα λειτουργεί ως ειδικό πιστωτικό ίδρυμα (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων).

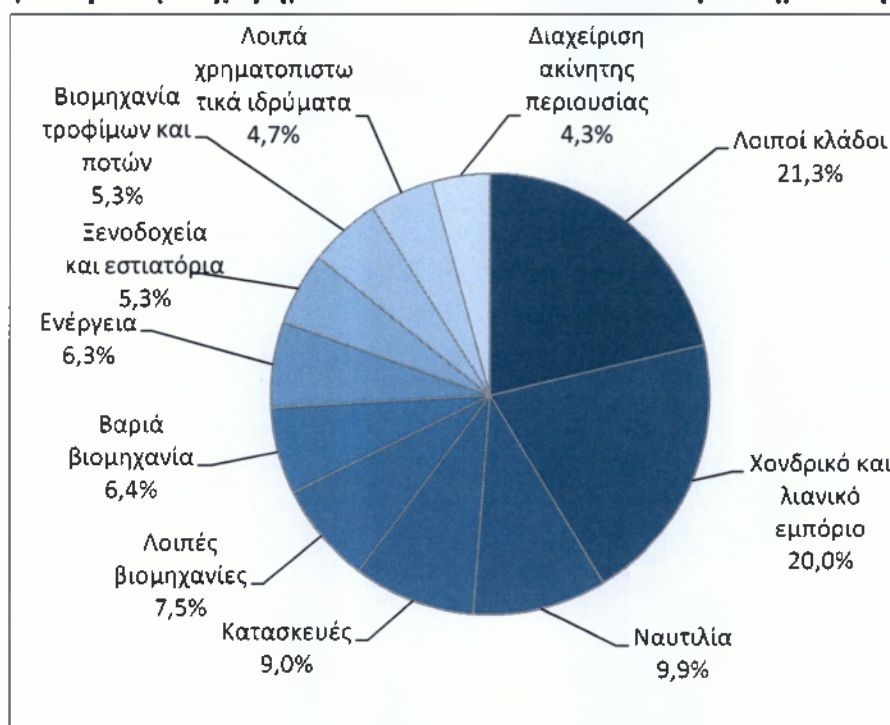
¹⁴ Στοιχεία αναδημοσιευμένα στην εφημερίδα «Καθημερινή», 15.3.2009.

πιστωτικών ιδρυμάτων, βάσει των διατάξεων της συμφωνίας πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας¹⁵, υποχρέωσε τις τράπεζες να πραγματοποιούν πιο λεπτομερή αξιολόγηση των αιτημάτων χρηματοδότησης, ειδικά όταν αυτά προέρχονται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι νέες αυτές διατάξεις ευνοούν περισσότερο τις υγιείς επιχειρήσεις, αφού η παρουσίαση στοιχείων χαμηλού κινδύνου κατά την αξιολόγηση, έχει ως συνέπεια χαμηλότερα επιτόκια ή και ευνοϊκούς όρους στη χρηματοδότηση.

Καταδεικνύεται λοιπόν ότι η πρόσβαση στη τραπεζική χρηματοδότηση, των ελληνικών επιχειρήσεων δεν είναι εύκολη και παρουσιάζει αρκετές δυσχέρειες. Οι τράπεζες δείχνουν μια αποστροφή προς είδη επιχειρήσεων που δεν είναι συνήθη στην Ελλάδα, καθώς θεωρούν ότι αυτές δεν θα έχουν προσοδοφόρα λειτουργία στην ελληνική αγορά.

Διάγραμμα 2.2.2.:

Συγκέντρωση επιχειρηματικών δανείων ανά κλάδο δραστηριοποίησης

Πηγή: ΤτΕ, Έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, Ιούνιος 2009.

¹⁵ Η Επιτροπή της Βασιλείας δημιουργήθηκε το 1973, με στόχο την θέσπιση κανονισμών και διατάξεων που διασφαλίζουν την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, χωρίς όμως να επιβάλλονται στα τραπεζικά ιδρύματα.

Όπως είναι εμφανές από το προηγούμενο διάγραμμα, οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν κατά κόρον χρηματοδότηση από τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, είναι αυτές που δραστηριοποιούνται στο τομέα του χονδρικού και λιανικού εμπορίου. Αυτές δηλαδή που παρέχουν υπηρεσίες και προϊόντα, χωρίς να συμμετέχουν σε ανάπτυξη και έρευνα νέων, χρηματοδοτώντας με αυτό τον τρόπο κυρίως τη λειτουργία τους. Είναι σαφές ότι οι τράπεζες λόγω και των συνθηκών της εγχώριας αγοράς, η οποία στηρίζεται στη κατανάλωση, χρηματοδοτούν εφόσον κρίνουν ασφαλές, εμπορικές κυρίως επιχειρήσεις, αποκλείοντας σε μεγάλο βαθμό επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε τεχνολογικούς τομείς, καθώς και επιχειρηματικές ιδέες που προάγουν τη καινοτομία.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις από την άλλη πλευρά, κρίνουν στη πλειονότητα τους αναγκαίο τον τραπεζικό δανεισμό, εξαρτώμενες πλέον σε μεγάλο βαθμό από τις τράπεζες. Σύμφωνα με αποτελέσματα έρευνας¹⁶, τρεις στις τέσσερις ελληνικές επιχειρήσεις θεωρούν τον τραπεζικό δανεισμό απαραίτητο για να συνεχίσουν την ομαλή λειτουργία τους αναζητώντας σε ποσοστό 60% αυτών κεφάλαια κίνησης και όχι χρηματοδότηση για τα επενδυτικά τους σχέδια. Το ίδιο ποσοστό υποστηρίζει πως ανάμεσα στις ελληνικές τράπεζες δεν λειτουργεί επαρκώς και ουσιαστικά ο ανταγωνισμός, αποκλείοντας τον δανεισμό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η εναρμονισμένη πολιτική που διαπιστώνεται πολλές φορές στις ελληνικές τράπεζες, είναι απόρροια του συγκεντρωτισμού της τραπεζικής αγοράς, καθώς το ελληνικό σύστημα παραμένει σαφώς πιο συγκεντρωμένο σε σύγκριση με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρακτηριστικά σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (Εκθεση 2009), οι πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες (Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, EFG Eurobank, Εμπορική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς) ελέγχουν το 70% περίπου της συνολικής τραπεζικής αγοράς. Παράλληλα στο ίδιο ποσοστό επί των συνολικών τους εσόδων ανέρχεται το καθαρό επιτοκιακό τους έσοδο, το οποίο προέρχεται από τόκους επί δανείων και άλλες τραπεζικές, παραδοσιακές επί το πλείστον εργασίες.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βαδίζει όσον αφορά τις επιχειρηματικές χρηματοδοτήσεις εκ του ασφαλούς, επιλέγοντας τις εξασφαλίσεις και την παραγόμενη απόδοση των δανείων. Οι τράπεζες δεν είναι διατεθειμένες να εμπλακούν στη

¹⁶ Η έρευνα διεξήχθη από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ) τον Μάρτιο του 2009 και αφορούσε τη σχέση τραπεζικού δανεισμού και ελληνικών επιχειρήσεων. Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας είναι διαθέσιμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://old.acci.gr/press/crisis.pdf>

χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων που εμπεριέχουν ρίσκο, αντιμετωπίζοντας τα με συντηρητισμό, παρά το γεγονός ότι μια ενδεχόμενη επιτυχημένη κατάληξη, θα απέφερε πολύ μεγαλύτερη απόδοση. Αντίθετα αναζητούν και επιθυμούν τη συνεργασία με επιχειρήσεις που έχουν διέλθει τα πρώτα στάδια της ανάπτυξης τους και είναι εδραιωμένες στην αγορά, χωρίς όμως αυτές να αντιμετωπίζουν πλέον τις ίδιες χρηματοδοτικές ανάγκες. Προσφέρουν εν κατακλείδι, χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις που δεν τη χρειάζονται σε μεγάλο βαθμό και αποκλείουν επιχειρήσεις και επιχειρηματικές ιδέες, η υλοποίηση των οποίων προϋποθέτει την ανεύρεση κεφαλαίων και ειδικά στην Ελλάδα, τραπεζικών κεφαλαίων.

ΜΕΡΟΣ Β

Εισαγωγή

Στο πρώτο μέρος καταγράφηκαν οι χρηματοδοτικές ανάγκες των επιχειρήσεων και ο τρόπος κάλυψης αυτών με την τραπεζική χρηματοδότηση. Για να επιτευχθεί η καθολική διερεύνηση της πολιτικής των εμπορικών τραπεζών ως προς την παροχή επιχειρηματικής χρηματοδότησης, στα κεφάλαια που ακολουθούν θα καταγραφούν και θα αναλυθούν τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας. Η εμπειρική έρευνα της εργασίας αναλύει και καταγράφει την πολιτική ως προς την επιχειρηματική χρηματοδότηση της Εθνικής Τράπεζας. Η επιλογή της συγκεκριμένης τράπεζας αιτιολογείται από το γεγονός ότι αποτελεί το μεγαλύτερο τραπεζικό όμιλο στη χώρα και τα οικονομικά μεγέθη, καθώς και η μεγάλη ρευστότητα της, τη καθιστούν κυρίαρχη στον εγχώριο ανταγωνισμό. Η σταθερά ανοδική πορεία στο μέγεθος της πελατείας και στα οικονομικά μεγέθη, την έχουν μετατρέψει σε τράπεζα απολύτου εμπιστοσύνης για καταθέτες και δανειζόμενους. Δεν αποτελεί πλέον αμιγώς κρατική τράπεζα και αυτό της έχει επιτρέψει να γίνει πιο ευέλικτη στα νέα δεδομένα και πιο θετική στην αντιμετώπιση των σύγχρονων απαιτήσεων εκ μέρους των πελατών και ειδικά των επιχειρήσεων.

Η πορεία, τα μεγέθη και η εμπειρία που κατέχει στον επιχειρηματικό δανεισμό, που είναι και το αντικείμενο μελέτης της εργασίας, είναι πολύ μεγάλη. Καθημερινώς μέσω αυτής αξιολογείται πολύ μεγάλος αριθμός προτάσεων χρηματοδότησης που υποβάλλουν επιχειρήσεις και επαγγελματίες, όλου του επιχειρηματικού φάσματος και όλων των οικονομικών μεγεθών. Η ανάλυση της επιχειρηματικής χρηματοδοτικής πολιτικής της, αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό και την πολιτική που ακολουθούν τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά την επιχειρηματική χρηματοδότηση και παρουσιάζει τον τρόπο αντιμετώπισης των επιχειρηματικών προτάσεων. Άλλωστε, κρίνεται σκόπιμο και ερευνητικά ενδιαφέρον να παρουσιαστεί ο τρόπος αντιμετώπισης των επιχειρηματικών μονάδων από την Εθνική Τράπεζα καθώς σε αυτήν απευθύνεται ένα μεγάλο ποσοστό επιχειρήσεων που αναζητούν τραπεζική χρηματοδότηση, η οποία αποτελεί επί το πλείστον, όπως καταγράφηκε και στο πρώτο μέρος της εργασίας, την χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρηματικών μονάδων.

Η έρευνα για την διαπίστωση της πολιτικής πιστώσεων που ακολουθεί η Εθνική επικεντρώθηκε σε δύο βασικούς τομείς. Στη προσπάθεια για την όσο το δυνατόν τεκμηριωμένη ανάλυση των στοιχείων που εξετάζουν τα αρμόδια όργανα επιχειρηματικής χρηματοδότησης της Τράπεζας και την καταγραφή του τρόπου αξιολόγησης των επιχειρηματικών χρηματοδοτικών προτάσεων, και στην συλλογή και ανάλυση πρωτογενών στοιχείων που αντλήθηκαν μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου από

εξειδικευμένα χρηματοδοτικά στελέχη της Τράπεζας. Για την διεκπεραίωση της διερεύνησης της πολιτικής της Τράπεζας αναλύθηκε πληθώρα στοιχείων που αφορούσαν την διαδικασία και τον τρόπο αξιολόγησης των επιχειρηματικών προτάσεων.

Στην όσο το δυνατόν πληρέστερη συλλογή των στοιχείων συνέβαλε η διενέργεια της πρακτικής άσκησης του συγγραφέα της εργασίας σε κατάσταση της Εθνικής Τράπεζας στην πόλη της Χαλκίδας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο κατάστημα αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα στη Χαλκίδα και διαθέτει εξειδικευμένο τομέα επιχειρηματικής χρηματοδότησης, εξυπηρετώντας καθημερινά αιτήματα μεγάλης μερίδας της τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας. Η καθημερινή τριβή με τον τομέα αυτό συνέβαλε στην ολοκληρωμένη αναζήτηση των αναγκαίων στοιχείων για την κατανόηση του τρόπου “σκέψης” της Τράπεζας κατά την αξιολόγηση επιχειρηματικών προτάσεων.

Η παρουσίαση του τρόπου αξιολόγησης των επιχειρήσεων στηρίχθηκε στα στοιχεία που αντλήθηκαν από την Εθνική Τράπεζα, κατόπιν μελέτης και ανάλυσης των εσωτερικών κανονισμών πιστοδότησης, στην οποία συνέβαλαν σημαντικά τα στελέχη χρηματοδοτήσεων του συγκεκριμένου καταστήματος, με την συνεχή καθοδήγηση κατά τη διαδικασία αναζήτησης των στοιχείων και στην επισήμανση των σημαντικών κριτηρίων πιστοδοτικής πολιτικής, απόρροια και της πολυετούς εμπειρίας των περισσότερων εξ’ αυτών στη χρηματοδότηση επιχειρηματικών μονάδων. Η διαπίστωση των γνώσεων και των εμπειριών που διαθέτουν τα στελέχη αυτά κατά τη διάρκεια της εξάμηνης συναναστροφής μαζί τους, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα αποτελέσματα που εξήχθησαν μέσω της συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων, βασίζονται σε ανθρώπους πλήρως γνωρίζοντες την χρηματοδοτική πολιτική της Εθνικής Τράπεζας, αποδίδοντας έτσι στα αποτελέσματα εγκυρότητα και ορθότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γενικά στοιχεία για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

1.1. Ιστορικά στοιχεία

Η ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος οδήγησε στη δημιουργία της πρώτης τράπεζας του νεοελληνικού κράτους. Ιδρύθηκε με νόμο της 30ής Μαρτίου 1841 μετά από πρωτοβουλία του Ηπειρώτη εμπόρου Γεωργίου Σταύρου, του Ελβετού φίλου του, τραπεζίτη και φιλέλληνα Ιωάννη-Γαβριήλ Ευνάρδου και της ελληνικής κυβέρνησης, ως κτηματική και εμπορική-προεξοφλητική τράπεζα στην οποία δόθηκε το - 25ετές στην αρχή - αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης και κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων σε ολόκληρη τότε την ελληνική επικράτεια. Στο αρχικό μετοχικό της κεφάλαιο, που ορίστηκε στα 5.000.000 δρχ. διαιρεμένο σε 5.000 μετοχές των 1.000 δραχμών, συμμετείχαν εκτός από το ελληνικό κράτος, Ευρωπαίοι επενδυτές, Έλληνες έμποροι και κεφαλαιούχοι της διασποράς, οπλαρχηγοί και αγωνιστές της Επανάστασης, μικροεισοδηματίες κ.α. Αποτελεί το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα που λειτούργησε στο νεοσύστατο τότε ελληνικό κράτος, μετά την αποτυχημένη προσπάθεια ίδρυσης της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας το 1828.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Ε.Τ.Ε.) ξεκίνησε τις εργασίες της στις 22 Ιανουαρίου του 1842 ως ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα. Μετά τα πρώτα χρόνια αστάθειας και αβεβαιότητας, που είχαν σχέση κυρίως με τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, η Ε.Τ.Ε. κατόρθωσε να επιβάλει το τραπεζογραμμάτιο της σε ολόκληρη την επικράτεια, που περιελάμβανε τότε την Πελοπόννησο, τη Στερεά και ορισμένα νησιά του κεντρικού Αιγαίου, να διευρύνει τις εργασίες της και σταδιακά να αποτελέσει, από την έκτη δεκαετία του 19^{ου} αιώνα και ύστερα, τον βασικότερο μοχλό στήριξης της ελληνικής οικονομίας και μέσω της ιδιαίτερης σχέσης της με το ελληνικό δημόσιο. Το 1867 ιδρύεται το Ταμείο Συντάξεων των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας, ένα από τα παλαιότερα ασφαλιστικά ταμεία εργαζομένων στη χώρα. Τον επόμενο χρόνο, μετά από συνεχείς διαπραγματεύσεις, η Τράπεζα δάνεισε στο ελληνικό κράτος για να αντιμετωπίσει τις έκτακτες οικονομικές ανάγκες του από την Κρητική Επανάσταση.

Το 1871 η Εθνική απέκτησε το δικαίωμα να επενδύει κεφάλαια σε επιχειρήσεις συγκοινωνιών, ναυτιλίας και πίστης, μια βασική εργασία που αργότερα επεκτάθηκε σημαντικά και σ' άλλους κλάδους, για να σχηματίσει το τεράστιο χαρτοφυλάκιο της

Ε.Τ.Ε. τον εικοστό αιώνα. Το 1880 πραγματοποιήθηκε η εισαγωγή της στο νεοσύστατο τότε Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών¹⁷.

Στην τελευταία κρίσιμη εικοσαετία του 19^{ου} αιώνα, όταν έγιναν και τα μεγαλύτερα επενδυτικά έργα της νεότερης ιστορίας του ελληνικού κράτους, η Εθνική συμμετείχε στην αναπτυξιακή προσπάθεια των τρικουπικών κυβερνήσεων. Συνέβαλε στην επιχείρηση διάνοιξης της Διώρυγας Κορίνθου και στην αποξήρανση της Κωπαΐδας και συμμετείχε με μετοχές και ομολογιακά δάνεια ή με άμεση χρηματοδότηση σε μεγάλα έργα υποδομής σε όλη την επικράτεια. Επίσης συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη δανείων του δημοσίου από το εξωτερικό. Το 1891 ιδρύεται η ασφαλιστική εταιρεία με την επωνυμία «Η Εθνική» και το 1899 εξαγοράζεται και απορροφάται η Προνομιούχος Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας (1881-1899), αποκτώντας το εκδοτικό προνόμιο που κατείχε η τράπεζα αυτή στη Θεσσαλία και στην περιοχή της Άρτας, επεκτείνοντας έτσι αισθητά το χώρο άσκησης του εκδοτικού προνομίου. Πέντε χρόνια αργότερα, σε συνεργασία με την National Bank für Deutschland, σύστησε την Τράπεζα της Ανατολής (1904-1932), με σκοπό να εξυπηρετήσει το εισαγωγικό-εξαγωγικό εμπόριο αλλά και τους ελληνικούς πληθυσμούς της Ανατολικής Μεσογείου.

Κατά την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα συνέχισε τη δράση της συμμετέχοντας στην ίδρυση της Λαϊκής Τράπεζας και της Προνομιούχου Εταιρείας προς Προστασίαν της Παραγωγής και της Εμπορίας της Σταφίδος, στα Θεσσαλικά γεωργικά δάνεια, στη χρηματοδότηση του Μακεδονικού Αγώνα, του Ταμείου Εθνικής Άμυνας και των Ελλήνων προσφύγων από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Ως αντάλλαγμα της χρηματοδότησης της στρατιωτικής προετοιμασίας της χώρας για τους βαλκανικούς πολέμους η Εθνική Τράπεζα εξασφάλισε το εκδοτικό προνόμιο και την ανάπτυξη του δικτύου της στις προσαρτηθείσες περιοχές, δηλαδή στην Ήπειρο, στη Μακεδονία και στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η Τράπεζα διέθεσε στη κυβέρνηση μεγάλο μέρος των ρευστών διαθεσίμων της για τη χρηματοδότηση των στρατευμάτων, ενώ λίγα χρόνια αργότερα προχώρησε στην απορρόφηση της Τράπεζας Κρήτης (1899-1919), ενσωματώνοντας τα αντίστοιχα δικαιώματα που κατείχε η συγχωνευθείσα τράπεζα στη Κρήτη.

Τη περίοδο μετά τη Μικρασιατική καταστροφή η Εθνική Τράπεζα επωμίστηκε την έκδοση δανείων για την αποκατάσταση των προσφύγων, τη διαχείριση των

¹⁷ Αποτέλεσε μια από τις πρώτες μετοχές που εισήχθησαν προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αξιών της Αθήνας.

μουσουλμανικών ανταλλάξιμων περιουσιών στην Ελλάδα και την παράλληλη χρηματοδότηση έργων υποδομής στην πρωτεύουσα και τις περιοχές υποδοχής των προσφύγων. Υπήρξε η εποχή της μεγάλης ισχύος της Εθνικής Τράπεζας, η οποία από το 1920 ήταν πλέον η μοναδική εκδοτική τράπεζα της χώρας, διατηρώντας παράλληλα όλες τις τραπεζικές και εμπορικές δραστηριότητες της. Το 1927 μετά από 87 συναπτά έτη άσκησης του εκδοτικού προνομίου, η Εθνική Τράπεζα παραχώρησε ολόκληρο τον εκδοτικό κλάδο στην νεοϊδρυθείσα κεντρική τράπεζα, την Τράπεζα της Ελλάδος, και την κτηματική πίστη στη νέα θυγατρική της, την Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ το 1929 ο κλάδος της γεωργικής-αγροτικής πίστης της Ε.Τ.Ε. περιέρχεται στην Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Το 1926 επιχείρησε και την πρώτη της διεθνή παρουσία, ιδρύοντας μονάδες στις Η.Π.Α.(Ν. Υόρκη και Σικάγο) ενώ το 1933, μετά την απορρόφηση της Τράπεζας της Ανατολής, αναπτύχθηκε και στην Αίγυπτο.

Τη δεκαετία 1930-1940 μετά την απώλεια των τριών βασικών της κλάδων (του εκδοτικού, της κτηματικής και της αγροτικής πίστης), η Τράπεζα επικεντρώθηκε σε νέες χρηματοπιστωτικές εργασίες και κυρίως στην οργάνωση της βιομηχανικής πίστης οπού όλες σχεδόν οι κατασκευαστικές εταιρείες που είχαν αναλάβει τα μεγάλα έργα υποδομής, χρηματοδοτήθηκαν άμεσα ή έμμεσα από την Εθνική. Η Τράπεζα επέκτεινε περαιτέρω τις δραστηριότητες της όταν, το 1953, συγχωνεύτηκε με την Τράπεζα Αθηνών Α.Ε.

Το 1966 με τη συμπλήρωση 125 ετών λειτουργίας της Εθνικής, ο διοικητής της Γεώργιος Μαύρος αποφάσισε την ίδρυση του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπεζής (Μ.Ι.Ε.Τ.), στις εκδόσεις του οποίου συμπεριλαμβάνονται πάνω από διακόσιοι πενήντα τίτλοι. Επί διοικήσεως Άγγελου Αγγελόπουλου, το 1977, συγκροτήθηκε η Επιτροπή Ιστορίας της Τράπεζας και επαναδραστηριοποιήθηκε (είχε ιδρυθεί το 1938) το Ιστορικό Αρχείο της Ε.Τ.Ε., το οποίο από τότε συμμετέχει ενεργά στους τομείς της ιστορικής έρευνας, της αρχειονομίας και της παιδείας.

Τη τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα η Ε.Τ.Ε., με την απελευθέρωση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος και την μη υπαγωγή της πλέον στο δημόσιο τομέα, αναπτύχθηκε περαιτέρω. Προχώρησε σε γενική αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της και του χαρτοφυλακίου της καθώς και στη διοικητική της διάρθρωση. Σημαντικό σταθμό στη σύγχρονη ιστορία της, αποτέλεσε η εισαγωγή της μετοχής της προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης το 1999. Σήμερα μετά από 168 έτη λειτουργίας αποτελεί το σημαντικότερο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα της Ελλάδας και τα τελευταία έτη έχει επικεντρωθεί στην ανάπτυξη και διεύρυνση των δραστηριοτήτων της στην

αναπτυσσόμενη χρηματοπιστωτική αγορά της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου.

1.2. Εταιρική παρουσίαση

Ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος είναι ο μεγαλύτερος ελληνικός τραπεζικός όμιλος από πλευράς ενεργητικού, χορηγήσεων, καταθέσεων και κεφαλαιοποίησης. Στον όμιλο περιλαμβάνονται 65, χρηματοπιστωτικές επί το πλείστον εταιρείες και απασχολεί περίπου 36.700 εργαζόμενους. Το σύνολο του ενεργητικού του ομίλου στο τέλος Δεκεμβρίου του 2009 ανήλθε σε 113 δισεκατομμύρια ευρώ και η κεφαλαιοποίηση του έφτασε τα 8,5 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ το σύνολο των πελατών του ομίλου ξεπερνά τα 12 εκατομμύρια και οι συνολικές καταθέσεις πελατών ανήλθαν σε 71 δισεκατομμύρια ευρώ.

Η Τράπεζα είναι η κύρια επιχειρησιακή εταιρεία του ομίλου και αντιπροσωπεύει περίπου το 70% του συνολικού ενεργητικού του. Το δίκτυο της Τράπεζας στην Ελλάδα αριθμεί 576 καταστήματα και 1.445 ΑΤΜ's καλύπτοντας ολόκληρη την επικράτεια, με τον αριθμό των καταθετικών λογαριασμών να ξεπερνά τα 10 εκατομμύρια και τους δανειακούς λογαριασμούς το ενάμιση εκατομμύριο και με αριθμό εργαζόμενων περί τις 12.500. Παράλληλα αναπτύσσονται σύγχρονοι τρόποι παροχής τραπεζικών προϊόντων μέσω των ηλεκτρονικών υπηρεσιών (internet και mobile banking) καθώς και ανάπτυξη αυτόματων συσκευών εκτέλεσης ταμειακών συναλλαγών στα καταστήματα.

Η διεθνής παρουσία του ομίλου αποτελεί πολύ σημαντικό κομμάτι της συνολικής λειτουργίας του. Έχει παρουσία σε 11 χώρες εκτός Ελλάδας με 1.234 τραπεζικές μονάδες (υποκαταστήματα ΕΤΕ, καταστήματα θυγατρικών τραπεζών, γραφεία αντιπροσωπείας). Πιο συγκεκριμένα, ο όμιλος έχει παρουσία σε 6 χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Βουλγαρία, Ρουμανία, Π.Γ.Δ.Μ., Σερβία, Αλβανία και Κύπρο) με τη λειτουργία 746 καταστημάτων. Στην αγορά της Βουλγαρίας δραστηριοποιείται μέσω της «United Bulgarian Bank», στη Ρουμανία μέσω της «Banca Romaneasca», στην Π.Γ.Δ.Μ. μέσω της «Storanska Banka», στη Σερβία μέσω της «Vojvodjanska Banka», στην Κύπρο μέσω της «NBG Cyprus Ltd.», ενώ στην Αλβανία έχει αναπτυχθεί δίκτυο καταστημάτων της Εθνικής Τράπεζας. Ο όμιλος επίσης δραστηριοποιείται στην Νότια Αφρική μέσω της «South African Bank of Athens Ltd.», στην Αυστραλία διαθέτοντας γραφεία αντιπροσωπείας και σε Αίγυπτο και Ηνωμένο Βασίλειο με δίκτυο καταστημάτων Εθνικής Τράπεζας. Τέλος, στην αγορά της Τουρκίας, ο όμιλος διαθέτει μέσω της «Finansbank»,

σημαντικότερη παρουσία με 458 καταστήματα που την καθιστούν τη πέμπτη μεγαλύτερη ιδιωτική τράπεζα στη χώρα

Ο όμιλος διαθέτει επίσης θυγατρικές που δραστηριοποιούνται σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Πιο συγκεκριμένα μέσω της «Εθνικής Α.Ε. Γενικών Ασφαλειών¹⁸» διατίθενται προϊόντα που καλύπτουν το σύνολο των κλάδων ασφάλισης, και προσφέρονται πλέον και μέσω του δικτύου καταστημάτων της Τράπεζας (τραπεζο-ασφάλειες). Ακόμα η «Εθνική Asset Management ΑΕΔΑΚ» διαχειρίζεται τα αμοιβαία κεφάλαια με την επωνυμία “ΔΗΛΟΣ” και “Π&Κ”. Μέσω του δικτύου της Τράπεζας προσφέρονται αμοιβαία κεφάλαια με έδρα την Ελλάδα και το Λουξεμβούργο, με την Εθνική Asset Management να κατέχει μερίδιο 27% και συνολικό ενεργητικό που έφτασε τα 2,6 δισεκατομμύρια ευρώ το προηγούμενο έτος. Τέλος η «Εθνική Π&Κ Χρηματιστηριακή Α.Ε.» αποτελεί τη χρηματιστηριακή θυγατρική του ομίλου. Ιδρύθηκε το 1988 και είναι μέλος του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Το 2006 εξαγόρασε τη Π&Κ χρηματιστηριακή, με αποτέλεσμα με βάση το μερίδιο αγοράς να κατατάσσεται πρώτη στο χρηματιστήριο. Οι επιχειρηματικές της δραστηριότητες περιλαμβάνουν μετοχοποιήσεις, νέες εισαγωγές εταιρειών, ιδιωτικές τοποθετήσεις, αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων, συμβουλευτικές υπηρεσίες, ανταλλάξιμα και μετατρέψιμα ομολογιακά δάνεια.

Η στρατηγική που έχει αναπτύξει ο όμιλος περιλαμβάνει την περαιτέρω δραστηριοποίηση στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και η επικέντρωση της δραστηριότητας της στις αμιγώς χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και η απεμπλοκή από εταιρείες μη χρηματοοικονομικές¹⁹. Με αυτό τον τρόπο επιδιώκεται η αύξηση των μεγεθών του ομίλου με κύριο μέλημα την ολοένα αύξηση των μεριδίων στην χρηματοπιστωτική αγορά.

1.3. Τραπεζική επιχειρήσεων

Ένα μεγάλο μέρος της δραστηριότητας της Τράπεζας στην Ελλάδα αποτελεί η επιχειρηματική τραπεζική. Το χαρτοφυλάκιο των επιχειρηματικών δανείων στην Ελλάδα περιλαμβάνει περί τους 50.000 εταιρικούς πελάτες, περιλαμβανομένων μικρομεσαίων

¹⁸ Το 2008 η μητρική Εθνική Τράπεζα εξαγόρασε μεγάλο μέρος των μετοχών της Εθνικής Ασφαλιστικής από τη χρηματιστηριακή αγορά με αποτέλεσμα την έξοδο της από το Χ.Α.Α.

¹⁹ Πώληση συμμετοχών της σε εταιρείες όπως η ΑΓΕΤ Ηρακλής που δραστηριοποιείται στην τσιμεντοβιομηχανία και πώληση συμμετοχών σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

επιχειρήσεων και εταιρικών ομίλων παρέχοντας ευρύ φάσμα χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών τους.

1.3.1. Χρηματοδοτικά Επιχειρηματικά Προγράμματα

Για χρηματοδοτικά προγράμματα που παρουσιάζονται ακολούθως, αποτελούν τις πιθανές επιλογές για δανειακή χρηματοδότηση που έχουν την δυνατότητα να λάβουν οι επιχειρηματικές μονάδες, επιλέγοντας την Εθνική Τράπεζα. Τα χρηματοδοτικά αυτά προγράμματα παρέχονται από τα καταστήματα και εν μέρει αντικατοπτρίζουν την γενική εικόνα χρηματοδοτικών προγραμμάτων, που παρέχονται από τις ελληνικές τράπεζες προς τις επιχειρήσεις. Τα αναφερόμενα προγράμματα απευθύνονται στη πελατεία των καταστημάτων, που κατά κόρον την αποτελούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις και επαγγελματίες και αποτελούν μέρος της λιανικής τραπεζικής της Τράπεζας, διαχωριζόμενα με αυτά τα οποία παρέχονται προς μεγάλους εταιρικούς και επιχειρηματικούς πελάτες

1.3.1.1. Επιχειρηματικό Πολυδάνειο

Το επιχειρηματικό πολυδάνειο απευθύνεται σε ελεύθερους επαγγελματίες και κατόχους μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ανήκει σε μία σύγχρονη κατηγορία δανείων τα οποία καλύπτουν σχεδόν κάθε ανάγκη χρηματοδότησης μιας επιχείρησης. Τέτοιου είδους ανάγκες είναι:

- Αγορά ή ανακαίνιση επαγγελματικής στέγης
- Αγορά εξοπλισμού
- Αγορά επαγγελματικού αυτοκινήτου
- Ενίσχυση ρευστότητας
- Αγορά άυλων παγίων
- Δικαιώματα εισόδου (franchising)
- Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων στα πλαίσια των εκάστοτε Αναπτυξιακών Νόμων ή κοινοτικών προγραμμάτων

Το αρχικό ποσό χορήγησης είναι € 10.000 χωρίς ανώτατο όριο και εφόσον πρόκειται για δάνειο αγοράς μηχανολογικού εξοπλισμού, άυλων παγίων ή βελτίωσης επαγγελματικής στέγης μέχρι του ποσού των € 50.000, δεν απαιτείται η προσκόμιση σχετικών δικαιολογητικών δαπανών.

Η διάρκεια του δανείου ορίζεται κατά περίπτωση και είναι:

- για αγορά επαγγελματικού αυτοκινήτου και μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού μέχρι 15 χρόνια,

- για αγορά / ανέγερση επαγγελματικής στέγης μέχρι 25 χρόνια,
- για αγορά άυλων παγίων μέχρι 15 χρόνια (για δάνεια ποσού άνω των € 100.000 μέχρι 20 χρόνια),
- για βελτίωση επαγγελματικής στέγης για ίδια χρήση ή ακινήτου προς εκμετάλλευση μέχρι 15 χρόνια,
- για ενίσχυση ρευστότητας με εξασφάλιση επί ακινήτου: i) μέχρι 25 χρόνια, εφόσον χορηγείται ως συμπληρωματικό για την αγορά οικοπέδου / επαγγελματικής στέγης και ii) μέχρι 7 χρόνια, εφόσον χορηγείται για την αναδιάρθρωση των υποχρεώσεων της επιχείρησης

Η μέγιστη περίοδο χάριτος του προγράμματος ανέρχεται σε 18 μήνες, εξαρτώμενη από τη διάρκεια και το σκοπό του δανείου και η κεφαλαιοποίηση ή μη των τόκων είναι επιλογή του χρηματοδοτούμενου. Η εξόφληση πραγματοποιείται με μηνιαίες, τριμηνιαίες ή εξαμηνιαίες ισόποσες τοκοχρεολυτικές δόσεις.

Για την επεξεργασία / αξιολόγηση των αιτημάτων Επιχειρηματικού Πολυδανείου και δανείων μεσομακροπρόθεσμης διάρκειας τιμολογούνται έξοδα με εφάπαξ είσπραξη που ορίζονται βάσει του ποσού του δανείου και ανέρχονται σε:

- € 300 για ποσό δανείου έως και € 30.000
- € 500 για ποσό δανείου από € 30.001 έως και € 50.000
- € 600 για ποσό δανείου από € 50.001 έως και € 100.000
- € 1.000 για ποσό δανείου από € 100.001 έως και € 500.000
- € 1.500 για ποσό δανείου από € 500.001 και άνω

και εφάπαξ δαπάνη προέγκρισης € 50.

1.3.1.2. Ανοικτό Επαγγελματικό Πλάνο

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα απευθύνεται σε ελεύθερους επαγγελματίες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής – ατομικές επιχειρήσεις, Ο.Ε, Ε.Ε., Ε.Π.Ε. και Α.Ε. – και της δραστηριότητας τους. Επίσης μπορούν να δανειοδοτηθούν και νεοσύστατες επιχειρήσεις υπό συγκεκριμένες όμως προϋποθέσεις.

Το Ανοικτό Επαγγελματικό Πλάνο λειτουργεί ως ένας ανοικτός λογαριασμός, που επιτρέπει στους χρηματοδοτούμενους πελάτες να επιλέγουν το ύψος του ποσού που χρειάζονται, εντός του ορίου πίστωσης που έχει εγκριθεί. Παρέχεται η δυνατότητα κατάθεσης στο λογαριασμό οποιουδήποτε ποσού υπό τη μορφή μετρητών ή επιταγής, με αντίστοιχη μείωση του οφειλόμενου κεφαλαίου αλλά και με δυνατότητα

επαναχρησιμοποίησης κάθε ποσού που έχει κατατεθεί στο λογαριασμό. Η ανάληψη των μετρητών μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω του ηλεκτρονικού δικτύου των ATM's, και η παρακολούθηση της χρεοπιστωτικής κίνησης του λογαριασμού μέσω Internet banking. Το κεφάλαιο του δανείου δύναται να εξοφλείται από τον χρηματοδοτούμενο πελάτη σε διάφορες χρονικές περιόδους και ανάλογα με την οικονομική του ευχέρεια, ενώ η καταβολή των τόκων πρέπει να πραγματοποιείται σε μηνιαία βάση μέσω του ηλεκτρονικού δικτύου ή του δικτύου υποκαταστημάτων της Τράπεζας. Η συμμετοχή στο συγκεκριμένο πρόγραμμα γίνεται οποιαδήποτε στιγμή, με την ανάληψη του αναγκαίου κεφαλαίου και με ελάχιστη τακτική υποχρέωση την καταβολή των μηνιαίων τόκων. Από τη συγκεκριμένη επιλογή προέρχεται και ο τίτλος "ανοικτό" του συγκεκριμένου προγράμματος καθώς επιτρέπει στους πελάτες να επιλέγουν το ύψος του κεφαλαίου ανάλογα με τις τρέχουσες ανάγκες τους χωρίς περιορισμούς.

Με το συγκεκριμένο χρηματοδοτικό πρόγραμμα είναι δυνατόν να γίνει κάλυψη αναγκών σε κεφάλαιο κίνησης και σε δαπάνες εξοπλισμού μικρού κόστους. Το χρηματοδοτικό κεφάλαιο ξεκινά από € 6.000 και ανέρχεται μέχρι και το εκατό τοις εκατό των αναγκών χρηματοδότησης της επιχείρησης, εξαρτώμενο από τα οικονομικά στοιχεία της, και η χρονική του διάρκεια ανέρχεται σε τέσσερα έτη με δυνατότητα ανανέωσης. Το κεφάλαιο επίσης μπορεί να εξοφλείται σε περιόδους που επιλέγει ο πελάτης με μόνη υποχρέωση τη καταβολή των τόκων μηνιαίως, με ελάχιστο ποσό καταβολής τα € 50. Τα έξοδα αξιολόγησης και έγκρισης του συγκεκριμένου προγράμματος που καταβάλλονται εφάπαξ ανέρχονται σε:

- € 250 για ποσό δανείου έως € 50.000
- € 400 για ποσό δανείου από € 50.001 έως και 100.000
- € 600 για ποσό δανείου από € 100.001 και άνω

Επιπλέον παρέχονται δωρεάν απόκτηση καρτέ επιταγών, πίστωση τόκων όταν ο λογαριασμός έχει πιστωτικό υπόλοιπο και δυνατότητα διαχείρισης του λογαριασμού μέσω του ηλεκτρονικού δικτύου της Τράπεζας.

1.3.1.3. Δάνειο Αμέσως

Το επαγγελματικό δάνειο ΑΜΕΣΩΣ ανήκει στη νέα γενιά επαγγελματικών δανείων, με τα οποία επιτυγχάνεται απλούστευση της διαδικασίας χορήγησης, και το χορηγούμενο ποσό του οποίου μπορεί να ανέλθει έως και τις € 50.000 χωρίς εγγυήσεις, με

έγκριση και εκταμίευση ακόμη και αυθημερόν. Αποτελεί το πιο γρήγορο τρόπο για να επιτευχθεί η κάλυψη των επαγγελματικών αναγκών των επιχειρήσεων αφού ουσιαστικά απαιτούνται μόνο τα εξής δικαιολογητικά: i) έντυπα Ε1 και Ε3 των δύο τελευταίων ετών, ii) πρόσφατο εκκαθαριστικό σημείωμα φόρου εισοδήματος Φυσικού Προσώπου και iii) έντυπο Ε9, με τις τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις του.

Το δάνειο “ΑΜΕΣΩΣ” απευθύνεται σε ατομικές επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες, που τηρούν βιβλία Α΄ ή Β΄ κατηγορίας και έχουν συμπληρώσει διετή επιχειρηματική δραστηριότητα (τουλάχιστον δύο δωδεκάμηνες ολοκληρωμένες οικονομικές χρήσεις). Το δάνειο χορηγείται για την κάλυψη αναγκών σε κεφάλαιο κίνησης και για την κάλυψη δαπανών εξοπλισμού μικρού κόστους.

Το χορηγούμενο ποσό του δανείου κυμαίνεται από € 10.000 έως και € 50.000 και η διάρκεια του είναι τριετής, με δυνατότητα τριετούς κάθε φορά ανανέωσης. Το κεφάλαιο του δανείου εξοφλείται στη διάρκεια ισχύος του ορίου, στη χρονική περίοδο που θα επιλέξει ο πελάτης ανάλογα με τις οικονομικές του δυνατότητες, ενώ η καταβολή των τόκων γίνεται σε μηνιαία βάση. Τα έξοδα αξιολόγησης του συγκεκριμένου προγράμματος ανέρχονται σε € 200 και τα διαχειριστικά σε € 150 ενώ παρέχονται επιπλέον τα εξής: i) δωρεάν ασφάλεια αποπληρωμής της χρηματοδότησης (σε περίπτωση θανάτου ή μόνιμης ολικής ανικανότητας από ατύχημα), ii) δωρεάν χορήγηση καρτέ επιταγών και iii) προεγκεκριμένο όριο ποσού € 1.500, για την έκδοση πιστωτικής κάρτας go MasterCard ή go Visa.

1.3.1.4. Ανακυκλούμενες Χρηματοδοτήσεις

Σε αυτή τη κατηγορία ανήκουν τρία είδη προγραμμάτων που προσφέρει η Εθνική Τράπεζα και αφορούν προϊόντα όπου η χρηματοδότηση τους είναι δυνατόν να ανανεώνεται ανά χρονικά διαστήματα ώστε να επιτυγχάνεται η απρόσκοπτη παροχή κεφαλαίων. Αυτά τα προγράμματα παρέχονται με τους κάτωθι τρόπους:

1. Μέσω ανοικτών λογαριασμών

Τα χαρακτηριστικά αυτού του προγράμματος είναι:

- Ετήσια ανανέωση
- Εξόφληση κεφαλαίου ανά τακτά χρονικά διαστήματα ή σε περιόδους που προσαρμόζονται στο συναλλακτικό κύκλωμα της επιχείρησης
- Δυνατότητα επαναχορήγησης του εξοφλούμενου κεφαλαίου
- Εξαμηνιαίος εκτοκισμός

- Επιτόκιο κυμαινόμενο που προσδιορίζεται από το βασικό επιτόκιο για κεφαλαίο κίνησης

2. Έναντι απαιτήσεων

Η χρηματοδότηση έναντι απαιτήσεων παρέχει τη δυνατότητα της μετατροπής σε ρευστά διαθέσιμα του ενεργητικού²⁰ της επιχείρησης, όπως:

- απαιτήσεις από πωλήσεις μέσω πιστωτικών καρτών με το σύστημα των άτοκων δόσεων
- επιταγές και συναλλαγματικές πελατείας
- τιμολόγια πώλησης με πίστωση φορτωτικά έγγραφα

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα παρέχει όρια που προσαρμόζονται στο ύψος των πωλήσεων και στις ανάγκες ρευστότητας που δημιουργούνται από την πιστωτική πολιτική της επιχείρησης. Η εξόφληση του παρεχόμενου κεφαλαίου γίνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα ή προσαρμόζεται ανάλογα με τη ληκτότητα των σχετικών απαιτήσεων, ενώ ο εκτοκισμός είναι εξαμηνιαίος και το επιτόκιο προσδιορίζεται από το βασικό επιτόκιο παροχής κεφαλαίων κίνησης.

3. Λογαριασμός Overdraft (υπερανάληψης)

Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα παρέχεται η δυνατότητα εύκολης πρόσβασης σε μετρητά με υπερανάληψη (overdraft) από τον λογαριασμό όψεως που διατηρεί ο πελάτης, όταν απαιτείται άμεση βελτίωση της ρευστότητας της επιχείρησης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου προγράμματος είναι τα εξής:

- Απλές διαδικασίες εκταμίευσης
- Ετήσια ανανέωση
- Επιτόκιο κυμαινόμενο, που προσδιορίζεται από το βασικό επιτόκιο για κεφάλαια κίνησης
- Εξαμηνιαίος εκτοκισμός
- Χορήγηση καρτέ επιταγών χωρίς πρόσθετα τέλη

²⁰ Το συγκεκριμένο πρόγραμμα προσομοιάζει με τις διαδικασίες του Factoring, αλλά απευθύνεται ως επί το πλείστον σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και επαγγελματίες.

1.3.1.5. Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου για εξοπλισμό

Το συγκεκριμένο δανειακό πρόγραμμα χορηγείται για την χρηματοδότηση του εξοπλισμού της επιχείρησης, με μέγιστο ποσό χρηματοδότησης έως και το 80% της συνολικής δαπάνης. Η μέγιστη διάρκεια χορήγησης του δανείου είναι τα οκτώ έτη με δυνατότητα χρήσης περιόδου χάριτος που μεταβάλλεται ανάλογα με το χορηγούμενο ποσό. Η εξόφληση του κεφαλαίου πραγματοποιείται σε εξαμηνιαίες ή ετήσιες δόσεις, ενώ το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο και υπολογίζεται βάσει του βασικού επιτοκίου παγίων και εξοπλισμού.

1.3.1.6. Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου για κτιριακές εγκαταστάσεις

Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα χρηματοδοτείται η δαπάνη για αγορά νέου ακινήτου, για τη μεταφορά της επιχείρησης, για την επέκταση ή ανακαίνιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων, σε ποσοστό έως και 80% .

Τα βασικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου δανειακού προγράμματος είναι τα εξής:

- Διάρκεια δανείων μέχρι δέκα έτη
- Δυνατότητα χρήσης περιόδου χάριτος
- Εξόφληση του χορηγούμενου κεφαλαίου σε εξαμηνιαίες ή ετήσιες δόσεις
- Επιτόκιο κυμαινόμενο που προσδιορίζεται βάσει του βασικού επιτοκίου παγίων και εξοπλισμού
- Παροχή εξασφάλισης με εγγραφή προσημείωσης επί του χρηματοδοτούμενου ή άλλου ακινήτου

1.3.1.7. Εθνοαναπτυξιακό

Αποτελεί εναλλακτική μορφή δανείου για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και πάγιο εξοπλισμό με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Τα χαρακτηριστικά αυτού του χρηματοδοτικού προγράμματος είναι τα εξής:

- Χρηματοδότηση της σχετικής δαπάνης σε ποσοστό που μπορεί να ανέλθει μέχρι και το 80% αυτής
- Καθορίζεται ελάχιστο ποσό χορηγούμενου κεφαλαίου € 300.000
- Η διάρκεια του δανείου κυμαίνεται από τρία έως δέκα έτη
- Παρέχεται δυνατότητα χρησιμοποίησης περιόδου χάριτος μέχρι δύο χρόνια
- Η εξόφληση του κεφαλαίου πραγματοποιείται με τρίμηνες ή εξάμηνες δόσεις
- Δυνατότητα κεφαλαιοποίησης των τόκων της περιόδου χάριτος

- Επιτόκιο σταθερό κατ' επιλογή του χρηματοδοτούμενου κατά τα τρία, τα πέντε ή τα επτά πρώτα έτη της χορήγησης.

1.3.1.8. Ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα

Εκτός από τα γενικά χρηματοδοτικά προγράμματα που απευθύνονται σε μια ευρεία κατηγορία επιχειρήσεων, παρέχονται και χρηματοδοτικά πακέτα προς συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων.

Ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα έχουν δημιουργηθεί για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των κατασκευαστικών²¹ επιχειρήσεων και αφορούν την αγορά οικοπέδου ή/και την ανέγερση σε αυτό οικοδομής, τα οποία συνδέονται με το εκτελούμενο έργο και οι εκταμιεύσεις πραγματοποιούνται ανάλογα με την πορεία των εργασιών με τη δυνατότητα παροχής δανείου με επιτόκιο ανάλογο των εξασφαλίσεων. Επίσης ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης διατίθενται προς επιχειρήσεις τουριστικών λεωφορείων για αντικατάσταση αυτών, κεφάλαια κίνησης σε κτηνοτρόφους-πτηνοτρόφους και χρηματοδότηση εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων. Επιπροσθέτως διατίθενται προς επιχειρήσεις (μεγάλες κυρίως) και τα ακόλουθα κοινά χρηματοδοτικά προγράμματα: χρηματοδοτικές μισθώσεις (Leasing), διαχείριση επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), έκδοση Εγγυητικών Επιστολών και άνοιγμα Ενέγγυων Πιστώσεων. Επιπλέον προσφέρονται εξατομικευμένα χρηματοδοτικά προϊόντα σε στοχευμένες επιχειρηματικές κατηγορίες και ελεύθερους επαγγελματίες όπως γιατροί, σωματεία εμπόρων, σωματεία δικηγόρων, σταθμοί ανεφοδιασμού καυσίμων, αντιπροσωπείες αυτοκινήτων, πρατήρια λαχείων, επιχειρήσεις τροφίμων και εστιατορίων.

1.3.2. Δομή τραπεζικής επιχειρήσεων Εθνικής Τράπεζας

Η δομή της Εθνικής τράπεζας όσον αφορά τη τραπεζική επιχειρήσεων συνίσταται από τα επιμέρους εγκριτικά όργανα, διαχωρισμένα σε συνάρτηση με το ύψος της παρεχόμενης χρηματοδότησης και αποτελείται από την ανώτερη επιτροπή και από τη γενική διεύθυνση της Τράπεζας, που αποτελούν τα αρμόδια εγκριτικά όργανα για την παροχή πιστοδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις και τις εταιρίες. Αποτελείται επίσης από

²¹ «Τα αιτήματα χρηματοδότησης των κατασκευαστικών επιχειρήσεων που εγκρίνονται από τις τράπεζες είναι ελάχιστα μετά την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση και τα κριτήρια για την χρηματοδότηση προς αυτές είναι πλέον πιο αυστηρά», εφημερίδα «Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ», 22/9/2009 .

εγκριτικό όργανο αξιολόγησης και παροχής χρηματοδότησης της χρηματοδοτούμενης πελατείας των καταστημάτων.

1.3.2.1. Ανώτερη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων

Η Ανώτερη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων συστάθηκε με την υπ' αριθμό πράξη διοικήσεως 244/08.04.2008 και αποτελεί την ανώτερη αρχή της Τράπεζας όσον αφορά τις πιστοδοτήσεις προς τους υποψήφιους δανειολήπτες. Πρόεδρος της είναι ο εκάστοτε πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της τράπεζας, και η Επιτροπή έχει τις κάτωθι αρμοδιότητες:

1. Καθορίζει τις ευχέρειες ανάληψης κινδύνου και τα όρια έγκρισης δαπανών, για τα κατωτέρου διοικητικού επιπέδου συλλογικά όργανα καθώς και για τα στελέχη των κεντρικών υπηρεσιών και των μονάδων του δικτύου.
2. Αποφασίζει για πιστοδοτήσεις το ύψος των οποίων υπερβαίνει τα όρια που ορίζονται για τα κατωτέρου επιπέδου όργανα της Τράπεζας. Επίσης αποφασίζει για τη ρύθμιση ή τη λήψη μέτρων σε σχέση με χρηματοδοτήσεις αντίστοιχου σημαντικού ύψους που δεν παρουσιάζουν ομαλή αποπληρωμή ή βρίσκονται σε οριστική καθυστέρηση.
3. Αποφασίζει τη σύσταση νέων πιστοδοτικών εγκριτικών οργάνων κατωτέρου επιπέδου καθώς και την κατάργηση ή τροποποίηση των εκάστοτε ευχερειών πιστοδοτήσεων που κατέχουν τα διοικητικά στελέχη και όργανα.
4. Αποφασίζει την τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας των εκάστοτε συλλογικών πιστοδοτικών εγκριτικών οργάνων κατωτέρου επιπέδου, για την ισχύ της οποίας απαιτείται Πράξη Διοικήσεως του Προέδρου.

1.3.2.2. Γενική Διεύθυνση Εταιρικής και Επενδυτικής Τραπεζικής

Στη Γενική Διεύθυνση Εταιρικής Τραπεζικής έγκειται η αρμοδιότητα της αξιολόγησης αιτημάτων που υποβάλλονται από εταιρείες και επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των € 2,5 εκατομμυρίων. Οι διευθύνσεις που την αποτελούν αναλαμβάνουν εξ' ολοκλήρου την διαδικασία χρηματοδότησης των επιχειρήσεων χωρίς την παρεμβολή των τομέων επιχειρηματικής τραπεζικής των κατά τόπους καταστημάτων της Τράπεζας.

Οι διευθύνσεις που τη συνιστούν είναι οι ακόλουθες:

1. Διεύθυνση Πιστοδοτήσεων Μεγάλων Επιχειρήσεων η οποία είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση αιτημάτων λήψης χρηματοδότησης μεγάλων εταιρειών και κυρίως επιχειρήσεων και οργανισμών που ελέγχονται από το δημόσιο καθώς και την λήψη απόφασης για το ύψος του χορηγούμενου κεφαλαίου προς αυτές.
2. Διεύθυνση Επιχειρηματικών Πιστοδοτήσεων, υπεύθυνη για την αξιολόγηση και παροχή χρηματοδότησης προς μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις
3. Διεύθυνση Ναυτιλιακών εργασιών, υπεύθυνη για την αξιολόγηση αιτημάτων ναυτιλιακών εταιρειών τη χρηματοδότηση της ναυτιλίας, κυρίως προς ναυτιλιακούς ομίλους που ασχολούνται με διαφοροποιημένες ναυτιλιακές δραστηριότητες
4. Διεύθυνση Μεγάλων Έργων, μέσω της οποίας η Τράπεζα συμμετέχει στη χρηματοδότηση μεγάλων εγχώριων και διεθνών έργων υποδομών και σε κοινοπρακτικές εργοληπτικές εταιρείες.

1.3.2.3. Διεύθυνση Πιστοδοτήσεων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Η Διεύθυνση Πιστοδοτήσεων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων αποτελεί τον «βραχίονα» της δομής της επιχειρηματικής τραπεζικής, καθότι επεξεργάζεται τις αιτούμενες χορηγήσεις και διαχειρίζεται την παροχή πιστώσεων σε επαγγελματίες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις²² με κύκλο εργασιών μέχρι € 2,5 εκατομμύρια και συνιστά μέρος της δραστηριότητας λιανικής τραπεζικής της Τράπεζας. Όλες οι υπηρεσίες και οι τομείς χρηματοδότησης επιχειρήσεων των υποκαταστημάτων της Τράπεζας, αποστέλλουν στη συγκεκριμένη διεύθυνση τα αιτήματα των υποψηφίων δανειοληπτών η οποία διεξάγει τη τελική αξιολόγηση των αιτημάτων και αποφαινεται για την έκβαση αυτών. Για την ενίσχυση της λειτουργίας της Διεύθυνσης, η Τράπεζα διατηρεί τρία εξειδικευμένα κέντρα πιστώσεων στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα. Για την προώθηση των επιχειρηματικών προγραμμάτων συνεργάζεται με εναλλακτικά δίκτυα, όπως χρηματοοικονομικούς και φορολογικούς συμβούλους, μεσίτες και ασφαλιστές.

²² Στην Ελλάδα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις υπολογίζονται στο 98,5% ως ποσοστό των συνολικών επιχειρήσεων σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

1.3.3. Δομή επιχειρηματικής τραπεζικής καταστήματος Χαλκίδας

Στο κεντρικό κατάστημα Χαλκίδας λειτουργεί διαχωρισμένος τομέας Επιχειρηματικών Χορηγήσεων, ο οποίος αναπτύσσεται σε έναν όροφο και απαρτίζεται από τέσσερις υπαλλήλους επιχειρηματικών χορηγήσεων, δύο εκ των οποίων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δύο ανώτατης, έξι εξειδικευμένα στελέχη επιχειρηματικών χορηγήσεων ανώτατης εκπαίδευσης, εκ των οποίων δύο κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων και τον υποδιευθυντή αρμόδιο των επιχειρηματικών χορηγήσεων, υπό την επίβλεψη των οποίων βρίσκεται ο διευθυντής του καταστήματος. Οι υπάλληλοι επιχειρηματικών χορηγήσεων, σε κάθε έναν εκ των οποίων ανατίθεται διαφορετικός κλάδος δραστηριοποίησης επιχειρήσεων, είναι επιφορτισμένοι με την ενημέρωση των δανειοληπτών σχετικά με τα χρηματοδοτικά προγράμματα, τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης των επιχειρηματικών δανείων και είναι υπεύθυνοι για την συγκέντρωση των απαραίτητων δικαιολογητικών. Εν συνεχεία, προωθούν τις καθόλα προετοιμασμένες αιτήσεις στα στελέχη επιχειρηματικής χρηματοδότησης, τα οποία αξιολογούν τις αιτήσεις και συντάσσουν την τελική εισήγηση κατόπιν μελέτης των αναλυτικών στοιχείων των εν δυνάμει δανειοληπτών. Έπειτα μεταβιβάζουν τις αιτήσεις- αφού λάβουν την έγκριση του αρμόδιου υποδιευθυντή επιχειρηματικών χορηγήσεων- στην Διεύθυνση Πιστοδοτήσεων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων η οποία αποφαινεται για την αίτηση. Ο τομέας επιχειρηματικών χορηγήσεων του καταστήματος Χαλκίδας, όπως και όλων των υποκαταστημάτων της Τράπεζας, δύναται να εξυπηρετήσει αιτήματα χορήγησης χρηματοδότησης από επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι € 2,5 εκατ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και επιχειρηματική χρηματοδότηση

Η καταγραφή των κριτηρίων και των προϋποθέσεων παροχής της επιχειρηματικής χρηματοδότησης, συμβάλλει στην κατανόηση της διαδικασίας και του τρόπου λειτουργίας του τομέα επιχειρηματικής χρηματοδότησης της Εθνικής Τράπεζας. Στο κάτωθι κεφάλαιο καταγράφονται διεξοδικά οι διαδικασίες και τα κριτήρια που ακολουθούνται από τη τράπεζα, ως προς την παροχή χρηματοδότησης στις επιχειρηματικές μονάδες.

2.1. Επίπεδα έγκρισης επιχειρηματικών χορηγήσεων

Η Τράπεζα εφαρμόζει μια κεντροποιημένη διαδικασία έγκρισης χορηγήσεων, η οποία καθορίζεται από την Πιστωτική Πολιτική για το χαρτοφυλάκιο²³ της Επιχειρηματικής Τραπεζικής. Η Πιστωτική Πολιτική περιλαμβάνει βασικές διαδικασίες για τον εντοπισμό, τη μέτρηση, την έγκριση και την γνωστοποίηση του πιστωτικού κινδύνου, περιλαμβάνοντας ένα σύνολο κανόνων που σχετίζονται με τις εγκρίσεις χορηγήσεων από το κατά περίπτωση αρμόδιο όργανο. Οι χορηγήσεις βασίζονται σε εισηγήσεις, οι οποίες συντάσσονται από τις Διευθύνσεις Επιχειρηματικής Τραπεζικής και υποβάλλονται για έγκριση σύμφωνα με τις διαδικασίες. Το επίπεδο εγκρίσεων κατά κύριο λόγο, εξαρτάται από το συνολικό ποσό των υποβληθέντων αιτημάτων χορήγησης, το κλάδο δραστηριοποίησης και την ταξινόμηση του δανειολήπτη.

Η Τράπεζα διατηρεί έντεκα επίπεδα έγκρισης χορηγήσεων, τα οποία αναλύονται ως εξής:

- **Επίπεδο 1:** Χορηγήσεις άνω των €500 εκατ., καθώς και χορηγήσεις άνω των €200 εκατ. για πελάτες των θυγατρικών της Τράπεζας εκτός Ελλάδος, για τις οποίες η έγκριση δίνεται από την Εκτελεστική Επιτροπή της Τράπεζας, τα μέλη της οποίας επιλέγονται από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- **Επίπεδο 2:** Χορηγήσεις για ποσά μεγαλύτερα των €100 εκατ. και μέχρι €500 εκατ., η έγκριση δίνεται από την Επιτροπή Πιστοδοτήσεων της Τράπεζας²⁴.

²³ Το χαρτοφυλάκιο Επιχειρηματικής Τραπεζικής, περιλαμβάνει τους πελάτες που διαχειρίζονται οι Μονάδες Επιχειρηματικής Τραπεζικής

²⁴ Η Επιτροπή Πιστοδοτήσεων της Τράπεζας απαρτίζεται από τον εκτελεστικό Γενικό Διευθυντή Επιχειρηματικής και Επενδυτικής Τραπεζικής, το Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνου του ομίλου και τα μέλη της Επιτροπής Πιστοδοτήσεων της Τράπεζας

- **Επίπεδο 3:** Χορηγήσεις για ποσά μεγαλύτερα των €20 εκατ. και μέχρι €100 εκατ. η έγκριση δίνεται από την Επιτροπή Πιστοδοτήσεων της Τράπεζας.
- **Επίπεδο 4:** Χορηγήσεις για ποσά μεγαλύτερα των €12 εκατ. και μέχρι €20 εκατ., η έγκριση δίνεται από τον Γενικό Διευθυντή Εταιρικής και Επενδυτικής Τραπεζικής.
- **Επίπεδο 5 - 11:** Χορηγήσεις μέχρι €12 εκατ., έγκριση χορηγείται σε συνδυασμό του τμήματος Επιχειρηματικής Τραπεζικής και του τμήματος Χορηγήσεων.

2.2. Πλαίσια Πιστοδοτήσεων

Οι κανόνες βάσει των οποίων ορίζονται τα πλαίσια των πιστοδοτήσεων και διενεργούνται οι χρηματοδοτήσεις διακρίνονται σε:

- Γενικούς Κανόνες, οι οποίοι έχουν σχέση με τη νομιμότητα, ασφάλεια, και αποδοτικότητα των πιστοδοτήσεων και
- Ειδικούς Κανόνες, ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση, που αφορούν την παρακολούθηση των δανειοληπτών, την αναθεώρηση των εγκρίσεων, την χρηματοδότηση συγγενικών επιχειρήσεων και τη μεταφορά απαιτήσεων σε καθυστέρηση.

2.2.1. Γενικοί κανόνες

Η νομιμότητα εξασφαλίζεται εφόσον πληρούνται οι νομισματικές διατάξεις χρηματοδοτήσεων που ορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Όσον αφορά την ασφάλεια πιστοδοτήσεων, πρέπει να τηρούνται όλες οι τεχνικές μέθοδοι που ορίζονται από τη Τράπεζα και συγκεκριμένα:

- Κάθε πιστοδότηση πρέπει να καλύπτει πραγματικές ανάγκες των δανειοληπτών με βάση τη μορφή, το ύψος και τη διάρκεια της χρηματοδότησης.
- Πρέπει να διασφαλίζεται η εγκεκριμένη χρήση των κεφαλαίων(π.χ. να μην παρέχεται χρηματοδότηση κεφαλαίου κίνησης για επένδυση παγίων) ώστε να μην επηρεαστεί η ομαλή επιστροφή των απαιτήσεων της Τράπεζας. Σε περιπτώσεις χρηματοδοτήσεων έναντι απαιτήσεων βασική επιδίωξη της Τράπεζας είναι η όσο το δυνατόν πιο μεγάλη διασπορά των κινδύνων
- Στις περιπτώσεις χρηματοδότησης επενδυτικών προγραμμάτων με ίδια συμμετοχή του δανειολήπτη, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η συμμετοχή αυτή κατά την

εξέταση του αιτήματος. Ειδικότερα, στις χρηματοδοτήσεις επενδυτικών προγραμμάτων, το ποσοστό των δαπανών που χρηματοδοτείται, καθορίζεται βάσει της μελέτης βιωσιμότητας που πρέπει να συνοδεύει το επενδυτικό πρόγραμμα, με επιδίωξη τη χρηματοδότηση μεγάλων επενδυτικών προγραμμάτων από κοινού με άλλες τράπεζες

- Η Τράπεζα δεν καλύπτει πιστοληπτικές ανάγκες του πελάτη πέρα από κάποια όρια, που καθορίζονται ανάλογα την επιχείρηση, τον κλάδο ή την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται

Η αποδοτικότητα των πιστοδοτήσεων αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την παροχή χρηματοδότησης. Κάθε παροχή πιστοδότησης αποφασίζεται αφού ληφθεί υπόψη και η απόδοση της για την Τράπεζα. Προσδιορίζεται ως η αναλογία των συνολικών εισπράξεων / ωφελειών (τόκοι, προμήθειες κτλ) από όλες τις εργασίες του δανειολήπτη με την Τράπεζα προς τα χρησιμοποιηθέντα κεφάλαια. Βέβαια η αποδοτικότητα της χρηματοδότησης εξετάζεται μετά την νομιμότητα και την ασφάλεια. Η ποιότητα των χρηματοδοτήσεων (ασφάλεια κεφαλαίου, εξασφάλιση έγκαιρης αποπληρωμής) είναι αποφασιστικότερος παράγοντας, σε σχέση με την απόδοση, για τη διενέργεια μιας χρηματοδότησης. Το κριτήριο της απόδοσης της χρηματοδότησης δεν είναι ήσσονος σημασίας για την Τράπεζα, αντιθέτως η επιδίωξη της με κάθε χρηματοδότηση, είναι να επιτυγχάνεται ικανοποιητική απόδοση, αφού πρώτα έχει κριθεί ικανοποιητική η ποιοτική αξιολόγηση.

2.2.2. Ειδικοί Κανόνες

Οι ειδικοί κανόνες αφορούν την παρακολούθηση της πορείας των πιστοδοτήσεων, την εφαρμογή και αναπροσαρμογή των εγκρίσεων και την χρηματοδότηση συγγενικών επιχειρήσεων.

i) Παρακολούθηση της πορείας των πιστοδοτούμενων πελατών

Οι πελάτες που πιστοδοτούνται με ποσά μεγαλύτερα από το 30%²⁵ του κύκλου εργασιών τους ή το σύνολο των υποχρεώσεων τους υπερβαίνει το 60% του κύκλου εργασιών τους είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν κάθε τρίμηνο οικονομικές

²⁵ Συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτήσεων από όλες τις τράπεζες καθώς και των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης

καταστάσεις(ισοζύγιο κτλ). Επιπλέον δεν επιτρέπεται η χορήγηση νέων πιστώσεων σε επιχειρήσεις που έχουν ήδη ληξιπρόθεσμες και μη ρυθμισμένες οφειλές στην Τράπεζα και η χορήγηση νέων δανείων για την πληρωμή ληξιπρόθεσμων τόκων των επιχειρήσεων. Επίσης αποφεύγεται η χορήγηση χρηματοδότησης σε επιχειρήσεις που στο παρελθόν είχαν οφειλές στην Τράπεζα ή προβληματική συνεργασία με την Τράπεζα.

ii) Εφαρμογή – Αναπροσαρμογή εγκρίσεων

Σε περίπτωση που η πορεία του δανειολήπτη παρουσιάσει δυσμενή εξέλιξη (ληξιπρόθεσμες οφειλές, ακάλυπτες επιταγές κτλ) που επηρεάζουν τη συνεργασία, τότε αναστέλλεται η εκτέλεση των εγκεκριμένων πιστοδοτήσεων και η συνεργασία επανεξετάζεται. Επίσης οι χρηματοδοτήσεις υπόκεινται σε περιοδικές αναθεωρήσεις ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, τις συνθήκες της αγοράς, την εξέλιξη του δανειολήπτη και είναι δυνατό να διαφοροποιηθούν όταν κριθεί αναγκαίο από την Τράπεζα.

iii) Πιστοδότηση συγγενικών²⁶ επιχειρήσεων

Κατά την εξέταση των αιτημάτων πιστοδότησης, εκτός από τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης που ζητά την χρηματοδότηση, εξετάζονται πάντα και λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία που αφορούν τις συγγενικές τις εταιρείες. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται συμμετοχές σε άλλες επιχειρήσεις χρηματοδοτούμενες και μη, η εξέλιξη των εργασιών τους, η οικονομική τους κατάσταση, οι υποχρεώσεις προς τρίτους και προς τράπεζες, τη συνέπεια στις συναλλαγές τους κτλ. Επίσης συνεξετάζονται και οι κίνδυνοι επιχειρήσεων, που μπορεί να συνδέονται με την χρηματοδοτούμενη με τέτοιο τρόπο ώστε σε πιθανά χρηματοοικονομικά προβλήματα να την επηρεάσουν στην εξόφληση των υποχρεώσεων της στην Τράπεζα.

iv) Μεταφορά απαιτήσεων σε καθυστέρηση

Στις περιπτώσεις που ο δανειολήπτης καθυστερεί την εξόφληση υποχρεώσεων του (δόσεις δανείων, τόκοι κτλ.) επιπλέον των 180 ημερών, οι σχετικές συμβάσεις κλείνουν και οι απαιτήσεις προς αυτόν μεταφέρονται σε οριστική καθυστέρηση²⁷. Σε περιπτώσεις

²⁶ Συγγενικές επιχειρήσεις θεωρούνται δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις, νομικά ή φυσικά πρόσωπα, είτε γιατί η μία ελέγχει άμεσα ή έμμεσα την άλλη, είτε επειδή ελέγχονται από το ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

²⁷ Από τη διαδικασία αυτή εξαιρούνται οι χρηματοδοτήσεις που καλύπτονται ολικώς ή μερικώς από το Ελληνικό Δημόσιο.

που διαπιστώνεται ή είναι εμφανής η αδυναμία πληρωμής των οφειλών, οι απαιτήσεις μεταφέρονται σε οριστική καθυστέρηση και πριν από τη συμπλήρωση των 180 ημερών καθυστέρησης.

Οι λογαριασμοί χρηματοδοτήσεων κλείνουν οριστικά και στις κάτωθι περιπτώσεις:

- Όταν διαπιστώνονται δυσχέρειες στη δυνατότητα εξυπηρέτησης των υποχρεώσεων των δανειοληπτών προς την Τράπεζα, όπως η συσσώρευση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, ύπαρξη δυσμενών στοιχείων (ακάλυπτες επιταγές, αιτήσεις πτώχευσης), μείωση οικονομικών μεγεθών (πτώση κύκλου εργασιών, ζημιογόνες χρήσεις επί σειρά ετών, υπερβολικός δανεισμός),
- Λόγω διάλυσης του νομικού προσώπου ή θανάτου, αφάνειας ή πτώχευσης των δανειοληπτών.

2.3. Αξιολόγηση επιχείρησης

Η αξιολόγηση των επιχειρήσεων γίνεται βάσει της διάκρισης τους σε δύο ομάδες:

- i) Εκείνες που τηρούν πλήρη σειρά λογιστικών βιβλίων που είναι συνήθως οι μεγάλες μεγέθους επιχειρήσεις και
- ii) Εκείνες που τηρούν απλά βιβλία (Α' και Β' κατηγορίας) που είναι συνήθως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Η αξιολόγηση διενεργείται με βάση ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια, ενώ κατά την ανάλυση των κριτηρίων αξιολόγησης της επιχείρησης επισημαίνονται τα λεγόμενα "Σημεία Συναγερμού". Τα "Σημεία Συναγερμού" ή "Σημεία Κινδύνου" συνδέονται με τα κριτήρια όταν οι τιμές αυτών επιδεινώνονται πέρα από τα εκάστοτε ορισμένα όρια.

Η χρήση των σημείων συναγερμού εντάσσεται σε ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης (early warning system) τριών επιπέδων, όπου ανάλογα με την βαρύτητα και την εμφάνιση ενός ή περισσότερων σημείων ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία για τη πιστοδότηση και λαμβάνονται αντίστοιχα μέτρα.

Η ακολουθούμενη διαδικασία και τα μέτρα διευρύνονται κατά περίπτωση, από τη συνέχιση της παροχής χρηματοδότησης με πιο στενή παρακολούθηση, μέχρι τη πλήρη διακοπή της και μεταφορά της στη καθυστέρηση. Ειδικότερα:

- Η εμφάνιση μεμονωμένων σημείων συναγερμού, τα οποία δεν επιδρούν ακόμα στη λειτουργία της επιχείρησης, δεν μεταβάλλει τη πιστοδοτική πολιτική αλλά σημαίνει στενότερη παρακολούθηση.

- Η εμφάνιση σημείων συναγερμού πέραν του ενός με επίδραση πλέον στη λειτουργία της επιχείρησης σημαίνει αποφυγή επιπλέον χρηματοδότησης με αύξηση περαιτέρω των εξασφαλίσεων.
- Η εμφάνιση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων ή λειτουργικών ζημιών μονιμότερου χαρακτήρα οδηγεί στο περιορισμό ή και διακοπή της χρηματοδότησης και μεταφορά της στη καθυστέρηση.

2.3.1. Αξιολόγηση επιχειρήσεων μεγάλου μεγέθους

Η αξιολόγηση των μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεων στηρίζεται σε επιλεγμένα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία, τα οποία εξετάζονται σε διαχρονική βάση και συγκρίνονται παράλληλα και με τους αντίστοιχους δείκτες του κλάδου που δραστηριοποιείται η επιχείρηση.

2.3.1.1. Ποιοτικά κριτήρια

Τα ποιοτικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η αξιολόγηση των μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεων αφορούν στην επιχειρησιακή εικόνα και στη θέση τους στον κλάδο και στην αγορά.

Ως προς την επιχειρησιακή εικόνα αξιολογούνται και εξετάζονται:

- το management της επιχείρησης, η χρησιμοποίηση σύγχρονων μεθόδων ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της, καθώς και η δυνατότητα πραγματοποίησης των στόχων της,
- το επιχειρηματικό παρελθόν των φορέων, η εμπειρία τους, η γνώση του αντικειμένου που δραστηριοποιούνται, η ηλικία, οι σχέσεις των εταίρων και η ύπαρξη διάδοχης κατάστασης,
- ο τόπος εγκατάστασης της επιχειρηματικής μονάδας και ειδικότερα η απόσταση και η δυνατότητα πρόσβασης (οδική, θαλάσσια κτλ) με τα κέντρα προμήθειας πρώτων υλών και τις απευθυνόμενες αγορές, η ύπαρξη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και οι υποδομές,
- το τεχνολογικό επίπεδο των παραγωγικών εγκαταστάσεων, ο μηχανολογικός εξοπλισμός και πόσο σύγχρονος είναι αυτός, η αξιοποίηση των παραγωγικών δυνατοτήτων, καθώς και η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων,
- η οργάνωση του δικτύου διανομής των προϊόντων και η γεωγραφική κατανομή του

- τα χρόνια λειτουργίας της επιχείρησης²⁸,
- η φερεγγυότητα του πελάτη και η συνέπεια στις συναλλαγές του, εξετάζοντας την ύπαρξη τυχόν σοβαρών δυσμενών στοιχείων²⁹ σε βάρος της επιχείρησης ή του φορέα της, καθώς και η ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών (στο δημόσιο, ασφαλιστικούς οργανισμούς, τράπεζες κτλ).

Ως προς τον κλάδο-αγορά που δραστηριοποιείται η επιχείρηση εξετάζεται η θέση της στον κλάδο καθώς και οι κλαδικές-τοπικές ιδιαιτερότητες που επικρατούν στους τομείς δραστηριότητας της, το επίπεδο ανταγωνισμού, η απήχηση του προϊόντος στην αγορά και η εξέλιξη της ζήτησης. Η δραστηριοποίηση της επιχείρησης σε κλάδο που επικρατεί έντονος ανταγωνισμός αποτελεί στοιχείο που εξετάζεται πολύ προσεκτικά στην αξιολόγηση.

2.3.1.2. Ποσοτικά κριτήρια

Τα ποσοτικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η αξιολόγηση των μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεων αφορούν στην οικονομική κατάσταση και στην πορεία των εργασιών.

Ως προς την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης εξετάζονται τα παρακάτω ποσοτικά δεδομένα:

- Πάγια στοιχεία -στην περίπτωση αυτή σημείο συναγερμού αποτελεί η κάλυψη σε μόνιμη βάση σημαντικού μέρους των επενδύσεων με βραχυπρόθεσμο τραπεζικό δανεισμό.
- Αποθέματα -σημείο συναγερμού αποτελεί η ύπαρξη διογκωμένων αποθεμάτων και η χρηματοδότηση τους με ξένα βραχυπρόθεσμα κεφάλαια, υψηλού συνήθως κόστους και η δημιουργία υψηλών αποθεμάτων, οπού μπορεί να οφείλεται σε εμφάνιση εικονικών, μέσω υπερτιμήσεως, αποθεμάτων, με στόχο την κάλυψη ζημιών ή σε αρνητικές επιπτώσεις της αγοράς, όπως η πτώση της ζήτησης.

²⁸ Όταν πρόκειται για επιχειρήσεις με 1-2 χρόνια δραστηριοποίησης η αξιολόγηση είναι πιο προσεκτική και η παροχή χρηματοδότησης περιορισμένη,

²⁹ Σύμφωνα με στέλεχος χρηματοδοτήσεων της Τράπεζας, η ύπαρξη στοιχείων της μορφής αυτής κατά την τελευταία τριετία πριν την εξέταση του αιτήματος, αποτελεί απαγορευτικό παράγοντα για την έναρξη της πιστοδότησης, ενώ επιβάλλει σταδιακή απεμπλοκή από υπάρχοντες κινδύνους.

- Πιστώσεις προς την πελατεία -η μη ανάλογη αύξηση των παρεχόμενων πιστώσεων προς την πελατεία σε σχέση με τον κύκλο εργασιών και τα δεδομένα του κλάδου είναι σημείο συναγερμού για την Τράπεζα καθώς αυτό πιθανώς να σημαίνει αδυναμία είσπραξης παλαιών απαιτήσεων που ενδεχομένως να καταλήξουν σε ζημίες και ειδικότερα όταν πρόκειται για νέο πελάτη, διευρυμένες πιστώσεις αποτελούν στοιχείο περαιτέρω ανάλυσης πριν την αξιολόγηση.
- Διαθέσιμα –σημείο περαιτέρω διερεύνησης αποτελεί το αδικαιολόγητα υψηλό ύψος διαθέσιμων σε σχέση με το κυκλοφορούν ενεργητικό.
- Ίδια Κεφάλαια –η ύπαρξη επαρκών Ιδίων Κεφαλαίων αποτελεί θετικό παράγοντα κατά την αξιολόγηση και προσδίδει κύρος στην επιχείρηση καθώς εξασφαλίζει την ορθή λειτουργία και τις προοπτικές της. Επιπλέον, όταν πρόκειται για συνεργασία με νέο πελάτη, η έλλειψη Ιδίων Κεφαλαίων συνιστά κατ' αρχάς στοιχείο αποφυγής συνεργασίας.
- Ξένα Κεφάλαια –αποτρεπτικό παράγοντα για χρηματοδότηση και σημείο συναγερμού κατά την αξιολόγηση της επιχείρησης αποτελεί η διαμόρφωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων σε επίπεδο υψηλότερο του 50% του κύκλου εργασιών. Επίσης, εάν το ύψος των υποχρεώσεων επηρεάζει αρνητικά-με αυξημένα χρηματοοικονομικά έξοδα- τα τελικά αποτελέσματα, εκτός της αποφυγής περαιτέρω χρηματοδότησης ζητείται αύξηση των εξασφαλίσεων.
- Δανειακή επιβάρυνση –εξετάζεται ο δείκτης Ίδια/ Ξένα Κεφάλαια σε συνάρτηση με τις αποδεκτές τιμές του δείκτη στο κλάδο δραστηριοποίησης της επιχείρησης και σε περίπτωση αρνητικής παρέκκλισης απορρίπτεται ή διακόπτεται η χρηματοδότηση.
- Ίδιο Κεφάλαιο Κίνησης³⁰ –η ύπαρξη σημαντικού ύψους ιδίου κεφαλαίου κίνησης στην επιχείρηση έχει ιδιαίτερη σημασία για την Τράπεζα, καθώς εξασφαλίζει την δυνατότητα να διαμορφώνει ως ένα σημείο η ίδια η επιχείρηση τους όρους λειτουργίας της, επειδή δεν στηρίζεται στον βραχυπρόθεσμο δανεισμό. Αποτρέπεται η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης με έντονα αρνητικό ίδιο κεφάλαιο κίνησης, έστω και αν εμφανίζει λειτουργικά “περισσεύματα”, διότι εξαρτάται αποκλειστικά από τις διαθέσεις των πιστωτών, των προμηθευτών και των πελατών της.

³⁰ Το Ίδιο Κεφάλαιο Κίνησης υπολογίζεται αφαιρώντας από το κυκλοφορούν ενεργητικό τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

- Ρευστότητα –ο δείκτης ρευστότητας³¹ πρέπει να υπερβαίνει τη μονάδα, ώστε να αξιολογηθεί θετικά από την Τράπεζα καθώς αυτό καταδεικνύει ότι η επιχείρηση εξασφαλίζει ικανοποιητικές συνθήκες ρευστότητας.

Ως προς την πορεία των εργασιών της επιχείρησης εξετάζονται τα κάτωθι ποσοτικά δεδομένα:

- Εξέλιξη του κύκλου εργασιών κατά την τελευταία τριετία –αξιολογείται ως θετική όταν το ποσοστό της αύξησης των πωλήσεων υπερβαίνει το μέσο ετήσιο πληθωρισμό και υπάρχει ποσοτική αύξηση αυτών, που έχει προέλθει από συνδυασμό αύξησης τιμών και ποσοτήτων. Επίσης θετικά αξιολογείται η διατήρηση σε σταθερό επίπεδο του κύκλου εργασιών σε περίοδο ύφεσης και συρρίκνωσης της ζήτησης.
- Μικτό κέρδος –αξιολογείται ο δείκτης μικτού κέρδους³² και ελέγχεται η εξέλιξη του την τελευταία τριετία σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο του κλάδου που δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Αρνητικό σημείο κατά την αξιολόγηση αποτελεί η κάμψη του περιθωρίου μικτού κέρδους για δύο συνεχείς οικονομικές χρήσεις και όταν συνοδεύεται και από άλλα σημεία συναγερμού, η χρηματοδότηση περιορίζεται ή αποκλείεται.
- Τελικά αποτελέσματα –είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας κατά την αξιολόγηση καθώς αντικατοπτρίζουν όλες τις ενέργειες και δραστηριότητες της επιχείρησης. Αποτελεί το μοναδικό κριτήριο κατάταξης σε μία από τις δύο καθοριστικές κατηγορίες για την παροχή χρηματοδότησης: κερδοφόρος – ζημιογόνος. Για νέο πελάτη η εμφάνιση ζημιών κατά την τελευταία χρήση συνιστά αρχικά αποτρεπτικό παράγοντα για συνεργασία. Για τη λήψη της τελικής απόφασης προηγείται αξιολόγηση της ζημιάς και εξετάζεται η δυνατότητα αναστροφής της. Σε περίπτωση εμφάνισης λειτουργικών ζημιών επί μία διετία η έναρξη συνεργασίας και η παροχή χρηματοδότησης αποκλείεται ολοκληρωτικά.
- Κέρδη προ αποσβέσεων –εξετάζεται ο βαθμός που τα κέρδη προ αποσβέσεων επαρκούν για την κάλυψη των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης που προέρχονται από επενδυτικά δάνεια ή ρυθμισμένες ληξιπρόθεσμες οφειλές της

³¹ Ο δείκτης ρευστότητας υπολογίζεται ως ο λόγος βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

³² Ο δείκτης μικτού κέρδους υπολογίζεται ως ο λόγος των μικτών κερδών προς τις πωλήσεις.

(τράπεζες, δημόσιο). Σε περίπτωση που δεν επαρκούν για την κάλυψη των συγκεκριμένων αυτών υποχρεώσεων αποφεύγεται η παροχή χρηματοδότησης.

2.3.2. Αξιολόγηση επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους

Για τις μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, λόγω των δυσκολιών διερεύνησης της οικονομικής τους κατάστασης και προσδιορισμού των επιχειρηματικών τους κεφαλαίων, καθώς και της απουσίας συγκροτημένης διοίκησης, εξετάζονται ιδιαίτερα από τη Τράπεζα τα στοιχεία της επιχειρηματικής συμπεριφοράς τους πριν τη παροχή χρηματοδότησης. Η αξιολόγηση τους γίνεται με βάση ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια.

2.3.2.1. Ποιοτικά κριτήρια

Τα ποιοτικά κριτήρια που εξετάζονται για την αξιολόγηση των μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων, αφορούν στην επιχειρησιακή εικόνα και τη θέση τους στον κλάδο αγοράς και δεν διαφέρουν από αυτά που προαναφέρθηκαν και στο κεφάλαιο 3.3.1.1. “ποιοτικά κριτήρια” αξιολόγησης μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεων.

2.3.2.2. Ποσοτικά κριτήρια

Όσον αφορά τα ποσοτικά κριτήρια, αξιολογούνται τα κάτωθι βασικά οικονομικά δεδομένα:

- εξέλιξη των πωλήσεων –εξετάζεται η εξέλιξη των πωλήσεων την τελευταία τριετία. Σε περίπτωση στασιμότητας, πτωτικής πορείας ή και ξαφνικής μεγάλου μεγέθους βελτίωσης τους, η παροχή χρηματοδότησης εξετάζεται περαιτέρω και πιο προσεκτικά.
- εξέλιξη των αποτελεσμάτων –λόγω της δυσκολίας εντοπισμού και υπολογισμού των πραγματικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων της μορφής αυτής, η διαμόρφωση της άποψης για την κερδοφορία τους-ειδικά όταν πρόκειται για νέο πελάτη- πραγματοποιείται με τη λήψη αντιγράφων των υποβαλλόμενων στη Δ.Ο.Υ³³, έντυπων δηλώσεων. Ελέγχεται και αξιολογείται αν τα δηλωθέντα κέρδη επαρκούν για την εξόφληση των τακτής λήξεως μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων και ειδικά των δανείων από τράπεζες.

³³ Δ.Ο.Υ.: Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία

- εξέλιξη των υποχρεώσεων –εξετάζεται η εξέλιξη των υποχρεώσεων κατά την τελευταία τριετία. Η ύπαρξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ασφαλιστικούς οργανισμούς, δημόσιο, καθώς και προς τράπεζες αποτελεί ένδειξη αποφυγής συνεργασίας με νέο πελάτη.
- σέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια –ο συγκεκριμένος δείκτης είναι πολύ σημαντικός για την αξιολόγηση των αιτημάτων και παρόλο που είναι δύσκολο να προσδιοριστεί από τα διαθέσιμα στοιχεία των επιχειρήσεων της μορφής αυτής, γίνεται υπολογισμός προσεγγιστικά με τα στοιχεία που δηλώνει ο φορέας της επιχείρησης. Στις περιπτώσεις που η τιμή³⁴ του δείκτη διαφέρει σημαντικά από το εκάστοτε καθορισμένο ύψος του λόγου, η έναρξη νέων συνεργασιών αποφεύγεται, καθώς αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση εξαρτάται αποκλειστικά σχεδόν από ξένα κεφάλαια.

2.4. Σύστημα κατάταξης των επιχειρήσεων

Έπειτα από την αξιολόγηση των επιχειρήσεων, πραγματοποιείται η κατάταξη τους στο σύστημα κατάταξης σε διαβαθμίσεις πιστωτικού κινδύνου (credit rating) σύμφωνα με τη μέτρηση του κινδύνου που αντιπροσωπεύουν. Σκοπός του συστήματος αυτό είναι να :

- i) η συνεχής παρακολούθηση των στοιχείων των δανειοληπτών,
- ii) ο προληπτικός έλεγχος των πιστοδοτούμενων επιχειρήσεων για τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν οικονομικών τους προβλημάτων με πιθανές αρνητικές επιδράσεις στην ομαλή εξυπηρέτηση του δανείου,
- iii) η στενή παρακολούθηση της πορείας των εργασιών των επιχειρήσεων, ώστε σε περίπτωση αρνητικής εξέλιξης να αναθεωρείται το χρηματοδοτικό πρόγραμμα και,
- iv) ο εντοπισμός δυναμικών και οικονομικά υγιών επιχειρήσεων, ώστε να γίνει προσπάθεια προσέλκυση τους.

Ο καθορισμός του βαθμού πιστωτικού κινδύνου των χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων καθορίζεται από: α) το ύψος των εγκρινόμενων χρηματοδοτήσεων, β) το μέγεθος και τη μορφή των απαιτούμενων εξασφαλίσεων και γ) την πολιτική που θα ακολουθηθεί όσον αφορά τη τιμή των επιτοκίων και τους όρους συνεργασίας.

³⁴ Μια κατ' αρχάς αποδεκτή τιμή του δείκτη, σύμφωνα με εγκύκλιο της Τράπεζας, για μικρές κυρίως επιχειρήσεις είναι μέχρι 1/4.

Βάσει των κριτηρίων που αναπτύχθηκαν στην προηγούμενη ενότητα (3.3.) γίνεται η κατάταξη των επιχειρήσεων σε τρεις διαβαθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ως εξής:

1. Η διαβάθμιση «Χαμηλός πιστωτικός κίνδυνος» που αφορά υγιείς – δυναμικές επιχειρήσεις με ισχυρή οικονομική κατάσταση, άνεση στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους και υψηλή αποδοτικότητα στη λειτουργία τους. Τα χαρακτηριστικά παροχής χρηματοδότησης στις επιχειρήσεις στη διαβάθμιση αυτή είναι:
 - η ελαστική επιτοκιακή πολιτική με χαμηλά περιθώρια επιτοκίου,
 - μικρό έως μηδενικό ποσοστό κάλυψης με ρευστοποιήσιμα εξασφαλιστικά στοιχεία,
 - εξέταση της δυνατότητας για διεύρυνση της συνεργασίας
 - προσφορά με πιο ευνοϊκούς όρους των νέων χρηματοδοτικών επιχειρηματικών προϊόντων της Τράπεζας

2. Η διαβάθμιση «Μέσος πιστωτικός κίνδυνος» όπου αναφέρεται στις επιχειρήσεις με καλή ή σχετικά καλή οικονομική κατάσταση και ικανότητα να αντεπεξέρχονται στις υποχρεώσεις τους. Στις επιχειρήσεις αυτές είναι πιθανόν να εμφανίζονται κάποια στοιχεία με μη ικανοποιητικές τιμές, που δεν επιδρούν όμως αρνητικά στη λειτουργία της επιχείρησης κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Τα χαρακτηριστικά της πολιτικής της Τράπεζας προς τις επιχειρήσεις της διαβάθμισης αυτής είναι:
 - επιτοκιακή πολιτική ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο και την όλη συνεργασία με τον πελάτη
 - κάλυψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων με ρευστοποιήσιμα στοιχεία και με εμπράγματα ασφάλειες
 - όριο παροχής χρηματοδότησης μέχρι το 30% των πωλήσεων που πραγματοποιούν, που συνδέεται με το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης και τον τραπεζικό δανεισμό που ήδη της έχει δοθεί.

3. Η διαβάθμιση «Αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος» στην οποία εντάσσονται οι επιχειρήσεις με έντονα προβλήματα (οικονομικά, διοίκησης, κλάδου κ.α.). Ανάλογα με το πόσο αρνητικά επιδρούν τα προβλήματα αυτά στη λειτουργία της επιχείρησης, προσαρμόζεται και η πιστοδοτική πολιτική.

Η πολιτική που εφαρμόζει η Τράπεζα για την παροχή δανείων, προς τις επιχειρήσεις της διαβάθμισης αυτής έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- αποφυγή επέκτασης της παρεχόμενης χρηματοδότησης
- προσπάθεια αύξησης των εξασφαλίσεων
- Περιθώρια επιτοκίου υψηλότερα σε σχέση με τα παρεχόμενα
- Στενή παρακολούθηση της εξέλιξης των κινδύνων

2.5. Καταστήματα και αξιολόγηση επιχειρήσεων

Η γνώση της τοπικής αγοράς αποτελεί κύρια προϋπόθεση για την προσέλκυση επιχειρηματικής πελατείας. Η τοπική αγορά κάθε καταστήματος είναι πολύ σημαντική πηγή πληροφόρησης για τις ενδεχόμενες ευκαιρίες νέων συνεργασιών με επιχειρήσεις. Τα στελέχη του κάθε καταστήματος βάσει του σχεδίου μάρκετινγκ της περιοχής αρμοδιότητας τους, πρέπει να γνωρίζουν το μερίδιο που κατέχει η Τράπεζα και τις δυνατότητες αύξησης του, τις αξιολογες και οικονομικά υγιείς επιχειρήσεις που λειτουργούν στην περιοχή, το βαθμό συγκέντρωσης των λοιπών τραπεζών και τις τακτικές που αυτά εφαρμόζουν όσον αφορά την πιστοδοτική πολιτική και την ποιότητα των εξασφαλίσεων που λαμβάνουν.

2.5.1. Ενέργειες καταστημάτων

Τα καταστήματα αναλαμβάνουν τις προπαρασκευαστικές ενέργειες της αξιολόγησης των πιστοδοτικών αιτημάτων. Αρχικά ο πελάτης, είτε νέος είτε ήδη χρηματοδοτούμενος, υποβάλλει το αίτημα στο κατάστημα συμπληρώνοντας το εκάστοτε προβλεπόμενο έντυπο. Στο έντυπο αναγράφονται τα απαιτούμενα οικονομικά στοιχεία (κύκλος εργασιών, υπόλοιπα οφειλών στις Τράπεζες, υπολογισμός κόστους) καθώς και ειδικότερα στοιχεία που προσδιορίζουν το αίτημα του. Συγκεκριμένα αναγράφεται το ποσό της χρηματοδότησης, ο σκοπός για τον οποίο ζητείται (κεφάλαιο κίνησης, πάγιες εγκαταστάσεις κτλ), η διάρκεια και ο τρόπος πληρωμής καθώς και η μορφή του απαιτούμενου δανείου, οι πηγές ρευστοποίησης και τους τυχόν ευνοϊκούς όρους συνεργασίας. Τα παραπάνω οικονομικά στοιχεία, που συνοδεύουν το αίτημα επιβεβαιώνονται από τα σχετικά δικαιολογητικά (ισολογισμοί, ισοζύγια, αντίγραφα φορολογικών δηλώσεων κτλ) με εξασφάλιση της γνησιότητας τους.

Αμέσως μετά την υποβολή του χρηματοδοτικού αιτήματος εξετάζεται και εξακριβώνεται η τήρηση στο αίτημα των γενικών και ειδικών κανόνων πιστοδότησης (βλέπε ενότητα 3.2) και διερευνάται το ενδεχόμενο η αίτηση χρηματοδότησης να αποτελεί

κάλυψη ύποπτων συναλλαγών των ενδιαφερόμενων ή και προσπάθεια “ξεπλύματος χρήματος”. Παράλληλα πραγματοποιείται λεπτομερής έλεγχος των δυσμενών στοιχείων και άντληση πληροφοριών. Οι πηγές από τις οποίες αντλούνται οι πληροφορίες αυτές είναι κυρίως οι εξής:

- i) Το σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας» για τον έλεγχο δυσμενών στοιχείων. Σε περίπτωση που προκύψουν επιβαρυντικά στοιχεία αναστέλλεται αμέσως η αξιολόγηση του αιτήματος και διακόπτεται η ενασχόληση του καταστήματος με τον υποψήφιο δανειολήπτη.
- ii) Το περιβάλλον με το οποίο συναλλάσσεται και συνεργάζεται η επιχείρηση (πελάτες, προμηθευτές, τράπεζες κτλ).
- iii) Οι κλαδικές μελέτες που εκδίδει η Τράπεζα ή αρμόδιοι οργανισμοί.
- iv) Οι δημόσιες υπηρεσίες όπως τα υποθηκοφυλακεία, πρωτοδικεία, ασφαλιστικά ταμεία, επιμελητήρια, νομαρχίες, οικονομικές εφορίες, υπουργεία κ.α.
- v) Οι νόμοι και οι διοικητικές διατάξεις που είναι δυνατόν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά την εξέλιξη των εργασιών της επιχείρησης.
- vi) Οι ειδικές οικονομικές, λογιστικές, φορολογικές εκδόσεις, καθώς και ο ημερήσιος οικονομικός τύπος

Στη συνέχεια δημιουργείται ο φάκελος πελάτη και συντάσσεται το Δελτίο Συνεργασίας ενώ παράλληλα συγκεντρώνονται όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά στοιχεία και έγγραφα αναλόγως του αιτήματος. Το κατάστημα, εάν πρόκειται για νέο πελάτη που δεν έχει αξιολογηθεί, ελέγχει με βάση τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στην ενότητα 3.3. “αξιολόγηση επιχείρησης”, τα λεγόμενα σημεία αναφοράς (key points) προκειμένου να εκτιμήσει την οικονομική του κατάσταση και την πορεία των εργασιών του. Σε περίπτωση που από τον αρχικό έλεγχο των στοιχείων εντοπιστούν “σημεία συναγερμού”, το κατάστημα έχει την ευχέρεια να διακόψει την εξέταση του αιτήματος, είτε πρόκειται για νέο είτε για υφιστάμενο πελάτη. Η πιστοδοτική πολιτική ακολουθείται βάσει των δεδομένων και των “σημείων συναγερμού” ώστε σε πρώτο στάδιο να αποτραπούν μη αποδοτικές και ανεπιθύμητες συνεργασίες και σε δεύτερο στάδιο να ζητηθούν οι αναγκαίες εξασφαλίσεις για τυχόν δυσμενείς εξελίξεις. Ανεξάρτητα της ύπαρξης αιτημάτων, αξιολόγηση των επιχειρήσεων πραγματοποιείται δύο φορές το χρόνο. Για επιχειρήσεις μέσου και αυξημένου πιστωτικού κινδύνου η παρακολούθηση είναι συχνότερη, ιδιαίτερα όταν εμφανισθούν σημεία συναγερμού.

Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της επιχείρησης, πραγματοποιείται και επίσκεψη στελεχών στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Η επίσκεψη πραγματοποιείται από τον

διευθυντή εφόσον πρόκειται για υγιείς-δυναμικές επιχειρηματικές μονάδες με ισχυρή οικονομική κατάσταση και αποδοτικότητα εργασιών και επιδιώκεται η επέκταση της συνεργασίας με αυτές (επιχειρήσεις χαμηλού πιστωτικού κινδύνου) ή πρόκειται για νέο πελάτη με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Τράπεζα. Επίσης όταν πρόκειται για αιτήματα πελατών που λόγω του ποσού και της μορφής τους είναι δυνατόν να εμπεριέχουν αυξημένους κινδύνους και σε περιπτώσεις που από έγκυρες πληροφορίες δημιουργούνται ανησυχίες για προβλεπόμενη έκτακτη αρνητική εξέλιξη των εργασιών ή της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης ή/και των φορέων της.

Κατά την επίσκεψη εξετάζεται εάν λειτουργεί, υπολειτουργεί ή είναι σε αδράνεια η επιχειρηματική μονάδα και η ύπαρξη σύγχρονου ή μη μηχανολογικού εξοπλισμού. Επιπλέον εξετάζεται το επίπεδο του management, η ποιότητα και η ποσότητα των αποθεμάτων και αν αυτά είναι στο ίδιο μέγεθος με αυτά που δηλώνονται, καθώς και η οργάνωση του εργοστασίου και των υπηρεσιών (Λογιστήριο, Τμήμα Πωλήσεων). Η επί τόπου επίσκεψη είναι πολύ σημαντική διότι μεταφέρει την γενικότερη εικόνα της επιχείρησης κατά τη διάρκεια λειτουργίας της αλλά και τις ιδιαιτερότητες της.

2.5.2. Πληροφορίες και σχόλια καταστήματος

Οι χρηματοδοτικές υπηρεσίες των καταστημάτων, αφότου προηγηθεί η επίσκεψη αναφέρουν στο έντυπο αίτησης χρηματοδότησης τα πληροφοριακά στοιχεία της υποψήφιας προς δανειοδότηση επιχειρηματικής μονάδας. Τα πληροφοριακά στοιχεία είναι βαρύνουσας σημασίας για την αξιολόγηση της επιχείρησης και συνεκτιμώνται στον ίδιο βαθμό με τα οικονομικά κατά την διαδικασία της αξιολόγησης και αυτός είναι ο λόγος που κρίνεται επιτακτική η τεκμηριωμένη ανάλυση της επιχείρησης από τα στελέχη των κατά τόπους καταστημάτων.

Τα στοιχεία που αναγράφουν τα στελέχη επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων των καταστημάτων στο έντυπο της εισήγησης προς την κεντρική υπηρεσία χρηματοδότησης αφορούν:

- A) την διοίκηση και τους φορείς της επιχείρησης,
- B) στοιχεία για τον κλάδο δραστηριοποίησης και
- Γ) τις αρνητικές ενδείξεις.

A) Διοίκηση-Φορείς

Εξετάζονται τα έτη εμπειρίας και το επιχειρηματικό παρελθόν του κύριου φορέα της επιχείρησης. Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων του ενός φορέων, που συμμετέχουν ενεργά στη διοίκηση της επιχείρησης, τότε λαμβάνονται υπ' όψιν τα έτη εμπειρίας του φορέα που έχει τη μεγαλύτερη επαγγελματική εμπειρία στο κλάδο. Επίσης εξετάζεται η σταθερότητα της διοίκησης και κατά πόσο παρουσιάζονται ενδείξεις κινδύνου απώλειας του ελέγχου της επιχείρησης από το διοικητικό της σχήμα, ή ακόμα και διάλυση της εταιρείας εξαιτίας πιθανών προστριβών μεταξύ των εταίρων, πιθανής μεταβίβασης μέρους ή συνόλου της επιχείρησης, καθώς και για διαφόρους άλλους λόγους (ασθένειες, ουσιαστική ενασχόληση φορέων με άλλες δραστηριότητες) που εμποδίζουν την εκτέλεση των διοικητικών τους καθηκόντων.

Εξετάζεται επίσης η διάδοχη κατάσταση της επιχείρησης και κατά πόσο η δυνατότητα αναπλήρωσης των διοικούντων είναι δυνατόν να γίνει άμεσα από έμπειρα πρόσωπα, καθώς και αν ασχολούνται ενεργά με τις εργασίες της εξεταζόμενης επιχείρησης περισσότεροι του ενός φορείς. Σε περιπτώσεις που ο διάδοχος δεν πληροί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις (ηλικία, εμπειρία κ.α.) αλλά μπορεί να αντικαταστήσει πλήρως τον διοικούντα εντός ενός ή δύο ετών αξιολογείται ως μελλοντική και διερευνώνται τα έτη εμπειρίας του. Ακόμη συνεκτιμάται η συνέπεια των φορέων και των συγγενικών επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπ' όψιν τη συμπεριφορά των φορέων / επιχειρήσεων στις συναλλαγές τους -καθώς και πιθανών τρίτων επιχειρήσεων με τις οποίες συνδέονται ουσιαστικά- από πιθανή συνεργασία με την τράπεζα ή με επιχειρήσεις του ομίλου.

B) Κλάδος και επιχείρηση

Το κατάστημα γνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες της τοπικής αγοράς και συγκεκριμένα στον αντίστοιχο κλάδο δραστηριοποίησης της επιχείρησης, αξιολογεί το αίτημα βάσει της λειτουργίας ή τις προοπτικές επιχειρήσεων ίδιας δραστηριοποίησης, που αποτελούν το πιθανό πελατολόγιο της εξεταζόμενης επιχείρησης, καθώς και τυχόν πιέσεις που ασκούνται από μεγαλύτερες και πιο οργανωμένες επιχειρήσεις στις τιμές των προσφερόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών.

Ακόμη διερευνάται η συγκέντρωση πελατείας και ειδικότερα η εξάρτηση των πωλήσεων της εξεταζόμενης επιχείρησης από μία μικρή ομάδα πελατών και οι πιθανοί κίνδυνοι που προέρχονται από αυτό, όπως πιθανές πιέσεις για περιορισμό της κερδοφορίας της επιχείρησης, διακοπή της συνεργασίας με κάποιον από τους βασικούς πελάτες και εμφάνιση επισφαλειών σε αυτές τις απαιτήσεις.

Ως προς αυτό το στοιχείο, το αρμόδιο στέλεχος προσδιορίζει την επιχείρηση βάσει διαβάθμισης, οι τιμές της οποίας μπορεί να είναι «Υψηλή», «Μέση», «Χαμηλή», ή «Άγνωστο». Η ένδειξη «Υψηλή» αναφέρεται στις περιπτώσεις επιχειρήσεων που το μεγαλύτερο ποσοστό των πωλήσεων τους, άνω του 50% - 60%, κατευθύνεται σε τέσσερις το πολύ πελάτες, ενώ «Μέση» όταν το ίδιο ποσοστό κατανέμεται σε 5 - 12 πελάτες. Η τιμή «Χαμηλή» χρησιμοποιείται στις υπόλοιπες περιπτώσεις και στις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, ενώ η τιμή «Άγνωστο» χρησιμοποιείται μόνο κατά την αξιολόγηση νεοσύστατων επιχειρήσεων και εφόσον ο βαθμός συγκέντρωσης της πελατείας δεν προκύπτει από τα στοιχεία για την πορεία των εργασιών τους. Στη περίπτωση της υψηλής συγκέντρωσης πελατείας αναφέρονται και οι επωνυμίες των πελατών της επιχείρησης.

Τα στελέχη του καταστήματος προσδιορίζουν επίσης και αξιολογούν τις ενδείξεις του κινδύνου και τον υπολογίζουν βάσει πληροφοριών σχετικά με:

- Ύπαρξη επισφαλών απαιτήσεων της επιχείρησης από πελάτες ή χρεώστες της.
- Σοβαρές δυσκολίες να εκτελέσει τις υποχρεώσεις της, που προέρχονται από την ανάληψη κάποιου μεγάλου, σε σχέση με το μέγεθος της, έργου.
- Δικαστικές διαμάχες, που σε πιθανή αρνητική έκβαση θα μπορούσαν να επηρεαστούν αρνητικά οι εργασίες της επιχείρησης.
- Σοβαρές φορολογικές ή νομικές παραβάσεις που αποτελούν άμεσο κίνδυνο για την απρόσκοπτη συνέχιση της δραστηριότητας της επιχείρησης.
- Εξάρτηση μεγάλου τμήματος των συναλλαγών τις με πελάτες που λειτουργούν σε χώρες υψηλού κινδύνου.

Γ) Αρνητικές ενδείξεις επιχείρησης

Κατά την αξιολόγηση καταβάλλεται προσπάθεια εντοπισμού από τα στελέχη των καταστημάτων τυχόν αρνητικών ενδείξεων που να αποτελούν αποτρεπτικό λόγο για χρηματοδότηση. Αρνητικές ενδείξεις αποτελούν:

- Η κάμψη δραστηριότητας κατά την τελευταία χρήση σε ποσοστό ανώτερο του 20%, συνυπολογίζοντας τις απόψεις των φορέων για τους λόγους που οδήγησαν στο γεγονός αυτό.
- Εμφάνιση προβλημάτων σε επενδυτικά προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη βάσει πληροφοριών των στελεχών των καταστημάτων σχετικά με ανεπάρκεια πόρων για την ολοκλήρωσή τους, πολεοδομικά ή νομικά

προβλήματα, προβλήματα με τους αναδόχους του έργου και οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα κατά την εξέλιξη της επένδυσης.

- Εμφάνιση ληξιπρόθεσμων οφειλών (άνω των 30 ημερών) στη Τράπεζα και δυσκολίες στην κάλυψη των αναγκαίων υπολοίπων στο λογαριασμό που διατηρεί. Σε αυτή τη περίπτωση καταγράφονται και πιθανές δυσκολίες στην κάλυψη επιταγών και ζητείται η άποψη του πελάτη.

Τα καταστήματα τέλος, καταγράφουν στο εισηγητικό τους έντυπο και τις παρατηρήσεις τους από την επίσκεψη στην έδρα της εξεταζόμενης επιχείρησης, καθώς και όλα τα επιπλέον πληροφοριακά στοιχεία που έχουν στη διάθεση τους και κρίνεται επιτακτικό για την ορθότερη και πιο ολοκληρωμένη αξιολόγηση της.

2.6. Αξιολόγηση αιτημάτων

Αφού προηγηθεί η αξιολόγηση της επιχείρησης και εφόσον τα συμπεράσματα είναι θετικά, η διαδικασία αξιολόγησης προχωρά στην επόμενη διαδικασία, δηλαδή στην εξέταση του συγκεκριμένου αιτήματος. Στη συνέχεια αναλύονται τα κριτήρια και οι κανόνες βάσει των οποίων γίνεται η αξιολογική διαδικασία επιμέρους, για την αξιολόγηση αιτημάτων έγκρισης χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης και χρηματοδότησης επενδυτικών προγραμμάτων, τα οποία αποτελούν τις βασικές μορφές χρηματοδότησης που παρέχονται από τα προγράμματα χρηματοδότησης της Τράπεζας και αποτελούν τη βάση για την εξέταση όλων των αιτημάτων. Καταγράφονται τα κριτήρια αξιολόγησης των συγκεκριμένων προγραμμάτων καθώς αποτελούν τα συχνότερης μορφής αιτήματα χρηματοδότησης που δέχεται η Τράπεζα και επιπρόσθετα εμπεριέχονται στην αξιολόγηση τους, όλα τα κριτήρια και τα στοιχεία που συνεκτιμώνται και στην αξιολόγηση των λοιπών χρηματοδοτικών αιτημάτων.

2.6.1. Αξιολόγηση αιτήματος για παροχή κεφαλαίου κίνησης

Η αξιολόγηση των αιτημάτων κεφαλαίου κίνησης είναι αρκετά διερευνητική και διεξοδική καθώς πρέπει να διασφαλιστεί η κάλυψη, με την παρεχόμενη χρηματοδότηση, των πραγματικών αναγκών των υποψήφιων δανειοληπτών.

2.6.1.1. Στοιχεία εξέτασης αιτήματος

Τα στοιχεία που εξετάζονται κατά την αξιολόγηση του αιτήματος είναι τα εξής:

i) Κάλυψη πραγματικών αναγκών

Κάθε χρηματοδότηση οποιασδήποτε μορφής πρέπει να καλύπτει πραγματικές και άμεσες ανάγκες³⁵ της παραγωγικής ή εμπορικής λειτουργίας, ώστε να δημιουργηθούν τα έσοδα και οι εισροές που εξασφαλίσουν την ομαλή επιστροφή του δανείου.

ii) Σκοπός χρηματοδότησης

Σε κάθε αίτηση δανειοδότησης πρέπει να αναφέρεται ο συγκεκριμένος σκοπός για τον οποίο ζητείται και να διαπιστώνεται η χρήση για το σκοπό αυτό.

iii) Ύψος – Μορφή – Διάρκεια χρηματοδότησης

Πριν από οποιαδήποτε χορήγηση εξακριβώνεται το ύψος της, προκειμένου να αποφεύγεται παροχή χρηματοδότησης προς μη παραγωγικού σκοπούς της μονάδας και υπερδανεισμός. Επιπλέον εξετάζεται η μορφή της προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες του πελάτη με το κατάλληλο χρηματοδοτικό πρόγραμμα, σε συνδυασμό με την βελτίωση της αποδοτικότητας και τον περιορισμό του κινδύνου. Τέλος, εξετάζεται η διάρκεια, προκειμένου να παρέχεται στον πελάτη ο απαραίτητος χρόνος για την αξιοποίηση της χρηματοδότησης για την αύξηση της παραγωγής ώστε να εξασφαλιστεί η ομαλή αποπληρωμή του.

iv) Πηγές ρευστοποίησης της πίστωσης

Κατά την εξέταση των χρηματοδοτικών αιτημάτων προσδιορίζονται οι πηγές ρευστοποίησης για την κάλυψη των χορηγούμενων χρηματοδοτήσεων. Η ρευστοποίηση της χορήγησης πρέπει να προέρχεται κατά βάση από τη δραστηριότητα της επιχείρησης και συγκεκριμένα, από την ομαλή ρευστοποίηση των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού της και τα ετήσια χρηματικά της διαθέσιμα.

³⁵ Στις ανάγκες δεν συμπεριλαμβάνονται αιτήματα για κάλυψη ζημιογόνου χρήσης και οφειλών.

v) Σχέση δραστηριότητας – χρηματοδότησης

Οι χρηματοδοτήσεις πρέπει να συμβαδίζουν με τη δραστηριότητα της επιχείρησης. Η αύξηση της χρηματοδότησης της Τράπεζας για κεφάλαια κίνησης προς την επιχείρηση εξασφαλίζεται ότι παρέχεται για την αύξηση της δραστηριότητας της.

vi) Διασπορά κινδύνων

Οι πιστώσεις που παρέχονται και οι κίνδυνοι που αναλαμβάνονται διασπείρονται σε όσο το δυνατόν περισσότερους πελάτες με στόχο την κάλυψη των αναγκών μεγαλύτερου αριθμού πελατών και την αποφυγή συγκέντρωσης μεγάλου ύψους κεφαλαίων σε λίγες επιχειρήσεις συγκεκριμένων κλάδων, ώστε να αποφευχθούν μεγάλου ύψους επισφάλειες που θα οδηγούσαν σε περιορισμό της ρευστότητας της Τράπεζας.

vii) Επίπτωση της χρηματοδότησης στην οικονομική κατάσταση

Εξίσου σημαντικό με τον υπολογισμό των αναγκών μιας επιχειρηματικής μονάδας σε κεφάλαια κίνησης και τον έλεγχο της δυνατότητας αποπληρωμής, είναι και η έρευνα της επίπτωσης της χρηματοδότησης στην οικονομική κατάσταση και στα αποτελέσματα της. Ειδικότερα εξετάζεται η νέα δανειακή επιβάρυνση της επιχείρησης, σε περίπτωση έγκρισης του αιτήματος, καθώς και η επίπτωση στη πιστοληπτική της ικανότητα και στα τελικά αποτελέσματα της. Στη μελλοντική διαμόρφωση των τελικών της αποτελεσμάτων υπολογίζεται και το πιθανό κόστος του πρόσθετου δανεισμού, ώστε να εξεταστεί και το χρηματοοικονομικό κόστος και κατά πόσο επηρεάζει αυτό την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

2.6.1.2. Χορηγήσεις κεφαλαίων κίνησης που αποφεύγονται ή δεν επιτρέπονται

Αποφεύγεται η χρηματοδότηση επιχειρήσεων, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντικές ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τρίτους ή κατά το παρελθόν εμφάνισαν οριστικές καθυστερήσεις και μη ομαλή αποπληρωμή οφειλόμενες σε αρνητική συνεργασία με τη Τράπεζα. Επίσης αποφεύγονται χρηματοδοτήσεις που έχουν ως σκοπό την κάλυψη ζημιών, την αλόγιστη παροχή πιστώσεων προς τους πελάτες και την κάλυψη επενδυτικού προγράμματος με βραχυπρόθεσμα κεφάλαια κίνησης, καθώς και κάλυψη υποχρεώσεων προς τρίτους. Εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή και αποφεύγονται τα αιτήματα χρηματοδότησης που αφορούν αγορά πρώτων υλών προκειμένου να αποφεύγεται η

υπερβολική αποθεματοποίηση, που πιθανόν να επιδιώκεται για κερδοσκοπικούς λόγους. Δεν επιτρέπεται η χρηματοδότηση επιχειρήσεων οι οποίες έχουν ήδη ληξιπρόθεσμες και μη ρυθμισμένες οφειλές προς την Τράπεζα. Ειδικότερα απαγορεύεται η χορήγηση νέων δανείων για την πληρωμή οφειλόμενων τόκων.

2.6.1.3. Αξιολόγηση ικανότητας αποπληρωμής χορηγούμενων κεφαλαίων

Οι επιχειρηματικές μονάδες ελέγχονται για την ικανότητα τους να έχουν έγκαιρα στη διάθεση τους τα απαιτούμενα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των λειτουργικών αναγκών και των αναγκών του τομέα παραγωγής. Ο έλεγχος αυτός διεξάγεται μέσω του ταμιακού προγράμματος που καλείται από την Τράπεζα να συντάσσει η επιχείρηση, στο οποίο δεν καταγράφονται οι ανάγκες της επιχείρησης σε κεφάλαια κίνησης, αλλά ελέγχεται η ικανότητα αποπληρωμής των αιτούμενων κεφαλαίων σε σχέση με τις υπάρχουσες λοιπές υποχρεώσεις. Το ταμιακό πρόγραμμα καταγράφει τις διαθέσιμες και αναμενόμενες ταμιακές εισπράξεις και πληρωμές σε μηνιαία βάση ώστε να προκύψουν τα ταμιακά πλεονάσματα ή ελλείμματα.

Η αξιοπιστία, και επομένως η αποδοχή από την Τράπεζα, ενός ταμιακού προγράμματος εξαρτάται από την εγκυρότητα των προβλέψεων βάσει των οποίων συντάχθηκε. Η σύνταξη ταμιακού προγράμματος παρέχει έγκαιρα πληροφόρηση στην Τράπεζα για την αξιολόγηση της δυνατότητας αποπληρωμής της αιτούμενης χρηματοδότησης, ιδιαίτερα για επιχειρήσεις με αυξημένους χρηματοδοτικούς κινδύνους. Η σύνταξη και η προσκόμιση ταμιακού προγράμματος εκ μέρους της επιχείρησης, είναι υποχρεωτική σε περιπτώσεις όπου η ζητούμενη χρηματοδότηση για κάλυψη βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων επιβαρύνει σημαντικά τη δανειακή θέση της, καθώς και σε περιπτώσεις όπου τα αιτήματα επιχειρήσεων με πιστοδοτικούς κινδύνους δεν συμπεριλαμβάνουν και τα αντίστοιχα ρευστοποιήσιμα στοιχεία.

Επειδή πολλές επιχειρήσεις είτε λόγω μεγέθους, είτε λόγω έλλειψης οργάνωσης δεν είναι σε θέση να συντάσσουν ταμιακό πρόγραμμα, τα στελέχη που εξετάζουν τα αιτήματα τους χρησιμοποιούν κάθε δυνατό μέσο για τον έλεγχο της δυνατότητας αποπληρωμής του δανείου.

Για το λόγο αυτό αξιοποιούνται και εκτιμώνται επίσης:

- το ύψος των ετήσιων ταμιακών πλεονασμάτων σε σχέση με τις υποχρεώσεις της επιχείρησης,

- η επίπτωση στη ρευστότητα της επιχείρησης από την αιτούμενη δανειακή υποχρέωση σε περίπτωση έγκρισης της αιτούμενης χρηματοδότησης,
- οι προοπτικές αύξησης των πωλήσεων μέσω της αξιοποίησης της παρεχόμενης χρηματοδότησης, η οποία θα συμβάλει στη συνέχεια την ομαλή αποπληρωμή,
- η αποδοτικότητα της νέας εργασίας (εξαγωγή, παραγγελία κτλ)
- ο χρόνος έναρξης της απόδοσης σε συνδυασμό με την έναρξη του προγράμματος της αποπληρωμής και
- η επίπτωση στις μελλοντικές συνθήκες ρευστότητας της επιχείρησης από τη διάρκεια της χρηματοδότησης.

Η υποχρέωση υποβολής ταμιακού προγράμματος³⁶ περιορίζεται, όταν τα καταβεβλημένα αιτήματα αφορούν χρηματοδότηση επιχειρήσεων, που αντιμετωπίζουν μεν πρόβλημα ρευστότητας, διαθέτουν όμως υγιή κεφαλαιακή συγκρότηση και δυνατότητα δημιουργίας υψηλών πλεονασμάτων.

2.6.2. Αξιολόγηση αιτήματος χρηματοδότησης επενδυτικού προγράμματος

Η διαδικασία αξιολόγησης των αιτημάτων χρηματοδότησης επενδυτικών προγραμμάτων επικεντρώνεται, εκτός των κριτηρίων που αναλύθηκαν κατά την προηγούμενη ενότητα, και σε ειδικότερα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια.

2.6.2.1. Κριτήρια αξιολόγησης

Τα μεσομακροπρόθεσμα δάνεια για κάλυψη επενδυτικών προγραμμάτων (πάγιες εγκαταστάσεις και εξοπλισμός), παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες κατά την αξιολόγηση και για αυτό το λόγο, στις περιπτώσεις που υποβάλλονται αιτήματα αυτής της μορφής, πρέπει, εκτός από τους κανόνες και τα κριτήρια χρηματοδοτήσεων που έχουν ήδη καταγραφεί, να αξιολογούνται και άλλα ειδικότερα σημεία καίριας σημασίας.

Για τη χορήγηση επενδυτικών δανείων κατά τη σχετική αξιολόγηση εξετάζονται:

- οι μακροπρόθεσμες προοπτικές της επιχείρησης συνεκτιμώντας και την επίδραση της χρηματοδοτούμενης επένδυσης,
- το ύψος των κινδύνων ως αποτέλεσμα της χρηματοδότησης και

³⁶ Σύμφωνα με στέλεχος χρηματοδοτήσεων της Τράπεζας, η δυνατότητα της επιχείρησης να εξοφλήσει το αιτούμενο δάνειο που εξετάζεται μέσω του ταμιακού προγράμματος, αποτελεί πολύ σημαντικό, όχι όμως και το μοναδικό στοιχείο που εξετάζεται για την έγκριση του αιτήματος. Η τελική απόφαση βασίζεται κυρίως στην οικονομική κατάσταση, τις προοπτικές και τις εξασφαλίσεις που παρέχει η επιχείρηση.

- η δυνατότητα ομαλής και στηριζόμενη στις δυνατότητες της επιχείρησης, εξυπηρέτησης των χρηματοδοτήσεων από τα αποτελέσματα της εκμετάλλευσης.

2.6.2.2. Στοιχεία εξέτασης κατά την αξιολόγηση του αιτήματος

Η αξιολόγηση αιτημάτων για επενδυτικά προγράμματα πραγματοποιείται με βάση τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Στόχος επένδυσης

Περιγράφεται κατά συγκεκριμένο τρόπο ο σκοπός της επένδυσης και στη συνέχεια καταγράφονται οι τομείς, στους οποίους αναμένεται να υπάρξουν θετικές επιδράσεις, όπως:

- Οικονομικός- αύξηση παραγωγής και παραγωγικότητας, περιορισμός κόστους και βελτίωση αποτελεσμάτων.
- Εμπορικός- ενίσχυση της επιχείρησης απέναντι στον ανταγωνισμό, κάλυψη κενού ή ενίσχυση του μεριδίου της αγοράς.
- Τεχνολογικός- έγκαιρη προετοιμασία για να αντεπεξέλθει στις τεχνολογικές καινοτομίες και εξελίξεις του κλάδου δραστηριοποίησης και προσαρμογή στις νέες εφαρμογές της παραγωγής.

2. Τεχνικό-οικονομικός σχεδιασμός

Περιγράφονται αναλυτικά οι εγκαταστάσεις, ο μηχανολογικός και λοιπός εξοπλισμός, τα μεταφορικά μέσα και οτιδήποτε πρόκειται να καλύψει η χρηματοδοτούμενη επένδυση. Παρουσιάζεται το προϋπολογιζόμενο κόστος αγορών και εργασιών, το οποίο αιτιολογείται υποχρεωτικά από προσφορές προμηθευτών, μελέτες και εκτιμήσεις μηχανικών. Παράλληλα υποβάλλεται και το χρηματοδοτικό σχήμα (ίδια συνεισφορά, επιδότηση, δανεισμός) βάσει του οποίου έχει σχεδιαστεί η χρηματοδότηση για την υλοποίηση της επένδυσης. Τέλος, υποβάλλονται στοιχεία βάσει των οποίων υπολογίζονται οι ανάγκες της επιχείρησης σε κεφάλαια κίνησης, που θα απαιτηθούν από τη λειτουργία της σχεδιαζόμενης επένδυσης, καθώς και η εκτίμηση του τρόπου κάλυψής τους.

3. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της επένδυσης

Στο διάγραμμα επιβάλλεται να αναφέρονται και να ορίζονται ο χρόνος έναρξης υλοποίησης της επένδυσης, η χρονική διάρκεια των εργασιών αποπεράτωσης (χωματουργικά, ανέγερση κτηρίων, εγκατάσταση μηχανημάτων), καθώς και ο χρόνος αποπεράτωσης του έργου.

4. Προβλεπόμενη δραστηριότητα

Γίνεται αναφορά στις συνθήκες του συγκεκριμένου κλάδου (δυναμικότητα παραγωγής, εισαγωγές, εξαγωγές, μελλοντικός σχεδιασμός). Επίσης δίνονται για τα επόμενα τρία έως πέντε έτη προβλέψεις των πωλήσεων και αποτελεσμάτων και αναφέρονται οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων υπολογίστηκαν. Εξετάζεται επίσης προσεκτικά, αν η επένδυση αφορά επιχείρηση σε λειτουργία και κατά πόσο θα επηρεαστεί η οικονομική της κατάσταση, τα αποτελέσματα και η θέση της στον κλάδο πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την επένδυση.

5. Προβλεπόμενος τρόπος και χρόνος αποπληρωμής του δανείου

Ο υποψήφιος δανειολήπτης υποβάλει πίνακα ταμιακών ροών βάσει του οποίου θα προκύπτει, ώστε να αξιολογηθεί, συγκεκριμένο χρονικό διάστημα αποπληρωμής του δανείου. Παράλληλα αναφέρεται ο τρόπος και οι προϋποθέσεις στις οποίες στηρίχθηκε η σύνταξη του πίνακα.

6. Προτεινόμενες εξασφαλίσεις

Κατά την εξέταση του αιτήματος εκτιμώνται προσεκτικά οι προσφερόμενες εξασφαλίσεις που παρέχει ο υποψήφιος δανειολήπτης όπως προσημειώσεις στο εργοστάσιο, σε ακίνητα, προσωπικές εγγυήσεις κ.α. Βέβαια αξίζει να αναφερθεί ότι η προβλεπόμενη εξασφάλιση των δανείων αυτής της μορφής δεν αποτελεί το μείζων κριτήριο κατά την αξιολόγηση, καθώς ως σημαντικότερο κριτήριο για την χορήγηση της χρηματοδότησης λαμβάνεται υπ' όψιν η αποδεδειγμένη, εκ μέρους των επιχειρήσεων, ικανότητα ομαλής και αυτοδύναμης κάλυψης και εξυπηρέτησης των δανείων, από τα αποτελέσματα της λειτουργικής τους εκμετάλλευσης.

7. Στοιχεία οικονομικής κατάστασης και αποτελεσμάτων

Εάν η επένδυση προγραμματίζεται από επιχείρηση σε λειτουργία εξετάζονται οι οικονομικές καταστάσεις, τα ισοζύγια, τα στοιχεία παραγωγικής ικανότητας, καθώς και τα στοιχεία παραγωγής της τελευταίας τριετίας. Τα στοιχεία αυτά απαιτούνται για την εξέταση υποβαλλόμενων ολοκληρωμένων επενδυτικών προγραμμάτων μεγάλου ύψους, ενώ στα αιτήματα που αφορούν ανέγερση κάποιων χώρων ή προμήθεια μεμονωμένων μηχανημάτων, που προέρχονται κυρίως από

μικρομεσαίες επιχειρήσεις περιορίζονται τα υπό εξέταση κριτήρια, με υποχρεωτική όμως πάντα τη σύνταξη πίνακα ταμιακών ροών, εκ του οποίου θα προκύπτει η δυνατότητα καταβολής των υποχρεώσεων του δανείου.

2.6.2.3. Έλεγχος στοιχείων επενδυτικού προγράμματος

Έπειτα από την υποβολή από την επιχείρηση των στοιχείων του προγράμματος και εφόσον, μετά την αρχική εξέταση του αιτήματος, διαπιστώνεται από τα στελέχη ότι δεν αντιβαίνει τους γενικούς και ειδικούς κανόνες πιστοδότησης, ο έλεγχος των στοιχείων επικεντρώνεται στα ακόλουθα στοιχεία:

1. Σκοπιμότητα και προοπτικές της επένδυσης

Εκτός από τον έλεγχο της σκοπιμότητας -όπως για παράδειγμα αύξηση της δυνατότητας παραγωγής νέων προϊόντων αντικατάσταση μηχανολογικού εξοπλισμού μεταφορά της μονάδας- βασικό κριτήριο αξιολόγησης της επένδυσης είναι η δυνατότητα πωλήσεων του προϊόντος. Επενδυτικά προγράμματα, όσο καλά και αν είναι σχεδιασμένα, καλύπτοντας τις τεχνικές και οικονομικές απαιτήσεις, δεν αξιολογούνται θετικά, εάν οι προοπτικές των πωλήσεων και των συνθηκών του κλάδου δραστηριοποίησης είναι προβληματικές. Για το λόγο αυτό, στα αιτούμενα χρηματοδότησης προγράμματα επενδύσεων, ο έλεγχος των κριτηρίων βάσει των οποίων προσδιορίστηκαν οι μελλοντικές πωλήσεις, αποτελεί καίριας σημασίας στοιχείο ελέγχου κατά την διαδικασία αξιολόγησης. Άλλωστε αν διαπιστωθεί ότι οι προοπτικές των πωλήσεων είναι αρνητικές διακόπτεται η περαιτέρω εξέταση του αιτήματος.

2. Κόστος και τεχνική έκθεση της επένδυσης

Η τεχνική έκθεση εξετάζεται³⁷, εκτός από την αιτιολόγηση του κόστους, και για την κάλυψη των εξής παραγόντων: i) ποιοτικό επίπεδο και προοπτική διάρκειας του εξοπλισμού, ii) σωστή χωροθέτηση των παραγωγικών τμημάτων και παρουσίαση της τεχνικής πλευράς της επένδυσης, iii) επίπεδο εξοπλισμού που κατέχει η επιχείρηση (σύγχρονο, γερασμένο κτλ)

³⁷ Η εξέταση της τεχνικής έκθεσης ανατίθεται από το κατάστημα σε εξωτερικό, συνεργαζόμενο με την Τράπεζα μηχανικό, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση των τεχνικών παραμέτρων και στοιχείων του επενδυτικού προγράμματος και συντάσσει αξιολογικό σημείωμα που αξιοποιείται από τα στελέχη χρηματοδοτήσεων.

3. Χρηματοδοτικό σήμα

Η βεβαίωση της ίδιας συμμετοχής του υποψήφιου δανειολήπτη στο επενδυτικό σχέδιο, είναι το βασικό σημείο που ελέγχεται στο σχεδιαζόμενο χρηματοδοτικό σήμα. Η μη ύπαρξη ίδιας συμμετοχής ή διαπίστωση προσπάθειας παρουσίασης της μέσω υπερτίμησης του επενδυτικού σχεδίου, αποτελεί αυτομάτως λόγο απόρριψης του αιτήματος.

4. Αξιολόγηση του management

Ελέγχεται η εμπειρία, η οργανωτική ικανότητα και η γνώση του αντικειμένου, ειδικά όταν πρόκειται για παραγωγή εξειδικευμένου προϊόντος. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αρνητικά σημεία για την ποιότητα του management, δημιουργούνται επιφυλάξεις για την τελική έγκριση του προγράμματος.

5. Αξιολόγηση του επενδυτικού προγράμματος

Σε περίπτωση που το αίτημα υποβάλλεται από επιχείρηση σε λειτουργία, προηγείται ο έλεγχος της οικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων της. Στη συνέχεια εξετάζεται η επίπτωση του προγράμματος στην λειτουργία της παραγωγής της (αύξηση παραγωγής, βελτίωση κόστους και ποιότητας προϊόντων). Εξετάζεται επίσης σε περίπτωση μεσομακροπρόθεσμων δανείων, αν το αιτούμενο ποσό δεν είναι ανάλογο σε σύγκριση με το μέγεθος της επιχείρησης και κατά πόσο θα πρέπει να αυξήσει την παραγωγική δραστηριότητα της για την αποπληρωμή του δανεισμού.

Οι επιχειρήσεις που απαιτείται να αυξήσουν δραστικά την παραγωγή τους, για να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις του δανείου αντιμετωπίζονται από την Τράπεζα ως υψηλού πιστωτικού κινδύνου και αποφεύγεται η παροχή χρηματοδότησης. Τέλος, εάν η επιχείρηση αντιμετωπίζει σοβαρά λειτουργικά προβλήματα και το χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα υποβάλλεται για τη λύση αυτών, εκτιμάται σοβαρά και εξετάζεται το ενδεχόμενο η παρεχόμενη χρηματοδότηση να συμβάλλει στη συνέχιση της προβληματικής της λειτουργίας.

6. Πίνακας ταμιακών ροών (Cash-Flow statement)

Όσον αφορά το πίνακα ταμιακών ροών που υποβάλλεται στο αίτημα του επενδυτικού προγράμματος, ελέγχονται τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις που

χρησιμοποιήθηκαν για τη σύνταξη του. Ιδιαίτερα αξιολογείται η βελτίωση που αναμένεται από την προτεινόμενη επένδυση. Στόχος της Τράπεζας είναι η αποπληρωμή της νέας επένδυσης να διασφαλίζεται από τα κέρδη που θα επιτευχθούν από την υλοποίηση της και όχι από το σύνολο των κερδών της επιχείρησης.

Ο πίνακας ταμιακών ροών της επιχείρησης είναι το τελευταίο καθοριστικό κριτήριο, με βάση το οποίο θα ληφθεί η τελική απόφαση για αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος. Αποτελεί τον πλέον αξιόπιστο δείκτη για την εξέταση της δυνατότητας επιστροφής της χρηματοδότησης στη Τράπεζα.

2.7. Αποδοτικότητα χορηγήσεων

Τελικός στόχος -εκτός των βασικών κριτηρίων αξιολόγησης που αναπτύχθηκαν στις προηγούμενες ενότητες- της παροχής πιστώσεων της Τράπεζας είναι η επίτευξη της υψηλότερης δυνατής αποδοτικότητας, ώστε κάθε χρηματοδότηση να καλύπτει το λειτουργικό της κόστος προσφέροντας ταυτοχρόνως ένα ικανοποιητικό περιθώριο κέρδους στη Τράπεζα. Η συνολική αποδοτικότητα των χρηματοδοτήσεων υπολογίζεται βάσει των τόκων είσπραξης σε συνδυασμό με τα έσοδα από τις υπόλοιπες³⁸ λειτουργικές εργασίες των χρηματοδοτούμενων πελατών (εισαγωγές, εξαγωγές, πιθανές κατά θέσεις). Η ανάθεση περαιτέρω εργασιών από τους δανειολήπτες πρέπει να είναι σε ποσοστό ίσο με εκείνο της συμμετοχής της Τράπεζας στη συνολική χρηματοδότηση τους.

Η απόδοση της συνεργασίας με τον πιστούχο αξιολογείται από τον δείκτη των ωφελειών α του σύνολο των εργασιών του, προς το μέσο όρο των κεφαλαίων που απασχολήθηκαν στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Σημαντικό στοιχείο επίσης για τη διαμόρφωση της πολιτικής της Τράπεζας απέναντι σε κάθε πελάτη, αποτελεί και η συμμετοχή των επιμέρους εργασιών της λειτουργίας του, στη διαμόρφωση του τελικού κέρδους για την Τράπεζα.

³⁸ Επίδιωξη της Τράπεζας, είναι η παροχή σε κάθε χρηματοδοτούμενο πελάτη παρελκόμενων τραπεζικών προϊόντων π.χ. ασφαλιστικών, που δεν ανήκουν στα επιχειρηματικά προγράμματα, το λεγόμενο cross selling προϊόντων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα στελέχη των καταστημάτων αξιολογούνται και επιβραβεύονται για την επίτευξη τέτοιου είδους στόχων.

2.8. Προτάσεις και έγκριση χρηματοδότησης

Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του κάθε αιτήματος από τα στελέχη των καταστημάτων και την σύνταξη της τελικής τους εισήγησης, η διαδικασία χρηματοδότησης καταλήγει στο τελικό της στάδιο. Η απόφαση για τη παροχή χρηματοδότησης είναι ανάλογη με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των κριτηρίων και υπολογίζεται το επιτρεπτό όριο της χρηματοδότησης. Αποκλειστικά υπεύθυνες για την τελική αξιολόγηση και το ύψος του δανείου είναι οι αρμόδιες σε κάθε περίπτωση κεντρικές υπηρεσίες χρηματοδοτήσεων της Τράπεζας, οι οποίες λαμβάνουν υπ' όψιν την εισήγηση των στελεχών των καταστημάτων. Οι υπηρεσίες αξιολογούν τα αιτήματα χρησιμοποιώντας ειδικά μοντέλα αξιολόγησης, που στηρίζονται στο φάκελο του αιτήματος κάθε πελάτη που συντάσσει το κατάστημα.

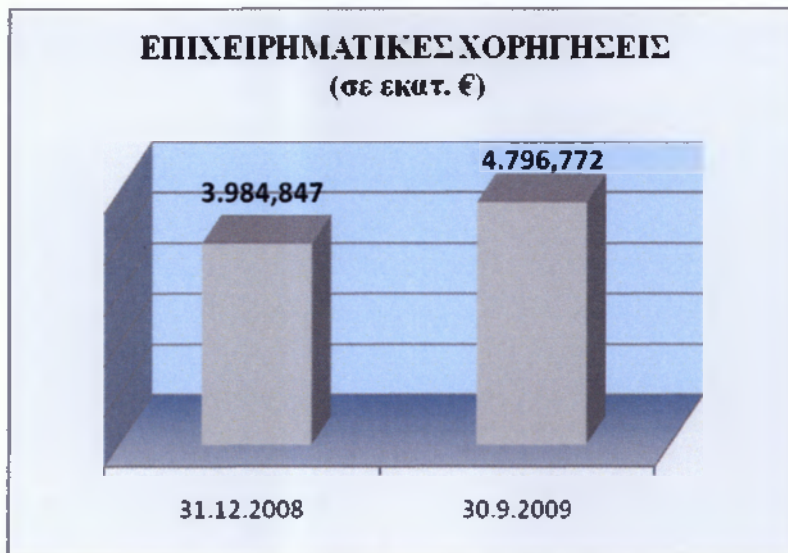
Οι φάκελοι των χρηματοδοτούμενων πελατών ακολουθούν τυποποιημένη παρουσίαση των στοιχείων, ακολουθώντας την δομή των ειδικών εντύπων που συμπληρώνονται σε κάθε χρηματοδοτικό πρόγραμμα. Οι προτάσεις των καταστημάτων καθώς και η τελική εισήγηση τους, υπογράφονται από τον διευθυντή ή τον υποδιευθυντή του καταστήματος. Οι κεντρικές υπηρεσίες αφού παραλάβουν τις προτάσεις των καταστημάτων εξετάζουν την πληρότητα των στοιχείων τους και εισηγούνται βάσει της ηλεκτρονικής αξιολόγησης την τελική πρόταση χρηματοδότησης προς τα αρμόδια κάθε φορά εγκριτικά όργανα, τα οποία λαμβάνουν την τελική απόφαση για την έγκριση ή μη της χρηματοδότησης.

2.9. Χρηματοδοτήσεις προς επιχειρήσεις

Η παράθεση στοιχείων που αφορούν το ύψος των παρεχόμενων κεφαλαίων στην επιχειρηματική χρηματοδότηση, δημιουργούν μια σφαιρική απεικόνιση της πολιτικής της Τράπεζας, συνδυαζόμενη με τα στοιχεία που παρατέθηκαν προηγουμένως. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται αντλήθηκαν από το εσωτερικό δίκτυο ενημέρωσης και πληροφόρησης της Τράπεζας και αφορούν το πρώτο εννεάμηνο του 2009.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, τα χορηγούμενα κεφάλαια προς επιχειρήσεις αποτελούν τη πλειοψηφία των χορηγούμενων κεφαλαίων της Τράπεζας, αντιπροσωπεύοντας κατά τη 30.9.2009 το 36,2% του συνολικού χαρτοφυλακίου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.9.1: ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ

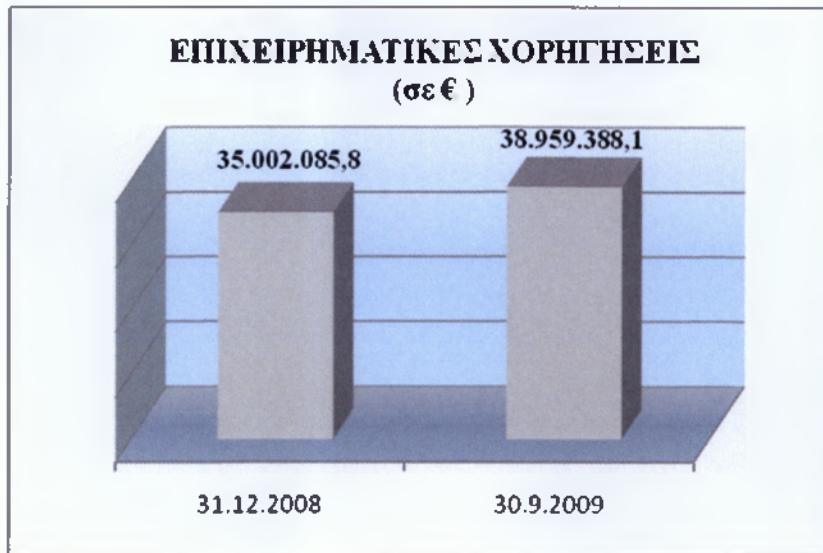

Πιο συγκεκριμένα όπως παρατηρούμε στο διάγραμμα κατά την 30.9.2009, οι χρηματοδοτήσεις προς επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών μισθώσεων) του συνόλου του δικτύου των καταστημάτων, ανέρχονταν σε 4.796,77 εκατ. € σε σύγκριση με τα 3.984,84 εκατ. της 31.12.2008, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξεως των 812 εκατομμυρίων ευρώ ή ποσοστιαία αύξηση 20,3% σε χρονικό διάστημα που η ελληνική οικονομία ταλανιζόταν από κρίση. Συμπεραίνουμε βάσει αυτών των στοιχείων ότι η πολιτική παροχής χρηματοδότησης προς επιχειρήσεις δεν περιορίστηκε, στηριζόμενη κυρίως στην αξιολόγηση των αιτημάτων με βάση τα καθορισμένα κριτήρια και όχι στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Βέβαια πρέπει να σημειωθεί ότι η Εθνική συμμετείχε ενεργά στα προγράμματα χρηματοδότησης επιχειρήσεων που παρέχονταν προς επιχειρήσεις με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, που εξηγεί ίσως ως ένα βαθμό, την πιστωτική επέκταση της επιχειρηματικής χρηματοδότησης των καταστημάτων του δικτύου της.

Κατάστημα Χαλκίδας

Σύμφωνα με τα στοιχεία, η ίδια πολιτική πιστωτικής επέκτασης, με περιορισμένο όμως ποσοστό στις επιχειρηματικές χρηματοδοτήσεις, ακολουθήθηκε και στο κατάστημα της Χαλκίδας κατά την ίδια εξεταζόμενη περίοδο. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται, αφορούν χορηγούμενες χρηματοδοτήσεις περιλαμβάνοντας και τις συμβάσεις των χρηματοδοτικών συμβάσεων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.9.2: ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Όπως προκύπτει από το διάγραμμα οι επιχειρηματικές χορηγήσεις του καταστήματος Χαλκίδας μεταβλήθηκαν, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 4 εκατομμύρια ευρώ περίπου, η οποία ανέρχεται σε ποσοστιαία αύξηση της τάξεως του 11%, μικρότερου βαθμού σε σχέση με τη γενική τάση του συνόλου των καταστημάτων. Η υστέρηση κατά 9% σε σχέση με τη συνολική πιστωτική επέκταση της Τράπεζας προς τις επιχειρήσεις, αιτιολογείται από το γεγονός ότι το συγκεκριμένο κατάστημα αποτελεί τη κορωνίδα στη περιφερειακή διεύθυνση στην οποία ανήκει, βάσει του ύψους των χρηματοδοτήσεων προς επιχειρήσεις. Εξαιτίας του υψηλού ύψους του χαρτοφυλάκιο των επιχειρηματικών δανείων σε σύγκριση με τα υπόλοιπα καταστήματα³⁹ της περιφέρειας, η πιστωτική του επέκταση βαίνει μεν αυξανόμενη, αλλά με πιο συντηρητικό ρυθμό.

³⁹ Το δεύτερο τη τάξει κατάστημα της περιφέρειας βάσει των χορηγήσεων, έχει ύψος χορηγήσεων προς επιχειρήσεις 26 περίπου εκατ. ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας

3.1. Στοιχεία έρευνας

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται σε αυτό το κεφάλαιο είναι αποτέλεσμα της συλλογής στοιχείων μέσω ερωτηματολογίων, συμβάλλοντας στην εξακρίβωση της χρηματοδοτικής πολιτικής της Εθνικής Τράπεζας. Τα αποτελέσματα προήλθαν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων, τα οποία συμπληρώθηκαν κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 21^{ης} και 29^{ης} Σεπτεμβρίου του 2009, από τα εξειδικευμένα στελέχη επιχειρηματικών χορηγήσεων και τον διευθυντή του καταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στη πόλη της Χαλκίδας. Το δείγμα της έρευνας χαρακτηρίζεται αντιπροσωπευτικό για την απεικόνιση της πραγματικής εικόνας της πιστοδοτικής πολιτικής, καθώς για τη συμπλήρωση του κλήθηκαν στελέχη που ναι μεν απασχολούνται στο ίδιο κατάστημα, αλλά παρουσιάζει εξαιρετικό ερευνητικό ενδιαφέρον, η διερεύνηση της διαφοροποίησης των απόψεων τους. Επιπλέον, επιδιώκεται η διαπίστωση των κριτηρίων και των τακτικών που ακολουθούν τα χρηματοδοτικά στελέχη του καταστήματος, στηριζόμενοι στο γεγονός ότι ενασχόληση τους αποτελεί αποκλειστικά η αξιολόγηση επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι τα στελέχη αυτά έχουν πολυετή εμπειρία στον τομέα αυτό και έχουν έλθει αντιμέτωποι με πλήθος προτάσεων χρηματοδότησης, κατανοώντας έτσι την αντιμετώπιση της Τράπεζας προς τις επιχειρηματικές προτάσεις χρηματοδότησης.

Το ερωτηματολόγιο που κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι συμμετέχοντες αποτελείται από οκτώ ερωτήσεις κλειστού τύπου, εκ των οποίων οι τέσσερις απαντήθηκαν βάσει κλίμακας με διαβάθμιση ένα (πολύ μικρός βαθμός) έως πέντε (πολύ μεγάλος βαθμός), ώστε να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν ευρεία δυνατότητα επιλογής. Οι ερωτήσεις που τέθηκαν βασίζονταν σε ποιοτικές παραμέτρους ώστε να εξετασθούν όλοι οι πιθανοί παράγοντες που λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την αξιολόγηση επιχειρήσεων, καθώς τα ποσοτικά κριτήρια που τίθενται από την Τράπεζα ομαδοποιούν τις επιχειρήσεις και τις αξιολογούν στην ίδια βάση χρησιμοποιώντας σταθμισμένα κριτήρια. Επιπροσθέτως, τα ποσοτικά κριτήρια είναι ευμετάβλητα και αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από τη Τράπεζα, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στην επιχειρηματική αγορά, ενώ με την καταγραφή των ποιοτικών κριτηρίων επιχειρείται η πληρέστερη κατανόηση της πολιτικής της Τράπεζας και κατ' επέκταση της πολιτικής που επικρατεί στην ελληνική

χρηματοπιστωτική αγορά. Ο τρόπος παρουσίασης που ακολουθείται είναι όσο το δυνατόν παραστατικός, ακολουθώντας τη ροή των ερωτήσεων, όπως αυτές τέθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου και αναλύοντας τα εκάστοτε αποτελέσματα με τη χρήση διαγραμμάτων.

Επισημαίνεται ότι κάθε στέλεχος επιχειρηματικών χορηγήσεων που συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιο διακρίνεται στην αξιολόγηση αιτημάτων που προέρχονται από διαφορετικούς τομείς επιχειρηματικής ενασχόλησης και εξειδικεύεται στους τομείς αυτούς. Αξιολογώντας έτσι το σύνολο των ερωτηματολογίων εξακριβώνεται το γενικό πλαίσιο χρηματοδοτικής πολιτικής επισημαίνοντας τα κριτήρια που εξετάζονται κατά κόρον από τη Τράπεζα κατά την αξιολόγηση των χρηματοδοτικών αιτημάτων, εξάγοντας με αυτό τον τρόπο συμπεράσματα που να οδηγούν στην ολοκληρωμένη απεικόνιση της έρευνας.

3.2. Παρουσίαση και ανάλυση ευρημάτων έρευνας

Ερώτηση 1

Με τη πρώτη ερώτηση επιχειρείται να καταγραφεί το ποσοστό των επιχειρηματικών χορηγήσεων που χορηγεί η τράπεζα στις επιχειρηματικές μονάδες ως προς τις συνολικές χορηγήσεις. Οι απαντήσεις στην ερώτηση αυτή δεν μεταβάλλονται, καθώς αναφέρονται σε μία τράπεζα και το ποσοστό είναι συγκεκριμένο για όλους τους ερωτηθέντες. Η ερώτηση αυτή τέθηκε για να διαπιστωθεί το ποσοστό του χαρτοφυλακίου δανείων της Τράπεζας, που αποτελούν τα επιχειρηματικά δάνεια.

Το ποσοστό των επιχειρηματικών δανείων ως προς το σύνολο του συνολικού δανειακού χαρτοφυλακίου του συγκεκριμένου καταστήματος ανέρχεται κατά προσέγγιση στο 40%. Διαπιστώνεται ότι το ποσοστό του καταστήματος εναρμονίζεται με τη συνολική χρηματοδοτική πολιτική της Τράπεζας καθώς σύμφωνα με στοιχεία πληροφόρησης που παρέχονται μέσω του εσωτερικού δικτύου στους υπαλλήλους χρηματοδοτήσεων, κατά την 30.9.2009 ο εγχώριος δανεισμός προς επιχειρήσεις αντιπροσώπευε το 36,2% του συνολικού εγχώριου δανειακού χαρτοφυλακίου.

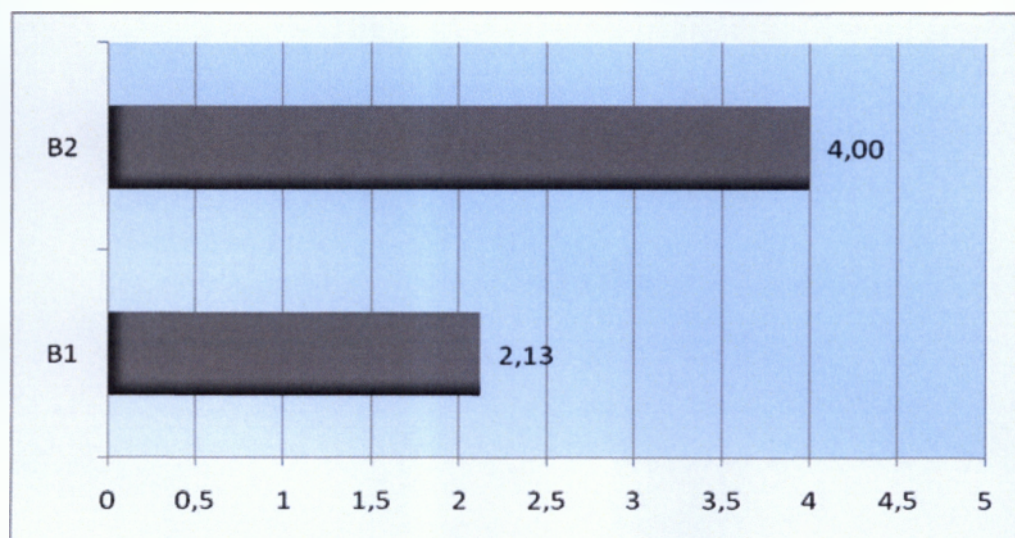
Βάσει της απάντησης προκύπτει ότι το ποσοστό των επιχειρηματικών δανείων κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα συγκρινόμενη με τις υπόλοιπες χρηματοδοτήσεις, δείγμα του δισταγμού διεύρυνσης των χρηματοδοτούμενων επιχειρηματικών πελατών. Η πλειοψηφία του δανειακού χαρτοφυλακίου αφορά χρηματοδότηση ιδιωτών, καθώς οι χρηματοδοτήσεις προς τις κατηγορίες αυτές είναι πιο προσοδοφόρες και ενέχουν μικρότερους κινδύνους για την Τράπεζα. Μολονότι οι αιτήσεις επιχειρήσεων για χρηματοδότηση τον τελευταίο χρόνο υπερκαλύπτουν τις αιτήσεις ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων, η συσχέτιση ανάμεσα στις δύο κατηγορίες συγκρινόμενες με βάση το ποσοστό του δανειακού χαρτοφυλακίου που αντιπροσωπεύουν δεν μεταβάλλεται καταδεικνύοντας την επιφύλαξη με την οποία αντιμετωπίζονται από την Τράπεζα οι αιτήσεις παροχής χρηματοδότησης από τις επιχειρήσεις. Επισημαίνεται επίσης το γεγονός, ότι το συγκεκριμένο κατάστημα καλύπτει τη στοχοθεσία που τίθεται από τις υπηρεσίες της Τράπεζας για την παροχή επιχειρηματικών δανείων, στοιχείο που φανερώνει ότι το 40% αποτελεί τη μέγιστη τιμή που είναι δυνατόν να ανέλθει το ποσοστό των χορηγούμενων επιχειρηματικών κεφαλαίων ως προς το σύνολο των χρηματοδοτήσεων.

Ερώτηση 2

Η ερώτηση αυτή διερευνά το βαθμό ευκολίας παροχής των επιμέρους επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων, παρέχοντας πληροφόρηση για την διαφοροποίηση των κριτηρίων και κατά πόσο μεταβάλλεται η πολιτική της Τράπεζας σχετιζόμενη με το εκάστοτε αίτημα χρηματοδότησης. Τα αποτελέσματα καταγράφονται στο κάτωθι διάγραμμα υπολογίζοντας τη μέση τιμή των απαντήσεων, οι οποίες κυμαίνονταν από το 1, που αντιστοιχούσε στο βαθμό με μεγάλη δυσκολία, έως το 5 που αντιστοιχούσε στον βαθμό, με μεγάλη ευκολία. Τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής ομαδοποιήθηκαν και παρουσιάζονται στα διαγράμματα με τέτοιο τρόπο ώστε να συγκρίνονται μεταβλητές με αντιθετικά στοιχεία.

Διάγραμμα 2.1.

Χρηματοδότηση νέων – λειτουργούντων επιχειρήσεων

B1: Χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων

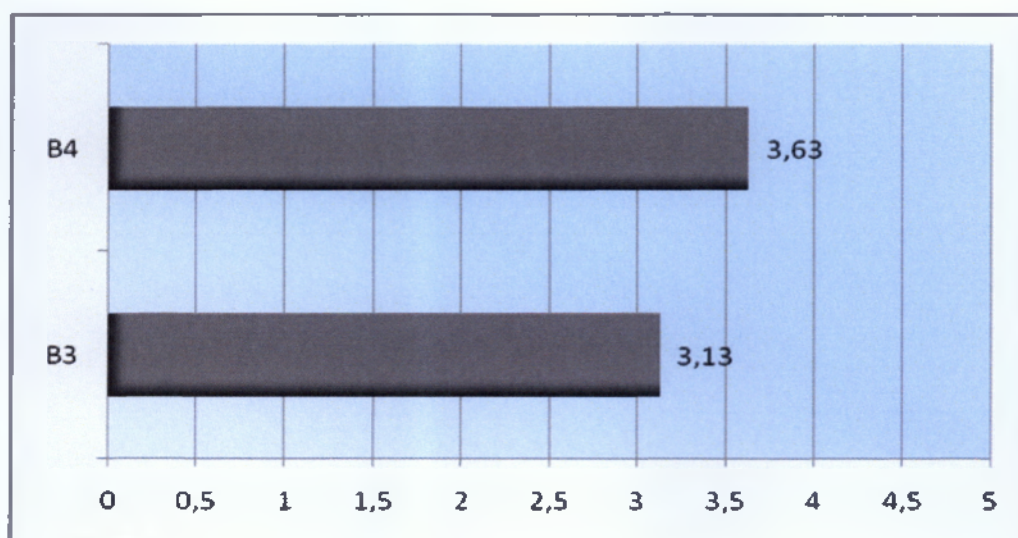
B2: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων με πολλά χρόνια λειτουργίας στην αγορά

Στο διάγραμμα αυτό αποτυπώνεται γλαφυρά η πολιτική της Τράπεζας όσον αφορά τη παροχή χρηματοδότησης προς νέες επιχειρήσεις. Συγκρίνοντας τους δύο δείκτες, παρατηρείται ότι ο μέσος όρος της ευκολίας που παρέχεται η χρηματοδότηση προς επιχειρήσεις με επιχειρηματικό παρελθόν αρκετών χρόνων (B2) είναι σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο μέσο όρο που αφορά τις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις (B1). Είναι ξεκάθαρο ότι η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις με χρόνιο ιστορικό

λειτουργίας είναι ευκολότερη και αυτό ερμηνεύεται ως επιδίωξη της Τράπεζας να έχει μακροχρόνια εικόνα των οικονομικών στοιχείων της αξιολογούμενης επιχείρησης, ώστε να διασφαλίσει σε μεγάλο βαθμό ότι η παροχή της χρηματοδότησης θα έχει ομαλή αποπληρωμή. Βέβαια αυτή η πολιτική έρχεται σε αντιδιαστολή με την πραγματική εικόνα της επιχειρηματικής αγοράς, καθώς η ζήτηση τραπεζικής χρηματοδότησης εκ μέρους των επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερη στα πρώτα στάδια της δραστηριοποίησης τους, ώστε να επιτύχουν την περαιτέρω ανάπτυξη τους.

Διάγραμμα 2.2.

Χρηματοδότηση μικρομεσαίων – μεγάλων επιχειρήσεων

B3: Χρηματοδότηση Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

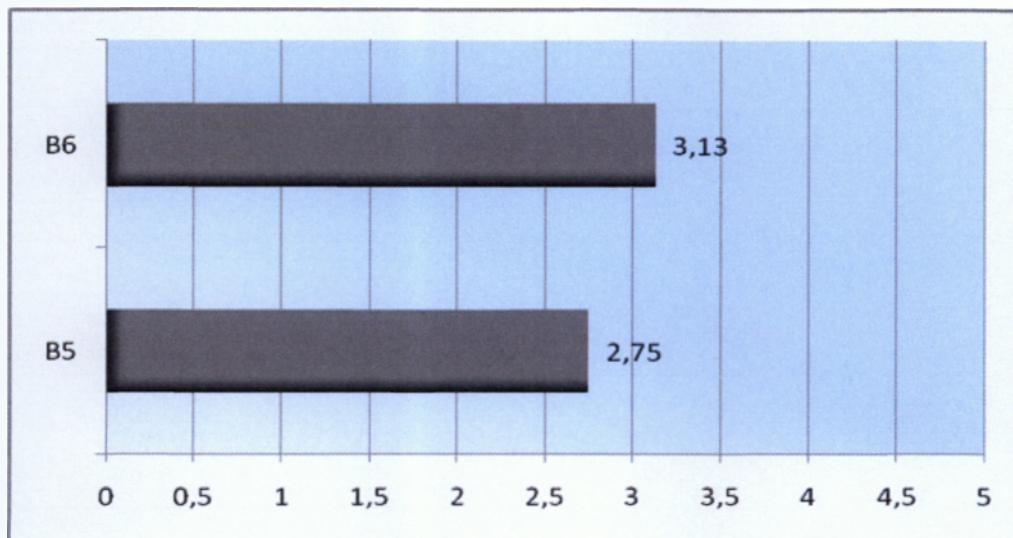
B4: Χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων

Βάσει του παραπάνω διαγράμματος διαπιστώνουμε ότι η απόκλιση στην ευκολία χρηματοδότησης ανάμεσα στις μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι της τάξεως της μισής μονάδας. Αυτό καταδεικνύει ότι τα κριτήρια που λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων αφορούν περισσότερο τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης και όχι σε μεγάλο βαθμό το μέγεθος της. Αυτό αιτιολογείται στη βάση ότι η πλειονότητα των αιτημάτων χρηματοδότησης που δέχεται η Τράπεζα προέρχεται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο ανταγωνισμός των πιστωτικών ιδρυμάτων για την προσέλκυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων οδήγησε τις Τράπεζες στην μεταστροφή της πολιτικής τους ως προς την αντιμετώπιση των αιτημάτων που προέρχονται από τέτοιου

είδους επιχειρήσεις και πλέον το μέγεθος της επιχείρησης δεν αποτελεί “διαβατήριο” για την παροχή χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 2.3.

Χρηματοδότηση εμπορικών – βιομηχανικών επιχειρήσεων

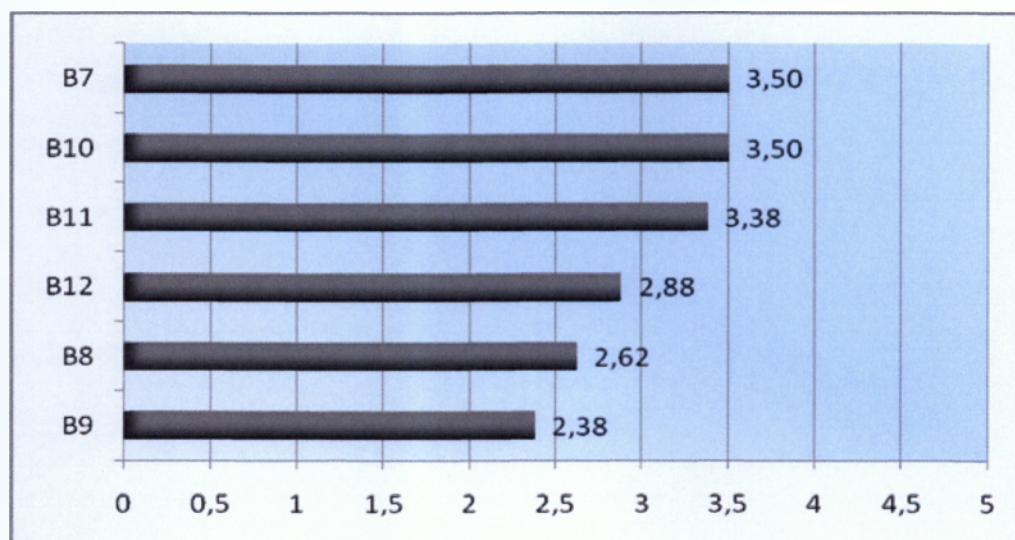
B5: Χρηματοδότηση εμπορικών επιχειρήσεων

B6: Χρηματοδότηση βιομηχανικών επιχειρήσεων

Η σύγκριση των μέσων όρων για τις δύο κύριες διακρίσεις επιχειρήσεων, καταδεικνύει ότι η χρηματοδότηση στις βιομηχανικές επιχειρήσεις παρέχεται με περισσότερη ευκολία σε σύγκριση με τις εμπορικές επιχειρήσεις. Η βιωσιμότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων, καθώς και η παροχή μεγαλύτερων εξασφαλίσεων (κτήρια, εξοπλισμός) από αυτές, οδηγούν τη Τράπεζα στην έγκριση της δανειοδότηση τους με μεγαλύτερη ευκολία, παρατηρώντας όμως ότι η διαφορά στο μέσο όρο δεν είναι μεγάλη και οι εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται να μεν με μεγαλύτερη επιφύλαξη, χωρίς όμως δυσχέρεια. Η στάση αυτή αιτιολογείται και από τους περισσότερους κινδύνους που ενδεχομένως να αναλαμβάνει η Τράπεζα χρηματοδοτώντας εμπορικές επιχειρήσεις, καθώς η δραστηριότητα τους παρουσιάζει μεταβολές και δεν στηρίζεται σε παραγωγικές μονάδες.

Διάγραμμα 2.4.

Χρηματοδότηση λειτουργιών επιχείρησης

B7: Χρηματοδότηση για επέκταση της επιχείρησης

B8: Χρηματοδότηση για ανάπτυξη νέων προϊόντων

B9: Χρηματοδότηση εξαγορών/συγχωνεύσεων κ.τ.λ.

B10: Χρηματοδότηση καθημερινών αναγκών των επιχειρήσεων (ρευστότητα, εξόφληση απαιτήσεων κ.τ.λ. –Κεφάλαιο Κίνησης)

B11: Χρηματοδότηση για αγορά παγίων (κτήρια, μηχανήματα κ.λ.π.)

B12: Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των στελεχών χρηματοδότησης, η παροχή χρηματοδότησης για την επέκταση των επιχειρήσεων, καθώς και για την κάλυψη των τρεχουσών υποχρεώσεων τους, παρέχεται σε μεγαλύτερο βαθμό ευκολίας από τη Τράπεζα. Με μεγαλύτερη δυσκολία χρηματοδοτούνται τα σχέδια που αφορούν περιπτώσεις συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων και αύξηση της παραγωγής μέσω της ανάπτυξης νέων προϊόντων, ενώ με μικρό βαθμό ευκολίας παρέχεται και η χρηματοδοτική μίσθωση.

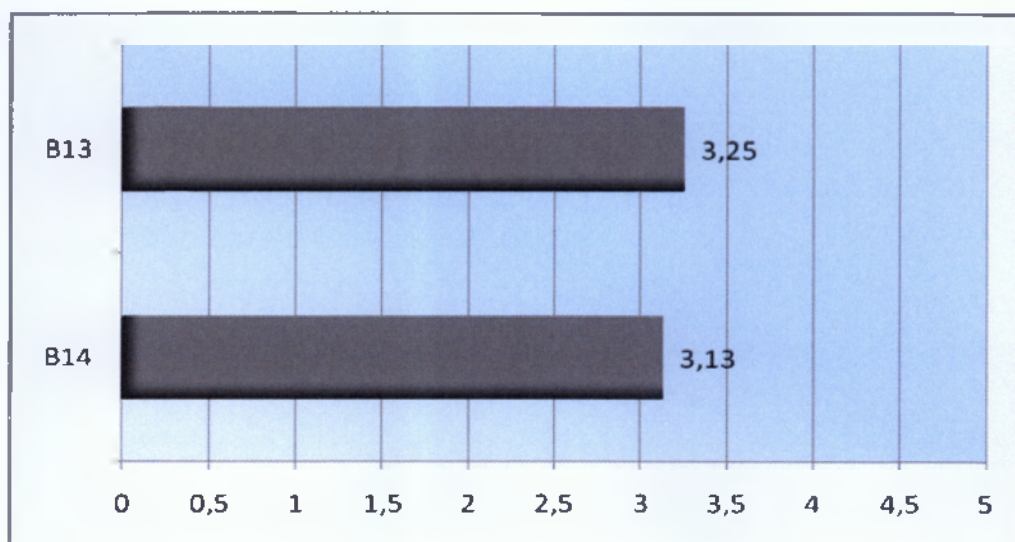
Η δυσκολία παροχής χρηματοδότησης για συγχωνεύσεις / εξαγορές έγκειται στο γεγονός ότι τα σχέδια αυτά, θεωρείται ότι ενέχουν κινδύνους κατά την πραγματοποίησή τους αν και η υλοποίησή τους οδηγεί σε ισχυροποίηση της θέσης της επιχείρησης στην αγορά. Ο χαμηλός μέσος όρος στην απάντηση αιτιολογείται ίσως από την έλλειψη γνώσης για την αξιολόγηση μελλοντικών επιχειρηματικών σχεδίων και στη μη κατάρτιση εκ μέρους της Τράπεζας οικονομοτεχνικών μελετών για το εκάστοτε αίτημα αυτού του είδους. Παρατηρείται επίσης ότι η παροχή χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν παρέχεται με μεγάλη ευκολία αν και η ιδιοκτησία των μισθίων παραμένει στη Τράπεζα αποδίδοντας σταθερή

μηνιαία απόδοση, που αιτιολογείται από την υπολειμματική αξία τους στο τέλος της χρονικής περιόδου μίσθωσης.

Τα σχέδια που αφορούν τις επεκτατικές βλέψεις της επιχείρησης χρηματοδοτούνται με μεγαλύτερη ευκολία καθότι παρέχουν εν τη γενέσει τους τις απαραίτητες εξασφαλίσεις για την Τράπεζα. Βέβαια είναι οξύμωρο να παρέχεται χρηματοδότηση για την επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων χωρίς να συνοδεύεται από χρηματοδότηση για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, καταδεικνύοντας ότι η πολιτική χρηματοδότησης δεν ακολουθείται από αξιολόγηση ποιοτικών κριτηρίων αλλά κατά βάση στηρίζεται σε εμπράγματα εξασφαλίσεις.

Διάγραμμα 2.5.

Χρονικό διάστημα χρηματοδότησης

B13: Βραχυχρόνια χρηματοδότηση (ένα έως πέντε έτη)

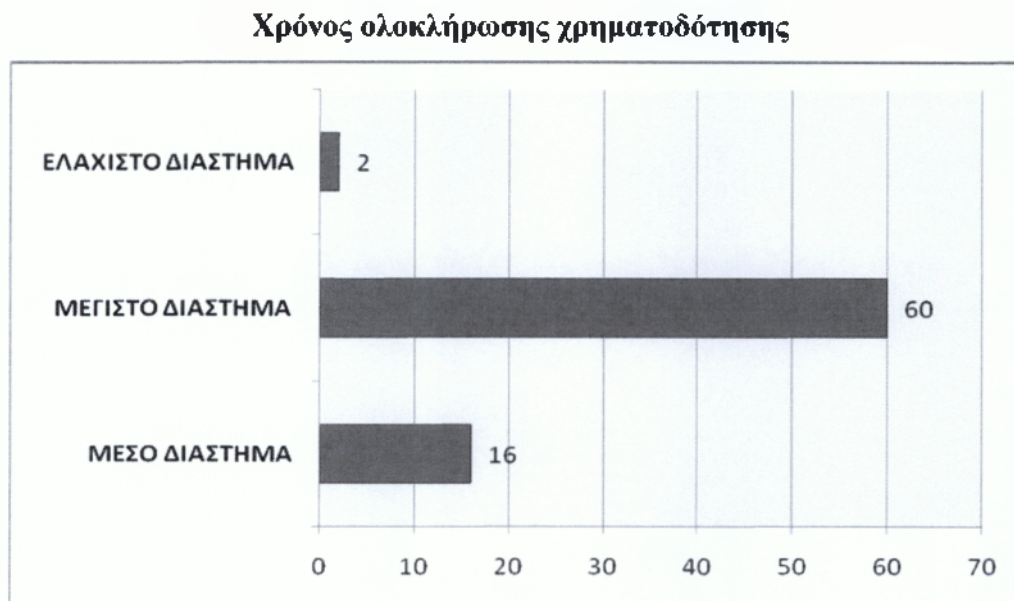
B14: Μακροχρόνια Χρηματοδότηση (μεγαλύτερη των πέντε ετών)

Από την ανάλυση των μέσων όρων του διαγράμματος παρατηρείται ότι η Τράπεζα επιλέγει σε μεγαλύτερο βαθμό τη χρηματοδότηση αιτημάτων με βραχύ χρόνο αποπληρωμής με μικρή βέβαια διαφοροποίηση σε σχέση με τη παροχή μακροχρόνιας χρηματοδότησης. Συμπεραίνεται από τις απαντήσεις ότι ο χρόνος αποπληρωμής του δανείου δεν αποτελεί παράγοντα που να διαφοροποιήσει το βαθμό ευκολίας για την παροχή χρηματοδότησης αν και η επιτοκιακή πολιτική συνδέεται με το χρόνο αποπληρωμής.

Ερώτηση 3

Στην ερώτηση αυτή διερευνήθηκε το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση της διαδικασίας παροχής χρηματοδότησης με αναφορά στο μέσο, στο μέγιστο και στο ελάχιστο διάστημα. Το χρονικό διάστημα στο οποίο αναφερόταν η ερώτηση αφορούσε από την υποβολή της αίτησης μέχρι την ανάληψη του δανείου από την επιχείρηση. Μέσω των απαντήσεων ερευνάται ο χρόνος που θα χρειαστεί ένα επιχειρηματικό σχέδιο για να αποσπάσει την χρηματοδότηση από την Τράπεζα ώστε να διαπιστωθεί αν αποτελεί αρνητικό παράγοντα για την υλοποίηση του.

Διάγραμμα 3

Οι απαντήσεις που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση βασίζονταν και στην εμπειρία του κάθε στελέχους στο τομέα επιχειρηματικής χρηματοδότησης που δραστηριοποιείται, καθώς ο χρόνος έγκρισης διαφοροποιείται σε κάθε χρηματοδοτικό πρόγραμμα. Με αυτόν τον τρόπο η εξαγωγή των στοιχείων οδηγεί στην αντικειμενική εξακρίβωση του χρόνου επεξεργασίας των αιτημάτων. Όπως παρατηρείται και από το διάγραμμα το μέσο διάστημα που θα παρέλθει για να λάβει κάποια επιχειρηματική μονάδα, χρηματοδότηση από την Εθνική Τράπεζα είναι οι 16 ημέρες, που αποτελεί αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα για τις σύγχρονες αντιλήψεις περί τραπεζικής χρηματοδότησης, αφού οι επιχειρήσεις επιζητούν την όσο το δυνατόν ταχύτερη εκταμίευση των δανείων. Στη προκειμένη περίπτωση ο ελάχιστος χρόνος που θα απαιτηθεί είναι 2 ημέρες, καθώς παρέχονται χρηματοδοτικά

προγράμματα με ταχείες διαδικασίες διεκπεραίωσης που αφορούν όμως αξιόπιστους πελάτες. Το μέγιστο διάστημα των 60 ημερών αναφέρεται σε αιτήματα μεγάλου ύψους χρηματοδότησης για τα οποία απαιτείται ενδελεχής αξιολόγηση και εξέταση των κριτηρίων.

Συμπεραίνεται ότι λόγω της προσαρμογής στις σύγχρονες αντιλήψεις περί τραπεζικών χρηματοδοτήσεων, το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την χρηματοδότηση έχει συμπεστεί, περιλαμβάνοντας ταυτόχρονα και όλες τις αξιολογικές διαδικασίες. Στο περιορισμό των ημερών έγκρισης έχει συμβάλει και η τεχνολογική προσαρμογή της Τράπεζας καθώς οι αιτήσεις αξιολογούνται πλέον με υπολογιστικά μοντέλα.

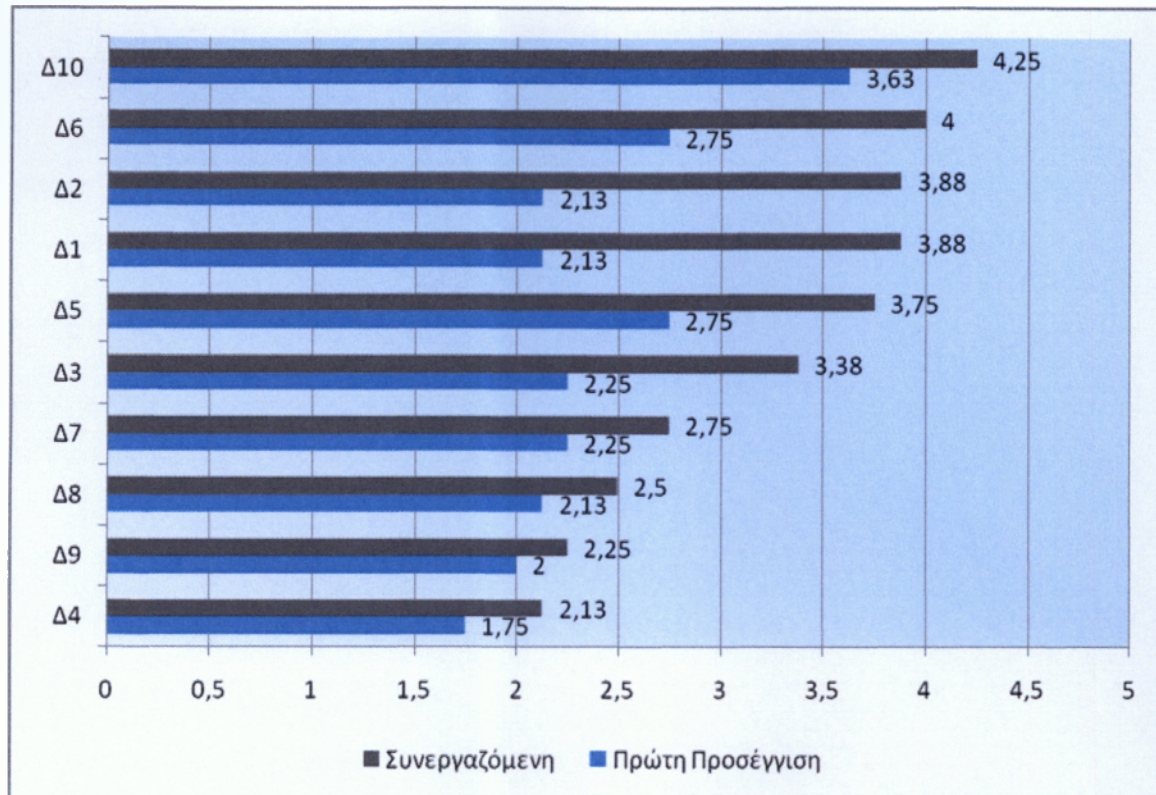
Ερώτηση 4

Η ερώτηση αυτή διερευνά ποιες υπηρεσίες και σε τι βαθμό παρέχονται στις ήδη συνεργαζόμενες επιχειρήσεις σε αντιδιαστολή με επιχειρήσεις που έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με τη Τράπεζα. Συνεργαζόμενες επιχειρήσεις νοούνται αυτές που έχουν συμπληρώσει ήδη δυο έτη συνεργασίας, χρόνο που ορίζει και η ίδια η Τράπεζα, ώστε να θεωρήσει ότι μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την γενική εικόνα της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης θα βοηθήσουν στην κατανόηση της επιρροής που έχει η χρονική σχέση της Τράπεζας με τις επιχειρήσεις στη χρηματοδότηση των δευτέρων, καθώς οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να αξιολογήσουν ταυτόχρονα το βαθμό που οι παρεχόμενες υπηρεσίες παρέχονται στις δύο αυτές κατηγορίες επιχειρήσεων. Οι πιθανές απαντήσεις κυμαίνονταν σε κλίμακα η οποία είχε ως αρχικό σημείο το 1 που αντιστοιχούσε στη μη παροχή των υπηρεσιών και μέγιστο το 5, το οποίο υπεδείκνυε την παροχή υπηρεσιών σε μεγάλο βαθμό. Η παράθεση στο ερωτηματολόγιο των δύο κατηγοριών παρέχει τη δυνατότητα της σύγκρισης στο ίδιο πεδίο, της πολιτικής που εφαρμόζει η Τράπεζα σε νέους πελάτες και υφιστάμενους και τα αποτελέσματα δίνουν το στίγμα αυτής της πολιτικής.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί πραγματοποιείται διττή παρουσίαση των μέσων όρων των δύο κατηγοριών επιχειρήσεων, ώστε να κατανοηθεί η διαφορά ως προς τον βαθμό παροχής υπηρεσιών προς την υφιστάμενη πελατεία, σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις που προσεγγίζουν για πρώτη φορά τη Τράπεζα.

Διάγραμμα 4.1.

Παροχή υπηρεσιών σε συνεργαζόμενες και πρώτης προσέγγισης επιχειρήσεις

Δ1: Μεγαλύτερη παροχή χρηματοδότησης

Δ2: Ευέλικτο καθορισμό εγγυήσεων

Δ3: Ευέλικτο καθορισμό επιτοκίων

Δ4: Καθυστερήσεις πληρωμών

Δ5: Δικαίωμα υπεραναλήψεων (overdraft)

Δ6: Παροχή χρηματοοικονομικής επίβλεψης της επιχείρησης

Δ7: Παροχή υπομονετικής χρηματοδότησης

Δ8: Παροχή νομικών υπηρεσιών

Δ9: Συμβουλές σε θέματα Μάρκετινγκ

Δ10: Συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων προϊόντων

Βάσει των απαντήσεων που παρουσιάζονται στο παραπάνω διάγραμμα, συμπεραίνουμε ότι η ειδοποιός διαφορά στη παροχή υπηρεσιών είναι το χρονικό διάστημα συνεργασίας Τράπεζας- επιχείρησης. Η μεγαλύτερη διαφορά στο μέσο όρο των απαντήσεων για τις δύο κατηγορίες διαπιστώνεται στην ευχέρεια παροχής μεγαλύτερης χρηματοδότησης και στον βαθμό καθορισμού των εγγυήσεων. Η χρονική διάρκεια της συνεργασίας εξετάζεται ως

σημαντική παράμετρος για το καθορισμό του ύψους της χρηματοδότησης και οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις έχουν τον πρώτο λόγο σε μεγάλου ύψους αιτήματα δανεισμού. Επίσης οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις φαίνεται να ευνοούνται στο τομέα του καθορισμού των εξασφαλίσεων, καθώς παρέχεται προς αυτές ευελιξία σε μεγαλύτερο βαθμό κατά τον προσδιορισμό τους, σε αντίθεση με τον προσδιορισμό των εξασφαλίσεων που αφορά επιχειρήσεις νέας συνεργασίας. Η ευελιξία στην παροχή εγγυήσεων αποτελεί ένα διαπραγματευτικό πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις, καθώς μπορούν να μεταβάλουν το απαιτούμενο ύψος αυτών, σε περίπτωση που η Τράπεζα έχει διαπιστώσει ομαλή συνεργασία.

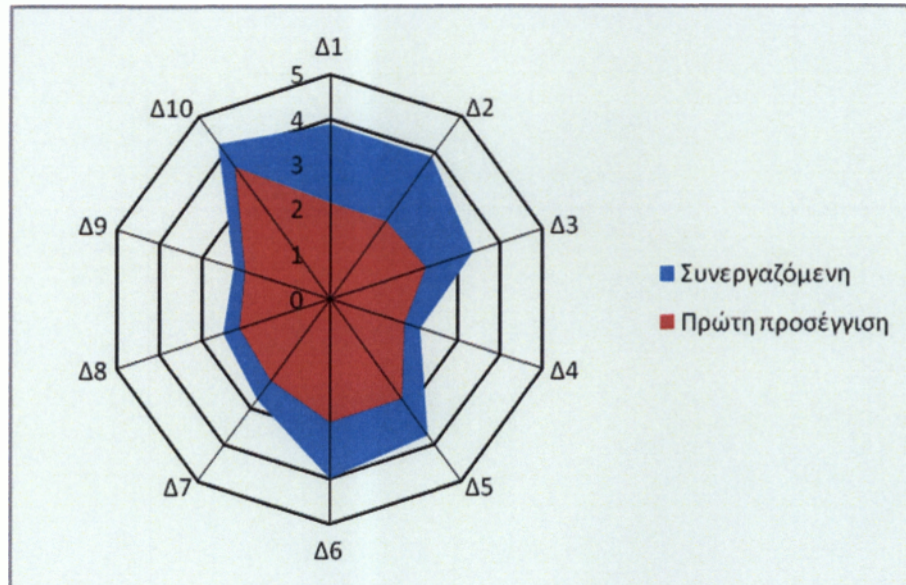
Η μικρότερη διαφορά μεταξύ των δύο κατηγοριών, με ταυτόχρονο βαθμό δυσκολίας ως προς τη παροχή τους, παρατηρείται στις υπηρεσίες στις οποίες η Τράπεζα δεν διαθέτει τεχνογνωσία και εξειδικευμένο προσωπικό για την υλοποίησή τους. Αυτές αφορούν υπηρεσίες παροχής νομικών υπηρεσιών και συμβουλές που αφορούν το χώρο του μάρκετινγκ. Η μη παροχή υπηρεσιών σε νευραλγικούς τομείς για την ανάπτυξη της επιχείρησης, όπως οι μέθοδοι μάρκετινγκ, αντιβαίνει το λογικό ενδιαφέρον που θα έπρεπε υπό φυσιολογικές συνθήκες να επιδεικνύει η Τράπεζα, καθώς ο επιτυχημένος σχεδιασμός και η διάθεση νέων προϊόντων συμβάλλουν στην υγιή οικονομική λειτουργία της επιχείρησης. Άλλωστε η ανάπτυξη της επιχείρησης θα οδηγήσει στην ομαλή επιστροφή των κεφαλαίων. Παρά ταύτα η Τράπεζα δεν φαίνεται να επενδύει σε τέτοιου είδους τομείς, καθώς απαιτείται προσωπικό με πείρα σε ποιοτικές επιστήμες, αναγκάζοντας την επιχείρηση να απευθυνθεί σε εξωτερικούς συνεργάτες με ότι αυτό μπορεί να συνεπάγεται για την ορθή μελέτη τέτοιων παραμέτρων.

Σε μεγαλύτερο βαθμό παρέχονται οι υπηρεσίες που αφορούν την βελτίωση των παρεχόμενων προγραμμάτων μέσω της συνεργασίας με τους χρηματοδοτούμενους, υφιστάμενους και νέους πελάτες. Αυτό καταδεικνύει ότι η Τράπεζα επιθυμεί, όσο είναι αυτό δυνατόν, τη προσαρμογή των προγραμμάτων στον εκάστοτε δανειολήπτη, παρέχοντας του τη δυνατότητα να κατευθύνει ως ένα βαθμό το πρόγραμμα ανάλογα με τις ανάγκες του. Η υπηρεσία που η Τράπεζα παρουσιάζεται ανένδοτη όσον αφορά την ευκολία παροχής της, είναι η καθυστέρηση των πληρωμών των υποχρεώσεων των δανειοληπτών, η οποία καθώς φαίνεται δεν γίνεται ανεκτή. Τυχόν παρέκκλιση του προγράμματος αποπληρωμής, πραγματοποιείται με δυσκολία και για τις δύο κατηγορίες επιχειρήσεων, αντανακλώντας τη πρόθεση της Τράπεζας για την ταχύτερη αποπληρωμή του δανείου.

Το επόμενο διάγραμμα “ιστού αράχνης” θα απεικονίσει τη διαφορά στην ευκολία παροχής των υπηρεσιών στις δύο κατηγορίες επιχειρήσεων, παριστάνοντας τη υπό τη μορφή διαφοράς των καλυπτόμενων χρωματιστών πεδίων.

Διάγραμμα 4.2.

Διαφορά πεδίων υφιστάμενων-νέων επιχειρηματικών πελατών

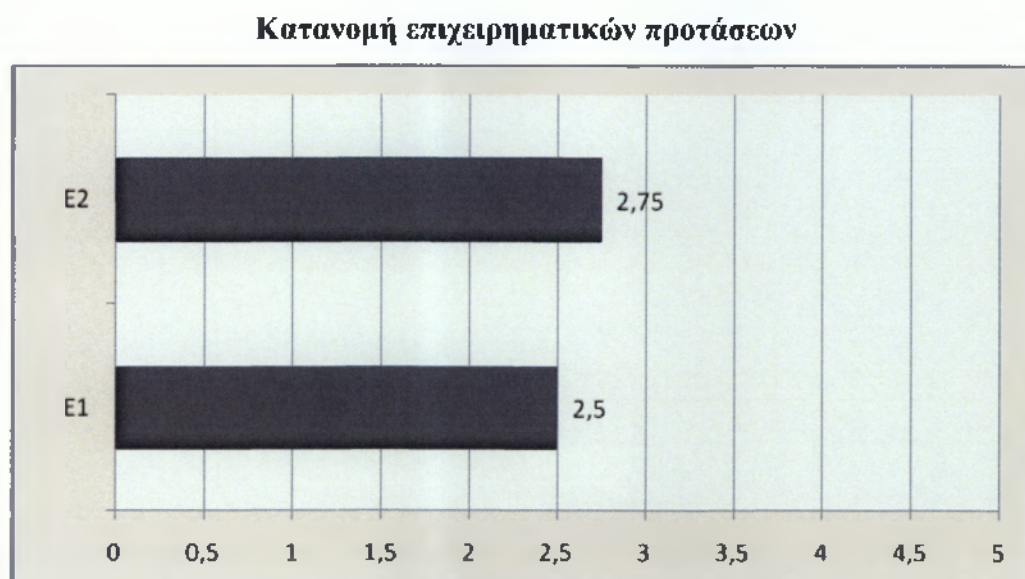
Η διαφορά στο βαθμό ευκολίας ως προς τη παροχή υπηρεσιών, απεικονίζεται παραστατικά βάσει των χρωματιστών πεδίων που καλύπτουν οι δύο κατηγορίες στο παραπάνω γράφημα, τα οποία ακολουθούν μια γενική τάση με διαφορετικές τιμές. Η πολιτική της Τράπεζας διαφοροποιείται στις συνεργαζόμενες τράπεζες, θεωρώντας πως αντιπροσωπεύουν μικρότερο κίνδυνο για την ίδια, έχοντας διαπιστωθεί ο τρόπος με τον οποίο αντεπεξέρχονται στις υποχρεώσεις τους προς αυτή. Με αυτό το δεδομένο, είναι προτιμότερο για τις υγιείς επιχειρήσεις να διατηρούν μια μακροχρόνια ομαλή συνεργασία με τη Τράπεζα, η οποία αποτελεί σε πολλούς τομείς παρεχόμενων υπηρεσιών, καταλυτικός παράγοντας για τον βαθμό ευκολίας με τον οποίο θα τις παράσχει η Τράπεζα. Στην άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις που προσεγγίζουν για πρώτη φορά τη Τράπεζα θα αντιμετωπίσουν μια γενικευμένη δυσκολία ως προς τη παροχή υπηρεσιών, που πολλές φορές μπορεί να τις αναγκάσει στην αποδοχή δυσμενέστερων όρων, ώστε να επιτευχθεί η υλοποίηση των σχεδίων τους. Η μακροχρόνια σχέση φαίνεται να αποδίδει πλεονεκτήματα και στις δύο πλευρές, διασφαλίζοντας τις αναγκαίες εγγυήσεις που χρειάζεται η Τράπεζα και παρέχοντας σε μεγαλύτερο βαθμό ευκολία παροχής των υπηρεσιών στις επιχειρήσεις.

Ερώτηση 5

Με τις απαντήσεις της ερώτησης αυτής επιχειρείται η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο διεξάγεται η κατανομή και η αξιολόγηση των αιτημάτων χρηματοδότησης στο τομέα επιχειρηματικών δανείων του καταστήματος. Οι παράμετροι αυτής της ερώτησης αφορούσαν τα κριτήρια, βάσει των οποίων πραγματοποιείται η διαδικασία αξιολόγησης στο τομέα επιχειρηματικών δανείων και σε ποιο βαθμό αυτά λαμβάνονται υπ' όψιν. Ο μέσος όρος των απαντήσεων αφορά το βαθμό της βαρύτητας των κριτηρίων κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης, με τη κλίμακα να κυμαίνεται από το 1 (πολύ μικρός βαθμός) έως το 5 (πολύ μεγάλος βαθμός).

Στο πρώτο διάγραμμα της ερώτησης παρουσιάζεται ο βαθμός βαρύτητας των κριτηρίων, βάσει των οποίων κατανέμονται τα αιτήματα, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο αναλαμβάνουν τα στελέχη τα αιτήματα χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 5.1.

E1: Κατανομή προτάσεων ανάλογα με το φόρτο εργασίας

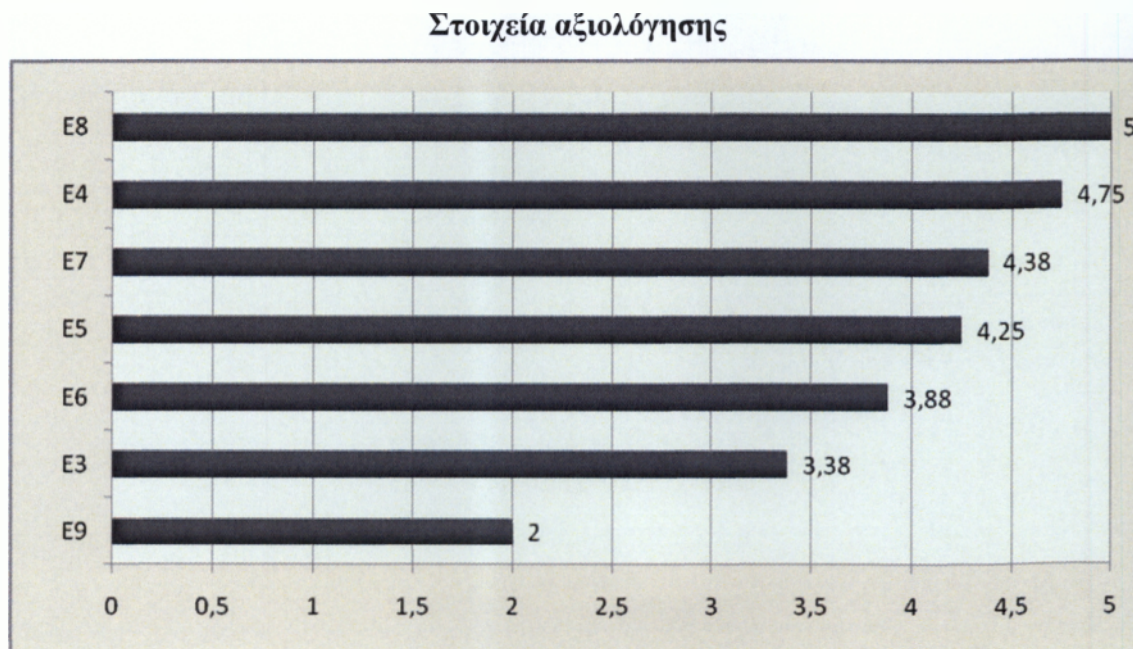
E2: Κατανομή προτάσεων ανάλογα με την ειδικευση

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των στελεχών, η κατανομή των αιτημάτων γίνεται κατά μεγαλύτερο βαθμό, βάσει της ειδικευσης των στελεχών και έπειτα ανάλογα με το βαθμό

των αιτημάτων που επεξεργάζεται κάθε στέλεχος. Η αξιολόγηση των αιτημάτων, αναμενόταν να πραγματοποιείται σύμφωνα με την ειδίκευση κάθε στελέχους σε μεγαλύτερο βαθμό, καθώς αυτό επιτρέπει την αρτιότερη εξέταση των κριτηρίων. Αντιθέτως λόγω των πολλών ομοειδών αιτημάτων, η κατανομή συνδέεται και με το σύνολο των φακέλων που εξετάζει κάθε στέλεχος, κριτήριο που ναι μεν έχει μικρότερη βαρύτητα, αλλά θα ήταν ιδανικό να λαμβανόταν σε μικρότερο βαθμό υπ' όψιν, καθώς αυτό πολλές φορές μπορεί να οδηγήσει σε μη ορθή εισήγηση, δημιουργώντας προβλήματα είτε στη Τράπεζα, είτε στον δανειολήπτη.

Στο δεύτερο διάγραμμα απεικονίζεται ο μέσος όρος των απαντήσεων που έδωσαν οι συμμετέχοντες, σχετικά με τα στοιχεία αξιολόγησης και έγκρισης των προτάσεων και τον τρόπο έγκρισης αυτών.

Διάγραμμα 5.2.

E3: Αξιολόγηση των αιτημάτων με βάση τα ίδια κριτήρια για όλα τα αιτήματα

E4: Αξιολόγηση των αιτημάτων με τη χρήση ποσοτικών δεδομένων

E5: Αξιολόγηση των αιτημάτων και με τη χρήση ποιοτικών δεδομένων

E6: Η αξιολόγηση είναι αυστηρότερη για επιχειρήσεις που είναι άγνωστες στη τράπεζα

E7: Η αξιολόγηση είναι αποτέλεσμα κοινής συνεργασίας των στελεχών του τμήματος χρηματοδότησης

E8: Η αξιολόγηση πραγματοποιείται καθ' ολοκληρίαν από κεντρική υπηρεσία

E9: Η τελική απόφαση μπορεί να εξαρτηθεί από την εισήγηση του στελέχους

Όπως παρατηρούμε από το προηγούμενο διάγραμμα, η διενέργεια της αξιολόγησης πραγματοποιείται κατά απόλυτο βαθμό, από τις κεντρικές υπηρεσίες, επηρεαζόμενη σε μικρό βαθμό από την εισήγηση του στελέχους. Οι δύο ακραίες τιμές του διαγράμματος αναπαριστούν γλαφυρά τη διαδικασία που ακολουθείται κατά την αξιολόγηση, καθώς αυτή πλέον εκτελείται σε κεντρική υπηρεσία, ακολουθούμενη όμως από την εισήγηση του καταστήματος, ειδικά αν πρόκειται για επιχείρηση υγιή οικονομικά και μεγάλου βεληνεκούς με τοπική δραστηριοποίηση. Ο αποκλεισμός του καταστήματος από την τελική απόφαση αφορά το καθορισμό του ύψους της χρηματοδότησης και την τελική έγκριση, καθώς σε όλα τα υπόλοιπα στάδια το κατάστημα είναι ενεργό και καθοριστικό κομμάτι της αξιολογικής διαδικασίας.

Τα δεδομένα που θεωρούνται μείζονος σημασίας είναι τα ποσοτικά, δηλαδή τα στοιχεία που αφορούν την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, όπως ο ετήσιος κύκλος της και το μέγεθος των πωλήσεων. Σε μικρότερο βαθμό, χωρίς μεγάλη απόκλιση από τα ποσοτικά, εξετάζονται τα ποιοτικά στοιχεία της επιχείρησης (εξειδίκευση προσωπικού, προοπτικές σχεδίου). Η Τράπεζα δείχνει πλέον να περιλαμβάνει και ποιοτικά κριτήρια στην αξιολόγηση της, εξετάζοντας τα όμως επικουρικά προς τα ποσοτικά. Άλλωστε, σύμφωνα με συμμετέχον στην έρευνα στέλεχος, σε περίπτωση αρνητικής έκβασης της ανάλυσης των ποσοτικών στοιχείων, η αίτηση απορρίπτεται ακόμα και αν οι ποιοτικοί δείκτες του σχεδίου καταδεικνύουν εξαιρετικά ευοίωνες προοπτικές για την επιχείρηση.

Συμπεραίνουμε επίσης από την παράθεση των απαντήσεων, ότι η εισήγηση του καταστήματος είναι αποτέλεσμα κοινής εργασίας, γεγονός που συμβάλλει στην όσο το δυνατόν πληρέστερη αξιολόγηση. Η διαδικασία αυτή αρκετές φορές όμως δημιουργεί σύγχυση στο επιμερισμό των εργασιών, αποκλείει όμως το ενδεχόμενο παραλείψεων εκ μέρους κάποιου στελέχους. Βέβαια πριν την τελική εισήγηση του καταστήματος, το στέλεχος που έχει την επίβλεψη της διαδικασίας, εξετάζει ενδελεχώς κάθε στοιχείο που περιλαμβάνεται στη αίτηση.

Τέλος, διαπιστώνουμε ότι τα κριτήρια δεν είναι όμοια σε κάθε αίτημα, ακολουθώντας όμως τη γενική πολιτική της Τράπεζας, ενώ σε μεγάλο βαθμό στις επιχειρήσεις για τις οποίες δεν επαρκή υπάρχει πληροφόρηση για το επιχειρηματικό τους παρελθόν, η

αξιολόγηση είναι αυστηρότερη, αποστρέφοντας πιθανούς κινδύνους σε περίπτωση παροχής χρηματοδότησης.

Ερώτηση 6

Η έκτη ερώτηση που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες, διερευνά τα στάδια που ακολουθούνται χρονικά και τακτικά κατά την αξιολογική διαδικασία των επιχειρηματικών σχεδίων. Κατά τη διαδικασία, τα στελέχη μπορούν να διαφοροποιήσουν την τακτική σειρά των σταδίων της αξιολόγησης, ακολουθώντας, μέχρι ενός σημείου την προσωπική τους κρίση, βασιζόμενοι και στο είδος της επιχείρησης που εξετάζουν.

Η σειρά παράθεσης των σταδίων της αξιολόγησης, πραγματοποιείται βάσει των αναλυμένων αποτελεσμάτων και καθορίζεται από την επικρατούσα τιμή κάθε μεταβλητής της ερώτησης. Συγκεκριμένα κάθε στάδιο τοποθετήθηκε τακτικά, λαμβάνοντας υπ' όψιν τη πλειοψηφία των τοποθετήσεων που έθεσαν οι ερωτώμενοι. Βάσει των απαντήσεων η αξιολογική διαδικασία λαμβάνει την μορφή του κάτωθι διαγράμματος.

Διάγραμμα 6

Ακολουθούμενη σειρά αξιολογικής διαδικασίας

Πρώτο στάδιο

Οι ερωτώμενοι δήλωσαν σε ποσοστό 87,5% ότι προέχει για αυτούς μια πρώτη επαφή με τους αιτούντες, ώστε να κατανοήσουν τα γενικά πλαίσια του επιχειρηματικού σχεδίου, αλλά και να διερευνήσουν τις προθέσεις τους. Η αρχική εκτίμηση όσον αφορά τον επιχειρηματία και το σχέδιο που προσκομίζει κρίνεται καθοριστική για τη συνέχεια της

διαδικασίας, καθώς όπως επισημαίνουν τα στελέχη χρηματοδοτήσεων, εξακριβώνεται το “πάθος” που διακατέχει τον επιχειρηματία για την υλοποίηση των σχεδίων του.

Δεύτερο στάδιο

Σε δεύτερο στάδιο η πλειοψηφία των ερωτώμενων σε ποσοστό 62,5%, δήλωσε ότι αναλύει και αποτιμά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της πρότασης (ύψος χρηματοδότησης, πιστοληπτική ικανότητα επιχειρηματία κ.α.), ώστε να υπολογιστεί κατά πόσο το σχέδιο είναι εφικτό στην υλοποίηση του. Εξετάζοντας σε δεύτερο στάδιο τα ποσοτικά στοιχεία του εγχειρήματος, είναι δυνατόν να απορριφθούν σχέδια χωρίς προοπτικές χρηματοδότησης, εξοικονομώντας με αυτόν τον τρόπο πολύτιμο χρόνο και για τον πελάτη και για την Τράπεζα.

Τρίτο στάδιο

Στην επόμενη φάση της διαδικασίας, οι μισοί από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι προχωρούν στην εκτίμηση των εμπράγματων εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που παρέχει ο ενδιαφερόμενος, αφού έχουν αξιολογηθεί θετικά στα προηγούμενα μέρη της αξιολόγησης. Πάρα ταύτα οι απόψεις των υπολοίπων στελεχών διαφοροποιήθηκαν με τη κοινή τακτική της Τράπεζας, δηλώνοντας ότι η εκτίμηση των εγγυήσεων υπολείπεται της τρίτης σειράς, χωρίς όμως να διαμορφώνεται σε μεγάλο ποσοστό η τάση προς μία θέση. Άλλωστε όπως έχει αναφερθεί, μετά την εξέταση των ποσοτικών δεδομένων η Τράπεζα επιθυμεί την κάλυψη του κινδύνου που αναλαμβάνει και αυτό αντανακλάται και στις διαθέσεις των στελεχών.

Τέταρτο στάδιο

Σύμφωνα με τις απαντήσεις, τα περισσότερα στελέχη εξετάζουν το μέγεθος του κινδύνου που αναλαμβάνει η Τράπεζα με τη παροχή της χρηματοδότησης, σε τέταρτη φάση. Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων (25%), τοποθετεί αυτό το στάδιο στη τρίτη σειρά με παράλληλη αντιστροφή με το ακριβώς προηγούμενο στάδιο. Είναι εμφανές ότι για την πλειοψηφία των στελεχών προέχει ο καθορισμός των εγγυήσεων, χωρίς να έχει εκτιμηθεί ο κίνδυνος που αντιπροσωπεύει ο υποψήφιος δανειολήπτης. Κατανοούμε με αυτόν τον τρόπο, ότι οι εγγυήσεις προσαρμόζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στο ύψος του δανείου και όχι στο μέγεθος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Πολλές φορές αυτή η στάση των τραπεζών αποκλείει τη χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις με εύρωστους οικονομικούς δείκτες, που ενδεχομένως να μην παρέχουν τις κατάλληλες εγγυήσεις.

Πέμπτο στάδιο

Στο πέμπτο στάδιο της διαδικασίας, τα στελέχη χρηματοδοτήσεων δήλωσαν σε ποσοστό 62,5%, ότι εξετάζουν το όφελος που θα προκύψει από την υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου. Αν το επιχειρηματικό σχέδιο περιλαμβάνει για παράδειγμα ανάπτυξη νέων προϊόντων, η εκτίμηση της απήχησης που αυτά θα έχουν υπολογίζεται από τα προβλήματα που θα λύσουν. Διαπιστώνεται δηλαδή, αν το επιχειρηματικό σχέδιο θα καλύψει και σε ποιο βαθμό, ενδεχόμενο κενό στην αγορά που θα προωθηθεί. Η συγκεκριμένη παράμετρος εμπεριέχει περισσότερο ποιοτική χροιά και η πολιτική της Τράπεζας φαίνεται ότι συνυπολογίζει και την εμπορική σκοπιμότητα του εγχειρήματος, συνδέοντας την με τη βιωσιμότητα του και κατ' επέκταση με τη βιωσιμότητα του χρηματοδοτούμενου.

Έκτο στάδιο

Η ποιοτική εξέταση του υπό ανάπτυξη προϊόντος τοποθετείται στα τελικά στάδια της αξιολογικής διαδικασίας. Η εξέταση των ποιοτικών παραμέτρων του νέου προϊόντος δεν αποτελεί ζήτημα μείζονος σημασίας για την Τράπεζα, αλλά συνυπολογίζεται από τα στελέχη στην εισήγηση τους, στηριζόμενα όμως στις εκτιμήσεις του επιχειρηματικού σχεδίου και όχι σε εκτίμηση της Τράπεζας.

Έβδομο στάδιο

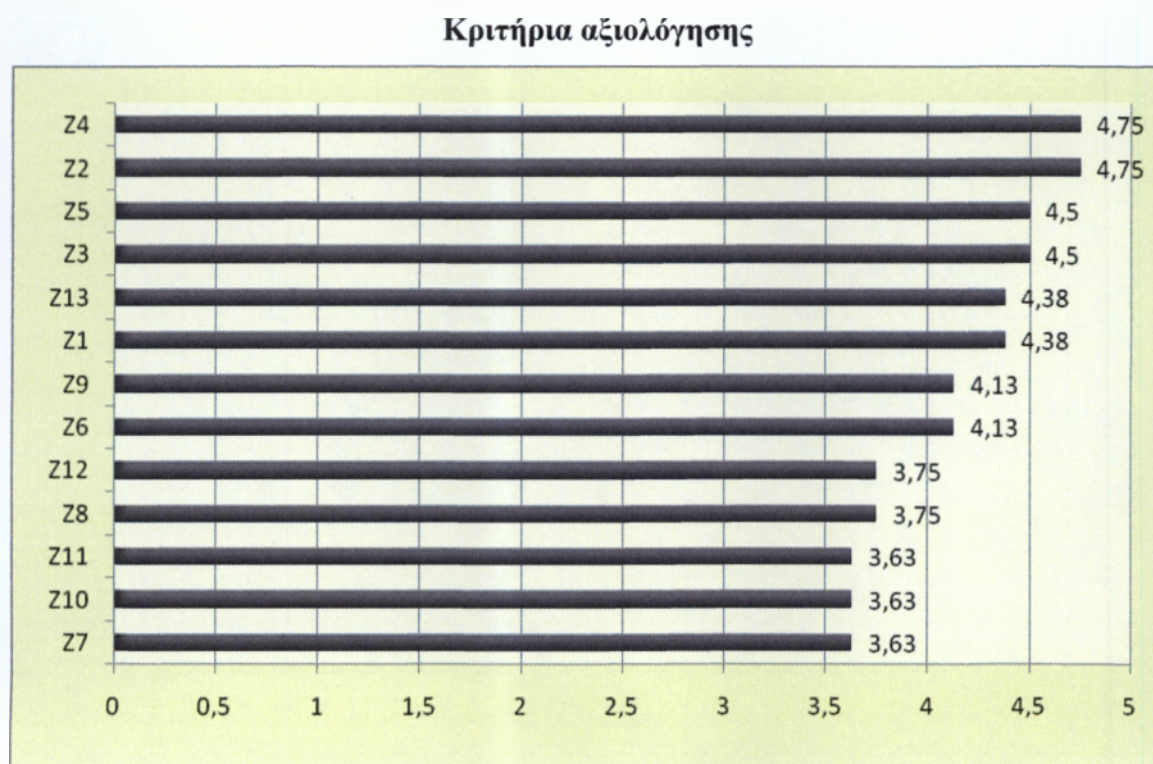
Ως τελικό στάδιο που εξετάζεται στην αξιολογική διαδικασία τοποθετήθηκε σε ποσοστό 75%, η εκτίμηση των συνθηκών του ανταγωνισμού που επικρατούν στην αγορά δραστηριοποίησης της επιχείρησης. Η εκτίμησης της δυνητικής αγοράς απαιτεί πολύ καλή γνώση των συνθηκών που επικρατούν και τα στελέχη στηρίζονται για τον υπολογισμό του, στις εκάστοτε μελέτες που πραγματοποιούνται από εξειδικευμένες εταιρείες και από μελέτες που διενεργεί η Τράπεζα.

Όπως παρατηρούμε τις τρεις τελευταίες θέσεις καταλαμβάνουν ποιοτικές παράμετροι που δεν θεωρούνται καταλυτικές για την παροχή τραπεζικής χρηματοδότησης, αν και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την δυνατότητα υλοποίησης του σχεδίου. Η περίπτωση μη υλοποίησης του σχεδίου ή αποτυχίας του, διασφαλίζεται με την δεδομένη παροχή εγγυήσεων προς την Τράπεζα, χωρίς να επιζητείται αυξημένη απόδοση από την ενδεχόμενη επιτυχημένη υλοποίηση.

Ερώτηση 7

Τα στελέχη χρηματοδοτήσεων κλήθηκαν να παραθέσουν στην ερώτηση αυτή τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που λαμβάνουν υπ' όψιν κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων. Για τον καθορισμό της σημασίας κάθε στοιχείου, οι ερωτώμενοι απαντούσαν βάσει της κλίμακας, καταγράφοντας το βαθμό κρισιμότητας. Η ερώτηση περιλαμβάνει παράγοντες όλου του φάσματος της αξιολογικής διαδικασίας και ολοκληρώνει το ερευνητικό πεδίο της πολιτικής της Εθνικής Τράπεζας, όσον αφορά τη χρηματοδοτική πολιτική προς τις επιχειρήσεις. Κατανοώντας τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής, συμπεραίνουμε τη γενική κατεύθυνση της χρηματοδοτικής πολιτικής που επικρατεί στον τραπεζικό κλάδο.

Διάγραμμα 7.1.

Z1: Μέγεθος αιτούμενης χρηματοδότησης

Z2: Κατάσταση της επιχείρησης σε σχέση με τον κλάδο

Z3: Πιστοληπτική ικανότητα του επιχειρηματία ή/και της επιχείρησης

Z4: Χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης

Z5: Παρεχόμενες υλικές εγγυήσεις

Z6: Επιχειρηματικό σχέδιο

Z7: Χρονικό διάστημα αποπληρωμής δανείου

Z8: Μελλοντικά αποτελέσματα και προοπτικές της συνεργασίας με την επιχείρηση

Z9: Ποιοτικές ικανότητες επιχείρησης για την υλοποίηση του σχεδίου

Z10: Οφέλη σε περίπτωση επιτυχίας του σχεδίου

Z11: Επιτυχημένη πορεία στην υλοποίηση σχεδίων κατά το παρελθόν, της επιχείρησης ή/και του επιχειρηματία

Z12: Φήμη της επιχείρησης και του επιχειρηματία στην αγορά

Z13: Υφιστάμενη συνεργασία- σχέση της επιχείρησης με την τράπεζα

Κατ' αρχάς διαπιστώνεται από το διάγραμμα ότι τα κριτήρια που τέθηκαν στην ερώτηση συγκεντρώνουν υψηλό μέσο όρο ως προς το βαθμό που λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την αξιολόγηση και το εύρος των απαντήσεων δεν υπερβαίνει τη μία μονάδα. Τα στελέχη θεωρούν καθοριστικά για την παροχή χρηματοδότησης όλα τα κριτήρια, διαφοροποιώντας με μικρή απόκλιση μέρος αυτών. Οι απαντήσεις σε αυτήν ερώτηση αποτυπώνουν ξεκάθαρα την γενική κατεύθυνση της πολιτικής της Τράπεζας που είχε διαμορφωθεί στις προηγούμενες ερωτήσεις. Δηλαδή η έμφαση στην αξιοπιστία του πελάτη και η εξασφάλιση των παρεχόμενων κεφαλαίων με τις απαραίτητες εγγυήσεις. Η εμφάνιση υψηλών τιμών οφείλεται εν μέρει και στο γεγονός ότι τα στελέχη των χρηματοδοτήσεων οφείλουν βάσει της διαδικασίας που ακολουθείται, να εξετάζουν όλες τις παραμέτρους και να τις συμπεριλάβουν στην τελική τους εισήγηση.

Παρατηρούμε ότι κυρίαρχο ρόλο στην αξιολόγηση στην λαμβάνει η εξέταση των ποσοτικών δεδομένων της επιχείρησης, που αντανακλούν την χρηματοοικονομική της κατάσταση, συνοδευόμενα με την εκτίμηση για την θέση της στο κλάδο δραστηριοποίησης. Βαρύνουσας σημασίας είναι εξίσου οι εξασφαλίσεις που παρέχονται και η ικανότητα του επιχειρηματία να αντεπεξέρχεται στις υποχρεώσεις του. Ο μέσος όρος αυτών των απαντήσεων προσεγγίζει το μέγιστο βαθμό ως προς τη σημασία τους, καταδεικνύοντας ότι πρωταρχικό στόχος της Τράπεζας είναι η αξιολόγηση της ικανότητας αποπληρωμής και η αποτίμηση των εξασφαλίσεων.

Σε δεύτερο στάδιο αλλά με μεγάλο βαθμό επιρροής, τοποθετείται η εξέταση στοιχείων ποιοτικής χροιάς του σχεδίου και προγενέστερης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, όπως οι ποιοτικές ικανότητες του στελεχιακού προσωπικού, ενώ σημαντική θεωρείται επίσης

ενδεχόμενη μελλοντική συνεργασία και σε άλλους τομείς με τον χρηματοδοτούμενο⁴¹. Στις παραμέτρους που επικεντρώνονται λιγότερο τα στελέχη είναι η χρονική διάρκεια αποπληρωμής του δανείου και η επιτυχημένη υλοποίηση εγχειρημάτων από την επιχείρηση κατά το παρελθόν. Η προγενέστερη υλοποίηση σχεδίων δεν απασχολεί σε μεγάλο βαθμό την Τράπεζα, καθώς σε περίπτωση μη ομαλής αποπληρωμής έχουν εξασφαλιστεί οι απαραίτητες εγγυήσεις.

Η Τράπεζα επιθυμεί την χρηματοδότηση αξιόπιστων πελατών, κρίνοντας παράλληλα ότι η αξιοπιστία συνοδεύεται από την επιτυχημένη πορεία του χρηματοδοτούμενου στην υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων. Η διάρθρωση του χαρτοφυλακίου επιχειρηματικών δανείων επιχειρείται να είναι όσο το δυνατόν καλύτερη αποκλείοντας επισφαλείς χρηματοδοτήσεις.

Ερώτηση 8

Η τελευταία ερώτηση διερευνά το ενδεχόμενο ελαστικοποίησης των κριτηρίων χρηματοδότησης, ώστε να επιτευχθεί η παροχή του ύψους του δανείου που έχει τεθεί από τη διοίκηση. Ο ορισμός του ύψους των παρεχόμενων επιχειρηματικών κεφαλαίων παρουσιάζεται υπό τη μορφή επίτευξης στόχων από τα αρμόδια διοικητικά όργανα προς τα στελέχη των καταστημάτων και κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθεί αν η επίτευξη τους επηρεάζει και σε ποιο βαθμό τα τεθέντα κριτήρια.

Ο μέσος όρος των απαντήσεων αυτής της ερώτησης ανήλθε σε 1,38 το οποίο ερμηνεύεται ως αποκλεισμός, με ελάχιστα περιθώρια παρέκκλισης, της ελαστικοποίησης των κριτηρίων χρηματοδότησης. Ο ορισμός του ύψους των κεφαλαίων που πρέπει να διαθέσουν τα καταστήματα, συμπεραίνεται ότι δεν τίθεται για την προσέλκυση περισσότερων πελατών με μειωμένη αξιοπιστία. Συμβάλλει όπως αποδεικνύεται στην εντατική και συνεχή προσπάθεια εκ μέρους των στελεχών επιχειρηματικής χρηματοδότησης, για την προσέλκυση και τον εντοπισμό αξιόπιστων πελατών με ικανοποιητικά χρηματοοικονομικά στοιχεία, ώστε να μην απευθυνθούν για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών σε ανταγωνιστικά τραπεζικά ιδρύματα.

⁴¹ Όπως διαπιστώθηκε και στην τέταρτη ερώτηση, η Τράπεζα προσβλέπει σε μακροχρόνια συνεργασία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας εργασίας συνέβαλε στη μελέτη της πολιτικής που ακολουθείται στο τομέα της παροχής τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις επιχειρηματικές μονάδες. Ερευνώντας πρωτογενώς την περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας εξήχθησαν συμπεράσματα που αντικατοπτρίζουν την γενική αντιμετώπιση των προτάσεων επιχειρηματικής χρηματοδότησης από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα. Βάσει των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, παρατηρείται η επικέντρωση κατά την αξιολόγηση επιχειρηματικών προτάσεων, σε κριτήρια που πηγάζουν στη διαχρονική αντίληψη περί χρηματοδότησης επιχειρήσεων από τις τράπεζες. Τα ευρήματα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στην Εθνική Τράπεζα οδηγούν στα κάτωθι συμπεράσματα.

Η πολιτική της Τράπεζας ως προς την χρηματοδότηση επιχειρήσεων κινείται σε δύο κεντρικούς άξονες. Αφενός προέχει η διασφάλιση της ομαλής επιστροφής των παρεχόμενων κεφαλαίων από την αξιοποίηση της χρηματοδότησης και αφετέρου η εξασφάλιση των αναγκαίων εγγυήσεων που θα διασφαλίσουν την ανάκτηση των κεφαλαίων σε περίπτωση οικονομικής δυσπραγίας της επιχείρησης και αποτυχίας του σχεδίου. Για την επίτευξη της διττής αυτής κατεύθυνσης, η Τράπεζα επικεντρώνεται στην εξέταση κυρίως των χρηματοοικονομικών στοιχείων και δεικτών, όπως η επάρκεια της ρευστότητας, η κερδοφορία, το ύψος των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κ.α., χωρίς να αξιοποιούνται κατά την αξιολόγηση ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως οι προοπτικές που δημιουργούνται με την υλοποίηση του προγράμματος. Η κατά κόρον εξέταση ποσοτικών δεδομένων προσδίδει χαρακτήρα τεχνοκρατικής αντιμετώπισης του συνόλου των επιχειρήσεων και η ομαδοποίηση των αιτημάτων χωρίς την εξέταση των ειδικών χαρακτηριστικών τους, έχει ως αποτέλεσμα επιχειρηματικά σχέδια με φιλόδοξους σχεδιασμούς που βασίζονται σε ποιοτικά δεδομένα (καινοτομία, τεχνολογία), να θεωρούνται επίφοβα για την παροχή χρηματοδότησης. Πάρα ταύτα παρατηρείται ότι πλέον συμπεριλαμβάνεται σε μεγάλο βαθμό στην αξιολόγηση, η αξιοποίηση και των ποιοτικών δεδομένων (ικανότητα διοίκησης, εμπορική σκοπιμότητα εγχειρήματος, προοπτικές συνεργασίας) χωρίς όμως να αποτελούν καθοριστικά στοιχεία για την τελική έκβαση της αξιολόγησης.

Εξίσου σημαντικό για την παροχή χρηματοδότησης θεωρείται το επιχειρηματικό παρελθόν και η φήμη των επιχειρήσεων στην αγορά, αξιολογώντας θετικά και τυχόν μακρόχρονη ομαλή συνεργασία μαζί τους. Η μακρόχρονη συνεργασία λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν για

την αξιολόγηση των αιτημάτων, καθώς παρέχει τη δυνατότητα στη Τράπεζα να γνωρίζει την οικονομική δραστηριότητα και πιστωτική φερεγγυότητα της επιχείρησης.

Καταδεικνύεται βάσει των ευρημάτων ότι μια επιχείρηση που πληροί τις απαιτούμενες χρηματοοικονομικές προϋποθέσεις και έχει μακρόχρονη συνεργασία με την Τράπεζα θα χρηματοδοτηθεί με μικρότερη δυσκολία, ακόμη και σε περίπτωση που επιζητεί χρηματοδότηση για υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων με αμφίβολα αποτελέσματα. Αντιθέτως μία νεοϊδρυόμενη επιχείρηση που προσεγγίζει για πρώτη φορά την Τράπεζα θα πρέπει να πληροί όλες τις παραμέτρους (ποιοτικές και ποσοτικές) για να αποσπάσει τη χρηματοδότηση.

Κατανοώντας τον τρόπο αντιμετώπισης των επιχειρηματικών μονάδων από τις εμπορικές τράπεζες οδηγούμαστε στην παράθεση προτάσεων που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Άλλωστε η αναγκαιότητα της ύπαρξης και των δύο πλευρών είναι αμοιβαία και για τις τράπεζες και για τις επιχειρήσεις. Οι πρώτες πρέπει να διαθέτουν την απαραίτητη ζήτηση ώστε να παρέχουν το πλεόνασμα κεφαλαίων που δημιουργείται από τις καταθέσεις, και οι δεύτερες χρειάζονται την απαραίτητη χρηματοδότηση για την επίτευξη των στόχων της ανάπτυξης τους.

Αναγκαία προϋπόθεση για τη βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης είναι η κατανόηση εκ μέρους των τραπεζών, των αναγκών των επιχειρήσεων. Προτείνεται λοιπόν προς αυτή τη κατεύθυνση, στα πρώιμα στάδια της διαμόρφωσης των χρηματοδοτικών προγραμμάτων, να συμβάλλουν αποτελέσματα έρευνας μεταξύ των επιχειρήσεων. Απώτερος σκοπός της διαδικασίας είναι η δημιουργία προγραμμάτων τα οποία δεν θα είναι τυποποιημένα, αλλά θα προσαρμόζονται στις ανάγκες κάθε επιχείρησης χωριστά, προσφέροντας ευελιξία στις επιλογές τους. Ο σχεδιασμός τους επίσης, δεν πρέπει να πραγματοποιείται με γνώμονα πάντα την εξασφάλιση της αποπληρωμής των κεφαλαίων, αλλά να στραφεί και στην παροχή, μέσω εξειδικευμένων στελεχών, τεχνογνωσίας για την υλοποίηση τους, που θα καταστήσει την Τράπεζα αρωγό στην προσπάθεια της επιχείρησης, λειτουργώντας ως συνεργάτης. Τα νέα προγράμματα πρέπει να στρέφονται περισσότερο στην αξιολόγηση ποιοτικών δεδομένων, εξισορροπούμενα με τη βαρύτητα των ποσοτικών στοιχείων. Η εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων θα πρέπει να ακολουθείται και από την ανάπτυξη δικτύου καταστημάτων με ειδίκευση στην επιχειρηματική χρηματοδότηση, στελεχωμένα με προσωπικό έμπειρο στην αξιολόγηση ποιοτικών δεδομένων επιχειρηματικών σχεδίων.

Στην αντίθετη πλευρά, οι επιχειρήσεις πρέπει να απευθύνονται πλέον στις τράπεζες έχοντας ένα πλήρως καταρτισμένο επιχειρηματικό σχέδιο και ικανή διοικητική ομάδα.

Όπως καταδείχθηκε από την έρευνα οι τράπεζες εξετάζουν πλέον με μεγάλη βαρύτητα και τα ποιοτικά στοιχεία της πρότασης, με αποτέλεσμα έλλειψη αυτών (ποιοτικών στοιχείων) στο σχεδιασμό να τις αποκλείει από την παροχή χρηματοδότησης. Προσκομίζοντας ένα ορθό επιχειρηματικό σχέδιο στην τράπεζα και μεταδίδοντας την ικανότητα και το πάθος για την υλοποίηση του, εξασφαλίζεται σε πρώτο στάδιο η αποδοχή της πρότασης τους, που πολλές φορές οδηγεί και σε τελική έγκριση.

Σε συνέχεια της παρούσας έρευνας θα ήταν δυνατό να διερευνηθεί η πολιτική που ακολουθεί ένα πιστωτικό ίδρυμα που εδρεύει στο εξωτερικό και δραστηριοποιείται στην ελληνική επικράτεια, όσον αφορά τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών μονάδων. Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα, θα εξαγόταν χρήσιμα συμπεράσματα για την διαφοροποίηση της πολιτικής μεταξύ του κυρίαρχου εγχώριου πιστωτικού ιδρύματος (Εθνική Τράπεζα) και της αντίληψης περί επιχειρηματικής χρηματοδότησης ενός τραπεζικού ιδρύματος που εδρεύει σε αναπτυσσόμενη χρηματοπιστωτική αγορά.

Εν κατακλείδι, συμπεραίνουμε ότι είναι δυσδιάκριτη η γραμμή που διαχωρίζει τις τράπεζες, ως μοχλός ανάπτυξης από τη μία πλευρά και ως τροχοπέδη σε ορισμένες περιπτώσεις των προοπτικών των επιχειρήσεων. Σε κάθε περίπτωση η τραπεζική χρηματοδότηση αποτελεί και θα συνεχίσει να αποτελεί τον σημαντικότερο κρίκο στην αλυσίδα της χρηματοδότησης των ελληνικών επιχειρηματικών μονάδων και η εφαρμογή μελέτης επ' αυτής, θα οδηγεί πάντα σε σημαντικά συμπεράσματα στη προσπάθεια κατανόησης της πολιτικής που ακολουθείται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ενημερωτικό δελτίο αύξησης μετοχικού κεφαλαίου, Ιούνιος 2009
2. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Εσωτερικές εκθέσεις- εγκύκλιοι πιστοδοτήσεων
3. Κιόχος Π., Παπανικολάου Γ., (2000), *Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, , σελ. 213-216
4. Κιόχος Π., Παπανικολάου Γ., Θάνος Γ., Κιόχος Α., (2002), *Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική*, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, σελ.34-43
5. Κουπούζος Δ., *Διαχείριση Θησαυροφυλακίου*, Επιστημονικές σημειώσεις
6. Κουπούζος Δ., *Διοίκηση Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών*, Επιστημονικές σημειώσεις
7. Λυμπερόπουλος Κ. (1994), *Στρατηγικό τραπεζικό μάρκετινγκ*, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 115-124
8. Μακρής Η. (2008), *Διαχείριση Θησαυροφυλακίου*, Επιστημονικές σημειώσεις
9. Μαρουλής Δ. (1992), *Εξελίξεις στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και η ενοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς: Επιπτώσεις στην Ελλάδα*, ΚΕΠΕ Εκθέσεις 8, σελ. 63-68, 190-195
10. Νιάρχος Ν. (2004), *Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων*, Εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 24-26, 249-256
11. Σκούντζος Θ. (1990), *Οικονομική ανάπτυξη*, Τόμος ΙΙ, Εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 59- 64
12. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, Ιούνιος 2009

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

www.acci.gr : Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών

www.bankofgreece.gr : Τράπεζα της Ελλάδος

www.hba.gr : Ελληνική Ένωση Τραπεζών

www.nbg.gr : Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Ημερήσιος & Περιοδικός τύπος

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, εφημερίδα 14.11.2009

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, εφημερίδα 15.3.2009

ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, εφημερίδα 17.7.2009

ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, εφημερίδα 22.9.2009

ΧΡΗΜΑ, οικονομικό περιοδικό, Μάιος 2009

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τράπεζα :

Στέλεχος :

Επίπεδο Εκπαίδευσης:

Ειδίκευση:

Ερωτήσεις

1. Αναφέρατε κατά προσέγγιση, το ποσοστό των κεφαλαίων που χορηγεί η τράπεζά σας σε επιχειρήσεις, σε σχέση με το σύνολο των χορηγούμενων κεφαλαίων.....[] (ποσοστό των συνολικών δανείων)
2. Αναφέρετε το είδος των επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων που προσφέρει η τράπεζα και το βαθμό ευκολίας με την οποία παρέχει κάθε μία (1=με μεγάλη δυσκολία, 5=με μεγάλη ευκολία):

	Βαθμός Ευκολίας	1	2	3	4	5
Παρεχόμενη Υπηρεσία						
Χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων						
Χρηματοδότηση επιχειρήσεων με πολλά χρόνια λειτουργίας στην αγορά						
Χρηματοδότηση Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)						
Χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων						
Χρηματοδότηση εμπορικών επιχειρήσεων						
Χρηματοδότηση βιομηχανικών επιχειρήσεων						
Χρηματοδότηση για επέκταση της επιχείρησης						
Χρηματοδότηση για ανάπτυξη νέων προϊόντων						
Χρηματοδότηση εξαγορών/συγχωνεύσεων/εισόδου στο Χρηματιστήριο κ.λ.π.						
Χρηματοδότηση καθημερινών αναγκών των επιχειρήσεων (ρευστότητα, εξόφληση απαιτήσεων κ.λ.π. – Κεφάλαιο Κίνησης)						
Χρηματοδότηση για αγορά Παγίων (κτήρια, μηχανά κ.λ.π.)						
Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)						
Βραχυχρόνια Χρηματοδότηση (1-5 έτη)						
Μακροχρόνια Χρηματοδότηση (μεγαλύτερη των πέντε ετών)						

3. Αναφέρατε το μέσο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την υποβολή αίτησης για επιχειρηματική χρηματοδότηση, μέχρι και την ανάληψη του δανείου από την επιχείρηση

Μέσο διάστημα: [] (ημέρες, μήνες κ.λ.π.)

Μέγιστο δυνατό διάστημα: [] (ημέρες, μήνες κ.λ.π.)

Ελάχιστο δυνατό διάστημα: [] (ημέρες, μήνες κ.λ.π.)

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

4. Σημειώστε ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες παρέχει η τράπεζά σας (και σε τι βαθμό), σε επιχειρήσεις που συνεργάζονται ήδη μαζί της (2 έτη τουλάχιστον) και ποιες σε αυτές που την προσεγγίζουν για πρώτη φορά (1=καθόλου, 5=σε μεγάλο βαθμό);

Συνεργαζόμενη (1-5)	Παρεχόμενες υπηρεσίες	Βαθμός	Πρώτη Προσέγγιση (1-5)
	Μεγαλύτερη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης		
	Ευέλικτο καθορισμό των απαιτούμενων εγγυήσεων		
	Ευέλικτο καθορισμό επιτοκίων (σταθερά, σχετικά χαμηλά, κυμαινόμενα ανάλογα με την απόδοση κ.λ.π.)		
	Καθυστερήσεις πληρωμών (δόσεων, τόκων κ.λ.π.)		
	Δικαίωμα Υπεραναλήψεων (overdrafts)		
	Παροχή χρηματοοικονομικής επίβλεψης της επιχείρησης (πληρωμές, πιστωτικές κάρτες, διαχείριση ρευστών διαθεσίμων-cash management κ.λ.π.)		
	Παροχή υπομονετικής χρηματοδότησης (δηλαδή σε τακτά διαστήματα, χωρίς βραχυχρόνιες απαιτήσεις αποπληρωμής - Patient money)		
	Παροχή νομικών υπηρεσιών και συμβουλών (συμφωνίες, διαπραγματεύσεις, κατοχύρωση δικαιωμάτων κ.λ.π.)		
	Συμβουλές σε θέματα Μάρκετινγκ (αγορά, προώθηση προϊόντος κ.λ.π.)		
	Συνεχή βελτίωσή των παρεχομενων χρηματοοικονομικών προϊόντων, μέσα από αμοιβαία, στενή συνεργασία		
	Άλλο, εξηγήστε _____		

5. Σημειώστε τη διαδικασία με την οποία κατανέμονται και αξιολογούνται οι προτάσεις για χρηματοδότηση, στο αντίστοιχο τμήμα δανειοδοτήσεων της τράπεζας (1=σε πολύ μικρό βαθμό, 5=σε πολύ μεγάλο βαθμό):

Κατανομή/Αξιολόγηση επιχειρηματικών προτάσεων	Βαθμός	1	2	3	4	5
Η κατανομή των προτάσεων πραγματοποιείται ανάλογα με το φόρτο εργασίας κάθε στελέχους						
Η κατανομή των προτάσεων πραγματοποιείται ανάλογα με την ειδικευση κάθε στελέχους						
Η αξιολόγηση των προτάσεων πραγματοποιείται με βάση τα ίδια κριτήρια για όλες τις προτάσεις						
Η αξιολόγηση των προτάσεων πραγματοποιείται με τη χρήση ποσοτικών δεδομένων (χρηματοοικονομικοί δείκτες, τζίρος κ.λ.π.)						
Η αξιολόγηση των προτάσεων πραγματοποιείται και με τη χρήση ποιοτικών δεικτών (προοπτικές σχεδίου, οργάνωση επιχείρησης, ποιότητα στελεχών κ.λ.π.)						
Η αξιολόγηση είναι αυστηρότερη για επιχειρήσεις που είναι άγνωστες στην τράπεζα						
Η αξιολόγηση πραγματοποιείται μετά από κοινή συνεργασίας των στελεχών του τμήματος χρηματοδότησης						
Η αξιολόγηση πραγματοποιείται εξ ολοκλήρου κεντρικά (από κεντρική υπηρεσία τράπεζας)						
Η εισήγηση του στελέχους μπορεί να επηρεάσει την τελική απόφαση						

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

6. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης ενός επιχειρηματικού σχεδίου, ποια από τα παρακάτω στάδια ακολουθεί η τράπεζά σας και με ποια σειρά;

* Εάν είναι το πρώτο πράγμα που εξετάζεται (1), το δεύτερο (2), το έκτο (6) κ.ο.κ.

** Για όσα από τα παρακάτω δεν εξετάζετε, αφήστε κενό το αντίστοιχο τετράγωνο

Σειρά πραγματοποίησης	
Στάδια Αξιολόγησης	
Εκτίμηση της εμπορικής σκοπιμότητας του εγχειρήματος (προβλήματα που θα λύσει κ.λ.π.)	
Αξιολόγηση του υπό ανάπτυξη προϊόντος (απαιτούμενος χρόνος, κόστος, προοπτικές κ.λ.π.)	
Εκτίμηση της δυναμικής αγοράς (μέγεθος, ανταγωνιστές κ.λ.π.)	
Προκαταρκτική συζήτηση με τον επιχειρηματία και πρόχειρη παρουσίαση του σχεδίου του	
Εκτίμηση του μεγέθους του κινδύνου (risk of default) που εμπεριέχει για την τράπεζα	
Αποτίμηση των χρηματοοικονομικών δεδομένων της πρότασης (απαιτούμενη χρηματοδότηση, πιστοληπτική αξία –φήμη επιχειρηματία & επιχείρησης, ρευστότητα κ.λ.π.)	
Εκτίμηση των υπαρχόντων εγγυήσεων από την επιχείρηση, για τη διασφάλιση του δανείου	
Άλλο, εξηγήστε _____	

7. Σημειώστε το βαθμό στον οποίο λαμβάνετε υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες, προκειμένου να αξιολογήσετε μια αίτηση για χρηματοδότηση από μια επιχείρηση (1=σε πολύ μικρό βαθμό, 5=σε πολύ μεγάλο βαθμό):

Κριτήρια-Προϋποθέσεις	1	2	3	4	5
Μέγεθος αιτούμενης χρηματοδότησης					
Κατάσταση της επιχείρησης σε σχέση με τον κλάδο (τζίρο, μερίδιο αγοράς κ.λ.π.)					
Πιστοληπτική φερεγγυότητα του επιχειρηματία/της επιχείρησης					
Χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης (κερδοφορία, οφειλές προς τρίτους, ρευστότητα κ.λ.π.)					
Παρεχόμενες υλικές εγγυήσεις (εξοπλισμός, ακίνητα κ.λ.π.) για τη διασφάλιση του δανείου					
Υποβαλλόμενο επιχειρηματικό σχέδιο (business plan), με ανάλυση όλων των παραμέτρων (χρηματοοικονομικά, αγορά, προοπτική, σκοπιμότητα κ.λ.π.)					
Χρονικό διάστημα αποπληρωμής του δανείου					
Προοπτικές που τυχόν ανοίγονται για την τράπεζα με τη συνεργασία της με την επιχείρηση (ευρύτερη συνεργασία, ενδεχόμενη χρήση του προϊόντος κ.λ.π.)					
Ικανότητα της επιχείρησης να φέρει σε πέρας το σχέδιο (ποιότητα-ικανότητες-ανθρώπινου δυναμικού, διοίκηση, γνώση, δέσμευση του επιχειρηματία κ.λ.π.)					
Την απόδοση του σχεδίου σε περίπτωση επιτυχίας του					
Ύπαρξη ιστορικού επιτυχημένων εγχειρημάτων της επιχείρησης ή/και του επιχειρηματία στην αγορά (Track record)					
Φήμη της επιχείρησης και του επιχειρηματία στην αγορά					
Υπάρχουσα συνεργασία-σχέση της επιχείρησης με την τράπεζά μας					
Άλλο, εξηγήστε _____					

8. Προβλέπεται ελαστικοποίηση των κριτηρίων χρηματοδότησης, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι χρηματοδοτήσεων που έχουν ορισθεί από τη διοίκηση και σε ποιο βαθμό αυτό γίνεται; (1=σε πολύ μικρό βαθμό, 5=σε πολύ μεγάλο βαθμό): []